

gemeente Bronckhorst

Programmabegroting 2024-2027 voor Samen wonen, werken en leven

Inhoudsopgave

1. ALGEMEEN	3
1.1. Inleiding	4
1.2. Leeswijzer	9
2. BELEIDSBEGROTING	11
2.1. Programmaplan	12
2.1.1. ZORG EN ONDERSTEUNING	13
2.1.2. WONEN EN LEEFOMGEVING	23
2.1.3. BEDRIJVIGHEID EN ONTWIKKELING	39
2.1.4. BESTUUR	53
2.2. Paragrafen	59
2.2.1. Lokale heffingen	59
2.2.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	68
2.2.3. Onderhoud kapitaalgoederen	77
2.2.4. Financiering	82
2.2.5. Bedrijfsvoering	85
2.2.6. Verbonden partijen	90
2.2.7. Grondbeleid	99
2.2.8. Informatiebeveiliging en privacy	102
2.2.9. Wet open overheid	104
2.2.10. Klimaatbegroting	105
3. FINANCIËLE BEGROTING	109
3.1. Overzichten baten en lasten 2024-2027	110
3.1.1. Baten en lasten 2024 per programma	110
3.1.2. We weten wat onze dekkingsmiddelen zijn	112
3.1.3. Baten en lasten 2024-2027 per programma	119
3.1.4. Overzicht incidentele baten en lasten 2024-2027 per programma	120
3.1.5. Overzicht berekening aandeel EMU-saldo	121
3.2. Begroting baten en lasten 2024 op kostensoorten	123
3.2.1. We volgen welke kosten we maken	123
3.2.2. Wat geven we anders uit dan verwacht voor 2024	124
3.3. Onze financiële positie voor 2024-2027	129
3.3.1. De financiële ontwikkelingen leggen we uit	129
3.3.2. De balans in het kort	133
3.3.3. De voortgang in de Investeringsagenda	140
4. BIJLAGEN	143
4.1. Kerngegevens	144
4.2. Samenstelling bestuursorganen	145
4.3. Begrotingsuitgangspunten	147
4.4. Overzicht baten en lasten per taakveld	148
Wijzigingen reserves	150
Afkortingenlijst	151

1. ALGEMEEN

1.1. Inleiding

Bronckhorst werkt aan een vitale samenleving, die houvast biedt voor de toekomst

Het coalitieakkoord en ons programmaplan 2023 laten het al zien: we zijn een ambitieus college. We hebben ambities in het fysiek domein op het gebied van wonen, energietransitie, biodiversiteit, landschap en landbouw. Onze ambities in het sociaal domein richten zich op armoede, mantelzorg, vrijwilligers, onderwijs, sport en een gezonde leefomgeving.

We werken in een wereldwijde context. Er vinden verschuivingen plaats op diverse vlakken die de wereld van morgen bepalen, van klimaat tot geopolitieke vraagstukken. Dit leidt tot grote veranderingen. Zo leidt de klimaatcrisis bijvoorbeeld tot een transitie in de energiemarkt en maakt ook de landbouw op diverse terreinen ontwikkelingen door. Door de onrust in de wereld zoeken meer mensen veiligheid in ons land. Veel van deze veranderingen beïnvloeden onze eigen leefomgeving. Landelijke afspraken en provinciale uitgangspunten vertalen we in lokaal beleid. Dit alles in de context van een demissionair kabinet.

Veranderingen en onzekerheden vragen om houvast. Al onze ambities zijn onderwerpen die belangrijk zijn voor onze inwoners en hen direct raken in hun dagelijkse leven. Vaak hangen deze met elkaar samen en vraagt samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente. De onderwerpen vragen om een brede blik, maar ook een persoonlijke benadering. Het is onze intentie om de opgaven zo integraal mogelijk te benaderen. Met inwoners, organisaties, ondernemers en verenigingen gaan we in gesprek en bieden we houvast. Met deze begroting bepalen we onze prioriteiten in 2024 en verder. Op welke onderwerpen we van beleid naar uitwerking gaan, op welke doelen we ons met name inzetten en in welke projecten we investeren. Het doel: een sterk en leefbaar Bronckhorst met bestaanszekerheid voor onze inwoners en ondernemers.

We investeren in de samenleving

In 2023 brachten we in Bronckhorst veel nieuw beleid tot besluitvorming: de gezondheidsnota, de verlenging van het beleidskader sociaal domein, plan van aanpak GALA, uitgangspuntennotitie sport en leefbaarheid, mantelzorgbeleid, vrijwilligersbeleid en bestaanszekerheidsbeleid. Vanaf 2024 brengen we dit beleid tot uitvoering. Ons doel daarbij is gezonde inwoners met een sterke sociale basis en aandacht voor elkaar en de omgeving. Binnen ons beleid hebben we extra aandacht voor kwetsbare inwoners. Er is altijd een groep die begeleiding en een veilige en prettige plek nodig heeft waar ze op hun manier mee (kunnen) doen in onze samenleving.

We blijven investeren

Al eerder besloot uw raad om ruim € 22 mln te investeren. In oktober legden we de totale Investeringsagenda aan u voor met nog eens 20 mln aan projecten. De komende jaren maken

we Bronckhorst op het gebied van onderwijs, sport, bedrijventerreinen en leefbaarheid meer aantrekkelijk en toekomstbestendig. Dit lichten we verder toe bij de Investeringsagenda (3.3.3) in de Financiële begroting.

Een gezonde leefstijl stimuleren

Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) werken we aan: het terugdringen van gezondheidsachterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten en het versterken van (de verbinding met) de sociale basis. Hierover stemmen we regionaal af en werken het lokaal uit.

In het najaar van 2022 ondertekenden partijen uit zorg, ondersteuning en welzijn het Integraal Zorgakkoord (IZA). Samen werken deze partijen toe naar innovatieve oplossingen in zorg en ondersteuning, samen met de patiënt, op de juiste plek en met de nadruk op gezondheid. Dit pakken we regionaal op.

We doen het samen

We zetten onze nieuwe participatieaanpak voort. We betrekken inwoners zoveel mogelijk bij onze besluitvorming. Zo werken we samen met onze inwoners aan de gebiedsplannen voor sport en leefbaarheid en komen op deze manier tot uitgewerkte plannen per gebied.

Om verder invulling te geven aan de energietransitie gaan we - in samenspraak met inwoners en stakeholders - door met onze dorpsenergieplannen.

Voor de uitwerking van de omgevingsprogramma's en de daarbij behorende 'ruimteclaim', leggen we onze eigen (Bronckhorster) ruimtelijke puzzel, zodat we de juiste keuzes maken voor de verschillende gebieden.

Maar ook in regioverband ontwikkelen we gebiedsprocessen en gebiedsaanpakken. Zo geven we input aan de provincie Gelderland als het gaat om het Regio Arrangement, het Ruimtelijk Voorstel en het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland. We werken met de 8RHK Ambassadeurs aan het Ruimtelijk Perspectief Achterhoek. En werken we samen met provincie en waterschap aan gebiedsaanpakken rondom Het Klooster en de Baakse Beek.

De juiste woning op de juiste plek

In 2024 en de jaren erna blijven we sterk inzetten op onze ambitie om nieuwe woningen te realiseren, waarvan tweederde deel in een betaalbare prijsklasse (nu tot € 355.000 volgens Rijksregels 2023). We hebben extra aandacht voor de doelgroepen met prioriteit: starters, ouderen en de zogenoemde aandachtsgroepen.

Naast het bouwen van nieuwe woningen zetten we ons in voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Naast een besparing van de kosten voor de inwoners, zetten we daarmee een belangrijke stap voor onze doelen van de energietransitie.

Samen met de Achterhoekse gemeenten spraken we de intentie uit om, ondanks het uitblijven van de Spreidingswet, vluchtelingen, statushouders of ontheemden (Oekraïners) op te vangen binnen onze gemeente. We willen structureel bijdragen aan de opvang van vluchtelingen.

Brede welvaart en Sustainable Development Goals (SDG's)

Naast onze lokale doelen dragen we ook bij aan de Sustainable Development Goals. Deze doelen ontwikkelde de Verenigde Naties om op weg naar 2030 een groenere, eerlijkere en betere wereld te bouwen en bij te dragen aan een rechtvaardige, veilige en welvarende wereld. Per programma in hoofdstuk 2 laten we zien aan welke SDG-doelen we een bijdrage leveren.

Het beeld van onze financiën

We hebben in deze programmabegroting de beleidsvoorstellen van de perspectiefnota 2024 opgenomen. We zien geen redenen om onze plannen financieel bij te stellen. Wel zien we dat het hoofd bieden aan de problemen door inflatie, grondstoffen- en personeelsgebrek voor onze inwoners en bedrijven en voor ons als gemeente zelf belangrijk blijft.

We realiseren geen sluitende meerjarenbegroting

Door de verwachte ontwikkelingen in de financieringssysteem van het Rijk ontstaat het zogenaamde 'ravijnjaar' in 2026 en zien we ook in 2027 een tekort. Het is onduidelijk welke handvatten het Rijk en de provincie bieden voor deze ontwikkelingen. Het afgelopen jaar koos uw raad voor de strategie om een deel te sparen en deed de aanname dat een deel dekking komt vanuit het Rijk voor 2026. Bij dit besluit was duidelijk dat zonder verdere (structurele) maatregelen de grote daling van de uitkering alsnog in 2027 in volle omvang komt. Zo lang er geen duidelijkheid is, is er sprake van een tekort. Dit lichten we in de Financiële begroting (3.3.1) nader toe. Gezien de onzekere landelijke ontwikkelingen, werken we de komende periode ook aan een 'plan B'.

De kosten van Jeugdhulp en Wmo-zorg vormen een groot risico

Een ander groot risico zijn de kosten van Jeugdhulp en Wmo-zorg. Deze kosten kennen nog steeds een stijgende lijn, met name door externe ontwikkelingen (zoals herijking tarieven en tempo transformatie). Bij het opstellen van de begroting kunnen we deze kosten nog niet doorrekenen. We verwachten dit in de 2^e tussenrapportage 2023 op te kunnen nemen. Het meerjarig effect verwerken we vervolgens in de 1^e begrotingswijziging 2024.

In 2024 zorgen we voor een sluitende begroting

In onderstaande tabel geven we u een beeld van de financiële ontwikkelingen tussen het vaststellen van de perspectiefnota en het aanbieden van deze programmabegroting. Zo ziet u bijvoorbeeld de verwerking van de 1^e tussenrapportage 2023, zoals die door uw raad in december 2022 is vastgesteld voor de planperiode 2024-2027. Ook herkent u de ontwikkelingen van de Meicirculaire waarover we u informeerden in juli 2023. De ontwikkelingen lichten we toe in de Financiële begroting (3.3.1).

Ontwikkeling financiële positie (€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027
Beeld bij Perspectiefnota 2024-2027	1.047	521	1.073	-1.831
Wijzigingen vanuit de 1 ^e tussenrapportage 2023	130	130	130	130
Strategie "gat" 2026 corrigeren			-2.500	
Correctie 2027 (saldo structureel en incidenteel herstellen)				-4.023
Gecorrigeerd beeld voor Meicirculaire 2023	1.176	651	-1.297	-5.724
Wijzigingen vanuit de Meicirculaire 2023	120	627	1.077	2.850
Beeld na Meicirculaire 2023	1.296	1.278	-220	-2.874
Uitgangspunten (autonome aanpassingen)	-1.287	-1.258	-2.062	-3.055
Aanpassingen programmabegroting 2024-2027	-1.287	-1.258	-2.062	-3.055
Begrotingsruimte Programmabegroting 2024	9	20	-2.282	-5.929

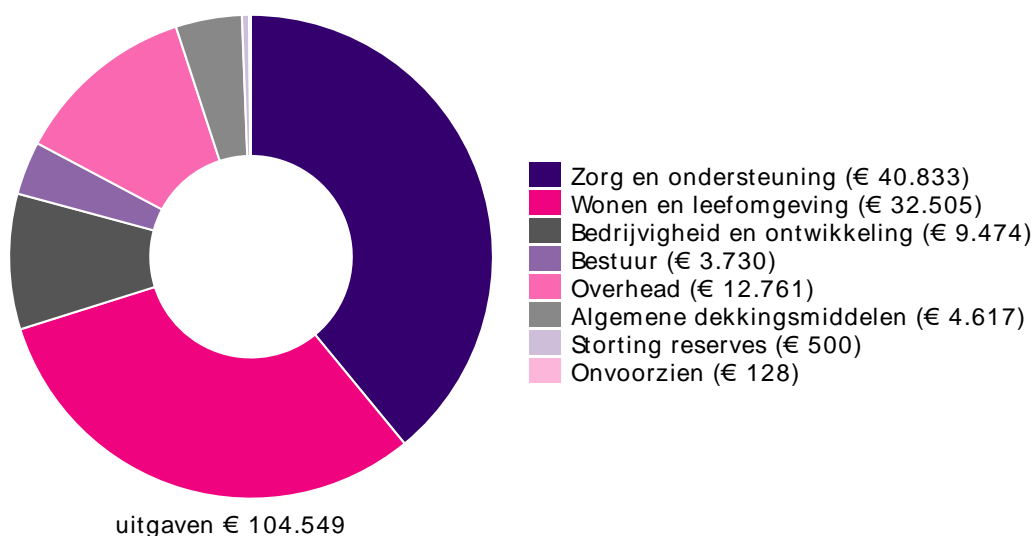
+ = begrotingsoverschot; - = begrotingstekort

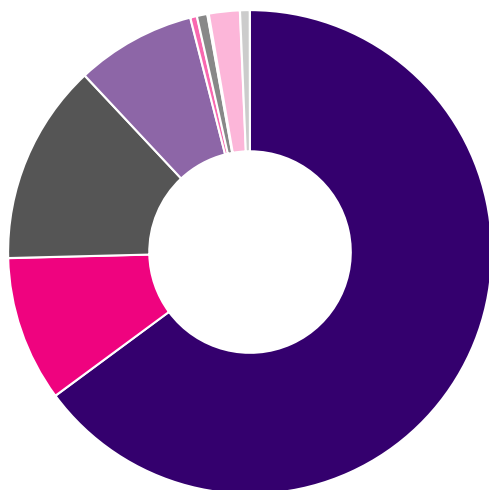
We maken de tekorten voor 2026 en 2027 inzichtelijk

We zoeken nu geen oplossingen voor de tekorten in 2026 en 2027 omdat we – net als vele andere gemeenten – inzichtelijk willen maken dat de verwachte middelen vanuit het Rijk niet aansluiten bij de taken die we moeten uitvoeren. Wanneer we de Perspectiefnota 2025 opstellen, hopen we hierover meer duidelijkheid te hebben. Als de middelen vanuit het Rijk uitblijven, denken we na over concrete maatregelen om de begrotingstekorten op te lossen.

De uitgaven en inkomsten in beelden

U ziet hieronder waaraan we de middelen besteden in 2024 en waar de middelen vandaan komen. De bedragen zijn x € 1.000,-.

- Algemene uitkering (€ 67.847)
- Overige inkomensoverdrachten (€ 10.155)
- Belastingen (€ 14.043)
- Ov.opbrengsten, huren en pachten, leges (€ 8.371)
- Dividend, winstuitkering (€ 460)
- Verkoop grond, duurzame goederen (€ 727)
- Rente (€ 103)
- Onttrekking reserves (€ 2.158)
- Renteverdeling, overige verrekening (€ 695)

inkomsten € 104.558

De uitgaven en inkomsten in vogelvlucht

In onderstaand overzicht ziet u in vogelvlucht wat de inkomsten en uitgaven zijn. Deze zijn niet één op één te vergelijken met de diagrammen van hiervoor. De cijfers komen overeen, maar de indeling is gericht op de meest herkenbare inkomstenbronnen en uitgaven. Daarnaast is onder de uitgaven van Bestuur 'organisatie' opgenomen, dit is de overhead van onze gemeente.

Inkomsten 2024		bedragen x € 1.000
	Het grootste deel krijgen we van het Rijk	78.002
	De rest krijgen we uit:	
	Lokale heffingen	
	Onroerendezaakbelasting (OZB)	8.630
	Rioolheffing	4.879
	Afvalstoffenheffing	3.977
	Bestemmingsplannen, bouw, sloop en vrijstellingen	1.377
	Leges rijbewijzen, reisdocumenten etc	247
	Overige leges	118
	Toeristenbelasting	340
	Reclamebelasting	125
	Forensenbelasting	69
	Overige inkomsten	
	Overige inkomsten	2.135
	Verkoop grond, duurzame goederen	727
	Rentebaten, doorberekende rente	798
	Detachingsvergoedingen Wsw	518
	Dividend	460
	Onttrekking uit reserves	2.158
	Totale inkomsten 2024	104.558

Uitgaven 2024		
	bedragen x € 1.000	per inwoner
	Zorg en ondersteuning	
	Vitale inwoners en samenleving	5.467 150,41
	Toegang en Individuele voorzieningen	35.366 972,93
	Wonen en leefomgeving	
	Passend wonen	2.293 63,07
	Aantrekkelijke leefomgeving	30.213 831,16
	Bedrijvigheid en ontwikkeling	
	Economie	1.195 32,88
	Duurzaamheid	8.279 227,76
	Bestuur	
	Besturen en organisatie	16.491 453,66
	Overige uitgaven	4.745 130,54
	Storting in reserves	500
	Totale uitgaven 2024:	104.549
	Begrotingsoverschot Programmabegroting 2024	9

1.2. Leeswijzer

De programmabegroting heeft vier hoofdstukken:

- hoofdstuk 1: de inleiding en de leeswijzer
- hoofdstuk 2: de beleidsbegroting (het programmmaplan en de paragrafen)
- hoofdstuk 3: de financiële begroting
- hoofdstuk 4: de bijlagen

Het programmmaplan bestaat uit vier delen

We werken met vier raadsprogramma's met daarin een aantal deelprogramma's: het programmmaplan (2.1). In ieder programma is naast aandacht voor de beleidsdoelen en opgaven ook aandacht voor Sustainable Development Goals (SDG's), indicatoren, risico's en de financiën.

We dragen bij aan Sustainable Development Goals (SDG's)

Al eerder gaven we aan dat we zichtbaar maken aan welke SDG's we bijdragen. U leest dit bij de programma's.

De indicatoren geven een beeld van de (beoogde) effecten van ons beleid

We maken onderscheid tussen lokale en landelijke indicatoren:

- De lokale indicatoren laten zien wat het effect van het beleid is, gericht op onze lokale beleidsdoelen. Hier vermelden we streefcijfers voor het kalenderjaar en de 'stip op de horizon'.
- De landelijke indicatoren geven inzicht in waar we staan (realisatiecijfers) en maken vergelijking met andere gemeenten mogelijk. We zijn op grond van wetgeving (BBV) verplicht om deze indicatoren op te nemen in de programmmaplan.

In de deelprogramma's benoemen we de belangrijkste financiële risico's

Het gaat om de grootste risico's passend bij dat programma. Wanneer het beschreven risico (ook) niet financiële gevolgen heeft, drukken we dit uit in een cijfer van 1:zeer lokaal tot 5:landelijk (kolom: impact (niet-financieel)). In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2) staan de belangrijkste risico's bij elkaar.

Elk programma sluiten we af met financiële informatie

We noemen de grotere verschillen van de lasten en baten van 2024 ten opzichte van de begroting 2023 (inclusief programmmaplan van december 2022). In de tabel met de investeringsbedragen ziet u steeds twee soorten investeringen; de vervangingsinvesteringen en die van de Investeringsagenda. De laatste staan steeds onder het kopje 'Investeringsagenda' in de tabel.

In de paragrafen leest u over de aspecten die voor alle beleidsvelden spelen

In de tien paragrafen beschrijven we kort hoe we ons beleid inrichten als het gaat om:

- gemeentelijke belastingen (2.2.1 lokale heffingen);
- risico's (2.2.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing);
- het onderhoud van de openbare ruimte (2.2.3 onderhoud kapitaalgoederen);
- hoe we de taken financieren (2.2.4 financiering);
- de werkwijze bij de uitvoering van taken (2.2.5 bedrijfsvoering);
- de samenwerking met andere organisaties (2.2.6 verbonden partijen);
- de grondposities (2.2.7 grondbeleid);
- hoe we informatiebeveiliging en privacy waarborgen (2.2.8 Informatiebeveiliging en privacy);
- de invulling van de de openbaarheid van stukken (2.2.9 Wet open overheid);
- de investeringen in klimaat (2.2.10 klimaatbegroting).

In de financiële begroting staat ons financieel meerjarenbeeld centraal

We kijken naar de factoren die leiden tot een stijgende of dalende lijn in de begrotingsruimte. In de financiële overzichten staat ook de wettelijke en provinciale informatie die vereist is voor toezicht. De informatie in dit hoofdstuk gebruikt de accountant bij de controle van de jaarstukken. De bedragen die zijn opgenomen per deelprogramma geven de ruimte aan waarin we kosten kunnen maken. Volgens de Financiële verordening Bronckhorst vormt deze afbakening in deelprogramma's 'het autorisatieniveau' van de raad aan ons college.

In de bijlagen is de volgende informatie opgenomen:

- de kerngegevens;
- de samenstelling van de bestuursorganen;
- de uitgangspunten van de begroting, volgens afspraken vanuit de perspectiefnota;
- het overzicht van de baten en lasten per taakveld.

De verordeningen zijn te vinden op www.wetten.nl

De verordeningen geven de kaders aan waarmee we werken. Ze zijn in te zien op www.wetten.nl.

Goed om te weten

- In de verschillende tabellen met informatie over 2023 (kolom "Begroot 2023 na wijz.") bedoelen we de stand op 1 augustus 2023. Dit is na de verwerking van de 1^e begrotingswijziging en 1^e tussenrapportage, maar nog voor de 2^e tussenrapportage 2023.
- In de financiële overzichten bij 'Wat mag het kosten?' staat bij de saldogregel een '+' voor baten of overschotten en een '-' voor lasten of tekorten.
- In de overige overzichten staat in het onderschrift vermeld wat een '+' of '-' betekent.
- De cijfers in tabellen, grafieken en opstellingen in deze begroting staan in euro's maal 1.000 en zijn afgerond tot het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders vermeld.

2. BELEIDSBEGROTING

2.1. Programmaplan

2.1.1. ZORG EN ONDERSTEUNING

ZORG EN ONDERSTEUNING

Algemeen

Onze doelen voor dit programma

Met dit programma willen we de volgende doelen bereiken:

- We willen jeugdigen weerbaar en gezond op laten groeien en zorg zoveel mogelijk voor zijn.
- We investeren in preventie en vroegsignalering, zodat inwoners nu en in de toekomst vitaal oud kunnen worden.
- Bronckhorst moet voor iedere inwoner een plek zijn waar hij/zij zich thuisvoelt, waar geen belemmeringen zijn voor zelfontplooiing en zelfredzaamheid.
- Iedereen heeft een stevige basis nodig om mee te kunnen doen naar vermogen.
- We versterken de leefbaarheid en samenredzaamheid van de samenleving als geheel.
- Beheersbaarheid en toekomstgerichte haalbaarheid van het sociaal domein.

Meerdere doelen bereiken we door in de verschillende programma's samen te werken. Om die reden komen een aantal doelen bij meerdere programma's terug. Aanvullend op deze doelen zetten we de komende jaren in op preventie en gezondheid, kansengelijkheid en een sterke samenleving. We stimuleren een gezondere leefomgeving en dat meer mensen gezonde keuzes maken en mee kunnen doen.

We dragen bij aan SDG-doelen

Door te werken aan bovenstaande doelen, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:

SDG 1
Geen armoede

SDG 10
Ongelijkheid verminderen

SDG 3
Goede gezondheid en welzijn

Deelprogramma 1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING

Portefeuillehouder

Evert Blaauw

Ambtelijk trekker

Huub Westendorp

Alle inwoners van Bronckhorst doen mee in de samenleving

Ons beleidsplan 'Gewoon meedoen' is de komende jaren onze leidraad voor de keuzes die we maken in het sociaal domein. Op een aantal thema's is behoefte aan een verdiepingsslag, maar we zijn goed voorbereid op de landelijke en lokale ontwikkelingen. In 2024 werken we vanuit een aantal verdiepende nota's over bijvoorbeeld vrijwilligerswerk en mantelzorg, die ons helpen om onze inwoners te versterken en ondersteunen.

Resultaten

We ondersteunen mantelzorgers volgens het nieuwe beleid

We hebben een goed beeld van de verschillende groepen mantelzorgers en zetten maatwerk in om hen te ondersteunen.

We versterken het vrijwilligerswerk volgens het nieuwe beleid

Doordat we voor het eerst specifiek beleid hebben om vrijwilligerswerk te ondersteunen, hebben we goed voor ogen wat nodig is om het vrijwilligerswerk verder te versterken.

We zorgen voor een stevige basis voor bestaanszekerheid van onze kwetsbare inwoners

We verbreden het armoedebeleid naar bestaanszekerheid en zorgen zo voor een stevige basis voor diegenen die dit het hardste nodig hebben.

Inwoners van Bronckhorst maken gezondere keuzes

Het Rijk vroeg van gemeenten om hun inspanningen te vertalen naar een plan van aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het GALA is een randvoorwaarde van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en omvat 15 programma's gericht op het behalen van gezondheidsdoelen. Het betreft een lokaal plan van aanpak waarbij we regionaal de samenwerking zochten met andere gemeenten, zorgverzekeraars en andere partners. Uitgangspunt is de gezamenlijke regionale visie (Thematafel Gezondste regio) met bijbehorende opgaven. Het plan dienden we in 2023 in en heeft vooral impact op de uitvoering vanaf 2023 tot en met 2026.

Resultaten

We bevorderen de gezonde samenleving

We vertaalden onze doelen in het plan van aanpak voor GALA. We zetten de brede specifieke uitkering (SPUK) voor GALA in op interventies op het gebied van sport, bewegen, sociale basis en gezondheid. Op vijf programma's werken we regionaal samen met gemeenten en zorgverzekeraars aan de inrichting van vijf ketenaanpakken: Welzijn op Recept, Kansrijke Start, Valpreventie, Gezond Gewicht kinderen en Gezond Gewicht volwassenen. Voor de specifieke uitkering leggen we verantwoording af aan het Rijk.

We bevorderen de gezondheid met regionale samenwerking

Onder de paraplu van de gemeente Doetinchem besteden we de SPUK-middelen vanuit het IZA aan innovatieve gezondheidsprojecten. We hebben regionale afspraken over de verantwoording.

We hebben een woonzorgvisie

In de programma's 'Een thuis voor iedereen' en 'Wonen en Zorg voor ouderen' nam het Rijk op dat alle gemeenten vanaf 2023 een start maken met integrale, regionaal afgestemde, woonzorgvisies voor alle aandachtsgroepen en ouderen. Ook wij startten met het actualiseren van de bestaande woonzorgvisie.

Resultaten

We werken de woonzorgvisie uit in een uitvoeringsprogramma

De woonzorgvisie heeft consequenties voor het zorglandschap in relatie tot benodigde woonvormen. Het doel is om mensen fijn en veilig langer thuis te laten wonen. Daarbij blijft het van belang dat inwoners zelf de keuze maken hoe zij inspelen op de toekomst en gezondheidssituatie. We werken aan bewustwording en het mede aanjagen van andere woonvormen.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

We verkennen met de woningcorporaties of we een Wmo-convenant kunnen sluiten voor het huisvesten van mensen met een medische of zorgindicatie. Het verkennen van de behoefte naar en de reikwijdte van een dergelijk convenant nemen we op in de prestatieafspraken met de corporaties.

Indicatoren

Lokale indicatoren

Er zijn voor dit deelprogramma geen lokale indicatoren.

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Er zijn geen landelijke vastgestelde indicatoren voor dit deelprogramma.

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Extern - Vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland) door oorlog	De vergoeding van het Rijk lager is dan de uitgaven voor de opvang van vluchtelingen	Financieel - Tekorten op het budget komen	75%	€ 1.300.000	6,57%	-
Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en ontstaan vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland)	De vergoeding van het Rijk per 24 februari 2024 voor de vluchtelingenopvang volledig komt te vervallen	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	10%	€ 4.400.000	2,98%	-
Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en ontstaan vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland)	Er te weinig taalonderwijs en begeleiding aan vluchtelingen kan worden gegeven en de druk op de maatschappelijke voorzieningen (bijvoorbeeld zwembaden, sporthallen, kulturhusen) om hieraan bij te dragen toeneemt. Ook neemt de vraag naar voorzieningen en materialen voor de vluchtelingen zelf toe	Financieel - Onvoldoende compensatie van het rijk komt; tekort aan personeel ontstaat	50%	€ 200.000	<1,00%	-

Meer informatie over de risico's vindt u in de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing \(2.2.2\)](#).

Deelprogramma 1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN

Portefeuillehouder
Ambtelijk trekker

Evert Blaauw / Antoon Peppelman
Huub Westendorp

We zorgen zelf voor beschermd wonen

Het Rijk stelde de invoering van de nieuwe Wet beschermd wonen uit naar 2025. We zijn in gesprek met de regio over de verdeling van de taken uit de wet. We dragen zorg voor een zorgvuldige overdracht. Hier bereiden we onze sociale teams op voor. Als de taken lokaal komen te liggen, komen de bijbehorende middelen mee. Op verzoek van centrumgemeente Doetinchem houden we lokaal een extra plek vrij voor de opvang van dak- en thuislozen.

Resultaat

We zorgen voor passende woonruimte en opvang

We werken vanuit de intentie van de wet en dragen zorg voor een passende invulling van onze opgave voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

We bouwen verder aan een beter houdbaar jeugdstelsel voor gezonde en weerbare jeugd

We zien een kostenstijging in het sociaal domein, onder andere door prijs- en loonstijgingen en door herbeoordeling van de prijzen. Dit werd in 2023 zichtbaar tijdens de herijking van de plekprijzen wat ook doorwerkt in 2024. Omwille van de zorg voor onze inwoners sluiten we onze ogen niet voor deze kostenstijging, ondanks dat de exacte omvang nog niet duidelijk is. Tegelijkertijd benadrukt het de urgentie om stevig in te (blijven) zetten op de transformatie van zorg. Zo houden we de kwaliteit en continuïteit van zorg voor onze inwoners in de (nabije) toekomst beschikbaar en betaalbaar. Samen met de zorgaanbieders bouwen we verder aan de transformatie van de zorg.

Landelijk startte er een nieuw programma om de veiligheid van kinderen in zeer kwetsbare gezinssituaties te verbeteren; de pilot 'Toekomsttuinen'. In de Achterhoek is de eerste pilot in Doetinchem. Streven is dat Bronckhorst in 2024 aansluit. Dit vraagt van onze sociale teams om verder door te ontwikkelen, in lijn met de Hervormingsagenda Jeugd.

Resultaten

We sturen op de transformatiedoelen om de ontwikkelingen binnen het zorgstelsel te beheersen
Sinds 1 juli 2022 werken we op het gebied van inkoop van Jeugdhulp en Wmo inclusief wonen op basis van resultaatgericht werken en lumpsum financiering. In het eerste contractjaar stond de overgang van deze werkwijze centraal om de continuïteit van de nieuwe contractvormen te waarborgen. In 2024 zetten we stevig in op de transformatiedoelen om de zorg beschikbaar,

betaalbaar en toegankelijk te houden in de (nabije) toekomst. We werken samen met de zorgaanbieders aan onze transformatiedoelen op basis van het regionale transformatieplan.

We zijn begonnen met de werkwijze volgend uit het rapport van het Rijk 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming'

We sluiten aan op de werkwijze zoals uitgevoerd in de pilot 'Toekomsttuinen'.

We hebben stevige sociale teams

We bouwen verder aan onze sociale teams zodat we (blijven) voldoen aan de eisen uit de Hervormingsagenda Jeugd.

We zorgen voor een structurele invulling van de POH-functie Jeugd GGZ

De 'praktijkondersteuner huisartsen (POH) Jeugd GGZ' is de huisartsen en ons niet onbekend. In de tweede helft van 2023 stopte de inzet van de POH tijdelijk vanwege een verandering in de werkgeversrol. In 2024 is de POH-functie bij alle huisartsen in Bronckhorst weer beschikbaar, zodat ze huisartsen ondersteunen in hun rol als poortwachter van de Jeugdwet. We blijven inzetten op een goede samenwerking met de sociale teams voor de hulp en de ondersteuning aan de jonge inwoners van Bronckhorst. In samenwerking met de huisartsen komen we tot een werkwijze en afspraken die recht doen aan de behoefte aan ondersteuning van onze jeugdigen.

We bouwen aan een beter houdbaar zorgstelsel

De kosten voor zorg en ondersteuning blijven stijgen. Dit is zichtbaar in de herijking van de plekprijzen in de inkoop Wmo en Jeugdhulp, de kosten van huishoudelijke hulp en van vervoer. De druk op de zorg neemt toe door de personeelstekorten. Om inwoners ook de komende tijd zo goed mogelijk te ondersteunen, blijven we actief samenwerken met zorgaanbieders en informele netwerken. Ook zoeken we naar innovatieve oplossingen, bijvoorbeeld via de Technologie & Zorg Academie.

Resultaat

Inwoners krijgen passende zorg en ondersteuning

Door het versterken van de samenwerking tussen aanbieders onderling en met ons als gemeente krijgen onze inwoners de juiste zorgondersteuning. We werken aan oplossingen en alternatieven voor de stijgende kosten en krapte in de zorg.

We hebben voldoende mogelijkheden voor beschut werk

Het Werkcarrousel viel weg, maar met een nieuwe structurele invulling dragen we zorg voor de groep beschut werk en andere inwoners, zoals inburgeraars. Bij die laatste groep zien we extra behoefte aan ondersteuning bij de begeleiding naar werk. We zorgen voor een vloeiende overgang van de tijdelijke oplossing via Laborijn in 2023, naar een passende plek en werkwijze voor de lange duur.

Resultaten

We hebben een nieuwe invulling voor beschut werken

Inwoners kunnen de komende jaren terecht op een vertrouwde plek waar ze op een bij hen passende manier, kunnen meedoen in de samenleving.

We zetten extra in op ondersteuning van inburgeraars om actief deel te nemen aan de samenleving

We creëren meer mogelijkheden voor inburgeraars om deel te nemen aan de samenleving, specifiek voor het versterken van de financiële en sociale zelfredzaamheid.

We bieden (huisvestings)mogelijkheden aan vluchtelingen, asielzoekers en statushouders

We zetten regionaal in op extra opvang van vluchtelingen en asielzoekers, omdat de nood hoog is. We werken hierbij vanuit de verwachte opgave zoals het Rijk formuleerde in het concept Spreidingswet. Met de noodopvang in De Betteld dragen we hier al aan bij. We zorgen daarnaast ook voor extra structurele opvang. Afhankelijk van de inzet vraagt dit extra middelen. De extra opgave voor huisvesting statushouders werken we samen met de corporaties uit. Bijvoorbeeld door de inzet van tijdelijke woningen, het delen van woningen en andere mogelijkheden die zich voordoen. Hierbij houden we oog voor de reguliere behoefte aan woonruimte .

Resultaten

We voldoen aan de verhoogde taakstelling voor huisvesting statushouders

We zorgen samen met de corporaties voor voldoende huisvesting voor statushouders en andere doelgroepen door alternatieve manieren van huisvesting in te zetten.

We dragen regionaal en lokaal zorg voor voldoende opvang voor vluchtelingen en asielzoekers

We zorgen voor voldoende opvanglocaties op basis van de regionale spreidingsopgave.

Indicatoren*Lokale indicatoren*

Thema	Effectindicator	Bron	Nulmeting	Jaar nulmeting	Realisatie 2021	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024
Kader 1: gezond en weerbaar	Percentage jeugdigen/ouders/verzorgers dat het (helemaal) eens is met de stelling: door de hulp voel(t) ik mij/mijn kind zich beter *	Kto wmo/jeugd	76%	2022			76%	-	83%
	Percentage jeugdigen in jeugdhulp van het totaal jeugdigen (aantal jeugdigen met een indicatie voor jeugdhulp)	Civision	12%	2018	9%	8%	9%	-	9%
Kader 2: vitaal oud worden	Het percentage (kwetsbare) ouderen dat (ernstig) eenzaam is, is afgenomen	GGD-monitor	11,5%	2016	8%	<10%	10%	-	10%
	Percentage jongeren (15- en 16 jarigen) dat laatste 4 weken 5 of meer alcoholische drankjes heeft gedronken bij 1 gelegenheid	GGD E-movo	26%	2015	nvt (eens per 4 jaar)	24%	31%	-	31%
Kader 3: Bronckhorst inclusief	Percentage WSW-gerechtigden die passend werk hebben (aansluitend bij loonwaarden en mogelijkheden)	eigen systeem/database	100%	2020	93%	100%	90%	-	100%
	Percentage WSW-gerechtigden die gedetacheerd zijn bij een bedrijf in de private sector	eigen systeem/database	76%	2020	68%	76%	75%	-	75%
Kader 4: zo doen we dat	Het percentage Wmo-verwijzingen naar professionele hulp t.o.v. totaal aantal inwoners is gelijk gebleven.	Civision	2,75%	2018	6%		7%	-	7%
	Percentage overbelaste mantelzorgers t.o.v. totaal aantal mantelzorgers	Onderzoek Moventem	32%	2016	Geen actuele gegevens		Geen actuele gegevens		Indicator volgt uit nieuw beleid

Thema	Effectindicator	Bron	Nulmeting	Jaar nulmeting	Realisatie 2021	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024
Kader 5: iedereen een stevige basis	Percentage uitstroom van inwoners die volwaardig aan het werk zijn vanuit een uitkerings situatie	Civision	9%	2018	18,2%	25%	21%	-	25%
	Percentage inwoners in een leerwerktraject	Civision	54%	2020	57%	60%	56%	-	60%
	Hoogte van de schuldenlast bij instroom schuldhulpverlening**	Stadsbank, RIS Inforing	52k	2022	€ 10.775	10k	52k	-	23k

* Onderzoek (bron) was aangepast en daarmee ook de vragen. Oude indicator was hierdoor niet meer te volgen. Deze indicator aangepast zodat aansluiting is met het onderzoek en doel.

** Gegevens vanaf 2022 niet vergelijkbaar met eerdere jaren door nieuwe dataset. Daarnaast mogen niet alle signaalpartner meer signalen afgeven, waardoor we mensen later in beeld krijgen en daarmee schuldenlast hoger is. Gezien wijziging dataset, 2022 als nulmeting gehanteerd.

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Sociaal domein	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Gelderland 2022
% Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	CBS 2021	3,0%	2,0%		5,0%
% Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	CBS 2021	1,0%	1,0%		2,0%
Personen met een bijstandsuitkeringen (aantal per 10.000 inwoners)	CBS 2021	194,7	170,0		349,7
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners)	CBS 2022	205,8	178,9	175,2	195,1
% Jongeren met delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	CBS 2021	0,0%	0,0%		

Sociaal domein	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Gelderland 2022
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	CBS 2022	660	660	670	695
% Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS 2022		13,0%	12,0%	13,6%
% Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	CBS 2022		1,5%	1,2%	1,2%
% Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	CBS 2022	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 13-09-2023

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Extern - Inflatie als gevolg van herijking plekprijzen Wmo en Jeugdzorg regionale inkoop	De plekprijzen hoger zijn dan de budgetten die zijn opgenomen in de (meerjarige) begroting	Financieel - Tekorten op het budget komen	90%	€ 2.500.000	18,21%	-
Extern - Schaarste op de arbeidsmarkt bij instellingen	Er onvoldoende menskracht beschikbaar is bij	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat; Niet	75%	€ 1.000.000	5,05%	3 (Plaatselijk)

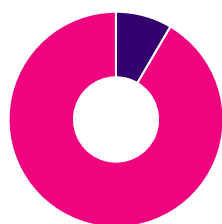

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
	gecertificeerde instellingen. Ook bij specialistische zorg en huishoudelijke hulp zien we dat het steeds moeilijker is om cliënten tijdig te plaatsen in de juiste zorg	financieel - Doelstellingen niet gehaald worden				
Extern - Cao onderhandelingen loonkosten HBH	De loonkosten behoorlijk gaan stijgen	Financieel - Tekorten op het budget komen	70%	€ 500.000	2,36%	-
Mens - Complexe problematiek	De wachtlijsten in de zorg oplopen door stijging van het aantal jongeren met een complexe problematiek	Financieel - Tekorten op het budget komen; Niet financieel - Minder weerbare jeugd	50%	€ 500.000	1,68%	3 (Plaatselijk)
Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en ontstaan vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland)	Er mentale problemen ontstaan en trauma's worden ervaren waardoor de vraag naar ondersteuning traumaverwerking groter wordt	Financieel - Druk op GGZ Wmo/ Jeugdhulp toeneemt; onvoldoende compensatie komt van het Rijk; tekort aan personeel ontstaat	75%	€ 250.000	1,26%	-

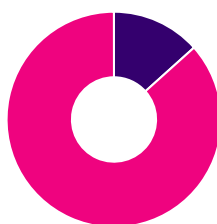
Meer informatie over de risico's vindt u in de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing \(2.2.2\)](#).

Wat mag het kosten

Programma 1 Zorg en ondersteuning	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijz.	2024	2025	2026	2027
Lasten:						
1A Vitale inwoners en samenleving	2.912	5.828	5.467	5.418	5.328	5.042
1B Toegang tot passende voorzieningen	35.727	34.286	35.366	35.100	35.062	34.868
Totaal lasten:	38.639	40.114	40.833	40.518	40.390	39.910
Baten:						
1A Vitale inwoners en samenleving	-4	155	540	544	440	128
1B Toegang tot passende voorzieningen	6.810	5.820	5.836	5.910	6.307	6.300
Totaal baten:	6.806	5.975	6.377	6.455	6.747	6.427
Saldo						
1A Vitale inwoners en samenleving	-2.916	-5.674	-4.927	-4.874	-4.888	-4.914
1B Toegang tot passende voorzieningen	-28.917	-28.465	-29.530	-29.189	-28.755	-28.568
Saldo totaal	-31.833	-34.139	-34.457	-34.063	-33.643	-33.482

inkomsten 2024

uitgaven 2024

■ 1A Vitale inwoners en samenleving
■ 1B Toegang tot passende voorziening

Financiële ontwikkelingen

Het saldo wijzigt in programma 1 met € 318.000 (N). Hieronder wordt duidelijk welk deel vanuit nieuw beleid komt. De stijging van de kosten heeft te maken met prijsstijging (€ 1.431.000 N), Cao-loonstijging met daarnaast personele mutaties (€ 515.000 N), maar ook minder uitgaven voor ingehuurd personeel (387.000 V). Voor de Hervormingsagenda Jeugd hebben we een uitvoeringsbudget opgevoerd (€ 212.000 N). In 2023 hebben we budgetten opgevoerd uit de resultaatbestemmingen 2022 (€ 1.572.000 V). De stijgende inkomsten voor de GALA- en IZA-regeling geven een gelijke stijging van kosten (€ 278.000).

Nieuw beleid

Deel progr.	Omschrijving, bedragen in €	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid volgens perspectiefnota					
1A	We vertalen de landelijke akkoorden IZA en GALA naar lokaal beleid (budgetneutraal)	-	-	-	-
1B	We richten toekomsttuinen in (budgetneutraal)	-	-	-	-
1B	We zorgen zelf voor beschermd wonen (budgetneutraal)	-	-	-	-
1B	We bouwen aan een beter houdbaar jeugdstelsel voor gezonde en weerbare jeugd (budgetneutraal)	-	-	-	-
<i>Totaal nieuw beleid volgens perspectiefnota</i>		-	-	-	-
Aanvulling Programmabegroting 2024					
1B	Verbonden partijen GGD NOG, Yunio en SON	168	203	226	269
<i>Aanvulling in Programmabegroting 2024-2027</i>		<i>168</i>	<i>203</i>	<i>226</i>	<i>269</i>
Totaal structureel		168	203	226	269
Totaal incidenteel		-	-	-	-
Saldo		168	203	226	269

+ = extra inzet van middelen; - = minder inzet van middelen

Investeringsplan

Voor dit programma zijn geen investeringen benoemd.

Dekking projectkosten uit reserves

Omschrijving, bedragen in €	AR/BR*	2024	2025	2026	2027
Minimafonds	BR	5	5	5	5
		5	5	5	5

In de balans (3.3.2) lichten we het Minimafonds toe.

2.1.2. WONEN EN LEEFOMGEVING

WONEN EN LEEFOMGEVING

Algemeen

Onze doelen voor dit programma

Met dit programma willen we de volgende doelen bereiken:

- Het creëren van vitale leefbare kernen met een woningvoorraad die zowel kwantitatief als kwalitatief aansluit bij de demografische ontwikkelingen.
- Een veilige, gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving.
- Gezond en innovatief ondernemersklimaat, bevorderen van werkgelegenheid, productiviteit en maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- De centra van de vier grotere kernen Vorden, Hengelo, Zelhem en Steenderen zijn aantrekkelijk, levendig en toekomstbestendig.
- We willen jeugdigen weerbaar en gezond op laten groeien en zorg zoveel mogelijk voor zijn.
- We investeren in preventie en vroegsignalering, zodat inwoners nu en in de toekomst vitaal oud kunnen worden.
- Bronckhorst moet voor iedere inwoner een plek zijn waar hij/zij zich thuis voelt, waar geen belemmeringen zijn voor zelfontplooiing en zelfredzaamheid.
- Iedereen heeft een stevige basis nodig om mee te kunnen doen naar vermogen.
- Versterken van de leefbaarheid en samenredzaamheid van de samenleving als geheel.
- In 2030 is Bronckhorst energieneutraal en klimaatbestendig en is er sprake van een circulaire economie.
- Samenwerking en verbinding voor een actieve samenleving (dienstbare overheid).

Meerdere doelen bereiken we door in de verschillende programma's samen te werken. Om die reden komen een aantal doelen bij meerdere programma's terug.

We dragen bij aan SDG-doelen

Door te werken aan bovenstaande doelen, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:

SDG 3
Goede gezondheid en welzijn

SDG 11
Duurzame steden en gemeenschappen

SDG 4
Kwaliteitsonderwijs

SDG 15
Leven op het land

Deelprogramma 2A PASSEND WONEN

Portefeuillehouder
Ambtelijk trekker

Emmeke Gosselink
Hettie van den Brink

We gaan voor de juiste woning op de juiste plaats

Vitaal wonen in Bronckhorst is belangrijk; nu en in de toekomst. Er heerst krapte op de woningmarkt. Dat speelt niet alleen in Bronckhorst. Door de hoge prijzen van koopwoningen en stijgende energielasten staat de betaalbaarheid van wonen onder druk. Ook neemt de vraag naar sociale huurwoningen toe. Daarom streven we ernaar om 1.700 tot 2.200 woningen toe te voegen tot 2030. Hierover hebben we afspraken, zowel landelijk als met de provincie en in de Achterhoek. We focussen op betaalbare woningen: koopwoningen en (sociale) huurwoningen. We vinden het belangrijk om de bestaande woningen te verduurzamen en toekomstbestendig te maken. We koppelen deze woonopgave aan andere opgaven, zoals het vitaal houden van de kernen en het buitengebied, de energietransitie en het versterken van de biodiversiteit. Daarbij hanteren we een integrale aanpak, zoals aangegeven in deelprogramma [3B Duurzaamheid](#) (2.1.3).

Resultaten

We geven ruimte aan doorstromers en nieuwe (collectieve) woonvormen

De belangrijkste doelgroepen voor nieuwbouw zijn starters en ouderen. Zo creëren we mogelijkheden voor doorstroming waar vervolgens gezinnen profijt van hebben. Met de toename van het aantal woningen stimuleren we ook de economie; de woningen voor gezinnen helpen bij het invullen van de vele vacatures nu en in de toekomst. We zetten vanuit de drie O's (Overheid, Ondernemers en maatschappelijke Organisaties) breed in om de gemeente en regio aantrekkelijk te maken voor potentiële werknemers. Ook realiseren we woningen voor specifieke en urgente (doel)groepen; denk aan asielzoekers en statushouders. We spelen in op deze behoefte met o.a. flexwoningen voor gemixte doelgroepen, bijvoorbeeld starters, spoedzoekers en statushouders. We realiseren een thuis voor iedereen.

We realiseren voldoende woningen om in de woonbehoefte te voorzien

Wij faciliteren woningbouwinitiatieven van inwoners en partijen. Waar nodig pakken we de regie om de juiste woningen voor de juiste doelgroep op de juiste plaats te realiseren. We zetten in op woningen in de volgende categorieën:

- binnen bestaand stedelijk gebied door inbreiding en transformatie mede door inzet van gemeentelijke locaties voor woningbouw in diverse kernen;
- in het buitengebied door woningsplitsing en het mogelijk maken van wonen op locaties van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB);
- vijf grote uitbreidingslocaties: Hengelo, Hummelo, Vorden, Steenderen, Zelhem;
- daarnaast inzet van flexwoningen op nader te bepalen locaties. Dit vraagt een extra inzet om tot geschikte locaties, kwalitatief goede plannen en versnelling van betaalbare woningbouw te komen.

In 2024 zien we de resultaten van de woningbouwplannen die we de afgelopen jaren goedkeurden en komen er daadwerkelijk meer nieuwe woningen.

We handelen woningbouwinitiatieven snel en adequaat af

Om de woningbouw te versnellen en goede plannen van de grond te krijgen, moeten we regie voeren en samenwerken met inwoners en externe partijen. We willen woningbouwinitiatieven snel en adequaat afhandelen. We zetten in op extra capaciteit om dit te realiseren, maar dat blijft door de huidige krapte op de arbeidsmarkt een uitdaging. Ook blijven we investeren in efficiëntere werkprocessen.

We voeren de regionale woonagenda uit

We ronden de nieuwe regionale woonagenda af. Hierin staan de afspraken over de nationale woon- en bouwagenda met provincie en Rijk. De uitvoering startten we al en loopt door in 2024.

We actualiseren de lokale woonvisie

De huidige ontwikkelingen van de nationale woon- en bouwagenda, de nieuwe regionale woonagenda, de lokale context en het woningbouwprogramma in Bronckhorst, vragen om een actualisatie van de lokale woonvisie. We herijken daarbij ook de criteria om woningbouwinitiatieven te beoordelen. Deze herijking ronden we begin 2024 af.

We pakken dorpen en wijken integraal aan

We werken samen met diverse partijen om dorpen en buurten toekomstbestendig te maken. We kijken niet alleen naar 'stenen', maar ook naar de sociale aanpak en verduurzaming. We maken per kern in Bronckhorst een inventarisatie van de gewenste plekken en ruimtelijke mogelijkheden voor woningbouw. Dit leggen we naast lopende initiatieven en we bepalen wat aanvullend nodig is. Voorbeelden hiervan zijn de 'Charettes-aanpak' in Hummelo en de dorpsenergieplannen.

We ontwikkelen een aanvullend instrumentarium en nieuwe aanpakken

We streven naar meer betaalbare woningen, willen de kansen voor woningzoekenden vergroten en doorstroming bevorderen. In de uitvoering van de regionale woonagenda en woondeal werken we aan meer betaalbare woningen. Projecten zijn op dit moment vaak maximaal kostendekkend. We sturen op 2/3^e betaalbare woningen in woningbouwinitiatieven. Hiervoor hebben we aanvullend instrumentarium en nieuwe aanpakken nodig. We werken uit hoe we inwoners die sociaal of economisch verbonden zijn aan Bronckhorst voorrang geven. Ook realiseren we een pilot welstandsvrij bouwen. We trekken daarbij samen op met regiogemeenten. Verder werken we aan een huisvestingsverordening.

We stimuleren het verduurzamen en het toekomstbestendig maken van bestaande woningen

We starten met het plan voor het verduurzamen en toekomstbestendig maken van bestaande woningen. We werken het plan van aanpak verder uit en starten de uitvoering in 2024. Uiterlijk 2050 zijn woningen aardgasvrij. Om dit doel te realiseren, is opschaling en versnelling nodig. Het programma loopt samen op met de aanpak van de energietransitie (zie deelprogramma 3B Duurzaamheid). We werken gebiedsgericht aan de verduurzaming van de woningvoorraad in dorpsenergieplannen en de buurtaanpak van de warmtetransitie. Daarnaast stimuleren we bewustwording en gedragsverandering en zetten we kennis en expertise in. Voor alle onderdelen werken we samen met o.a. woningcorporaties, het Energieloket Achterhoek en zetten we de Op Morgen Mobiel in. We stemmen met provincie, netbeheerder en waterschap af om integraal oplossingen te zoeken. Zoals aangegeven in deelprogramma 3B Duurzaamheid (2.1.3) werken we samen met het energieteam aan het verduurzamen en toekomstbestendig maken van bestaande woningen. We ontwikkelen en evalueren het voorlichtingsmateriaal en leren van de hobbels die onze inwoners ervaren bij de verduurzaming. We zetten in op extra informatie juist om onze inwoners te helpen in het 'woud' van mogelijkheden en ervaringsdeskundigen met behulp van *casemanagers*/verduurzamingscoaches naast energiecoaches.

We realiseren flexwoningen

Om snel aan de woningbehoefte te voldoen, zetten we in op flexibele en tijdelijke woonoplossingen die we relatief snel realiseren. Het onderzoek naar mogelijkheden en locaties loopt en we starten vanaf 2024 met de uitvoering van de plannen. Woningbouwcorporaties (ProWonen en Site) helpen ons om het mogelijk te maken. Landelijk is er nog weinig ervaring met het tijdelijk exploiteren en beheren van woningen. Daarnaast is naast wonen ook de beoordeling van verkeer en vervoer noodzakelijk.

We actualiseren de visie voor wonen en zorg

We lichten dit toe in deelprogramma 1A Vitale inwoners (2.1.1).

Actief grondbeleid voor maatschappelijke opgaven

De marktwerking bij maatschappelijke opgaven is vaak onvoldoende. Het gaat om projecten die niet direct winsten opleveren of waarbij sprake is van een te groot risico voor marktpartijen. Door als gemeente een actievere rol op te pakken, realiseren we deze projecten toch. Samenwerking met de markt heeft de voorkeur vanwege het gezamenlijk delen van de risico's en het verzilveren van kansen. Als blijkt dat de markt afziet van een ontwikkeling en de opgave vinden we van groot belang, kunnen we besluiten om als gemeente een project zelfstandig te ontwikkelen.

Resultaat

We voeren ons grondbeleid op een andere manier uit

Voor een verdere professionalisering van onze bedrijfsvoering is het modelmatig werken met een grondexploitatie-systeem belangrijk. Deze koppelen we aan de gemeentelijke financiële administratie. Nu doen we ervaring op en bereiden we de nieuwe manier van werken vanaf het begrotingsjaar 2025 voor. Voorstellen voor deze aanpassingen leggen we voor in de Perspectiefnota 2025. Meer hierover leest u in paragraaf Grondbeleid (2.2.7).

Lokale indicator

Thema wonen

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024
Leegstandspercentage in de woningvoorraad (ongewenste leegstand)*	Regionale Woningmarkt monitor rapportage	2,20%	2018	2,80%	max 2%	-	-	-
Waardering buurt en kwaliteit van de woning**	AWLO	8	2018	8,1	8	-	8	8
Uitbreiding woningvoorraad (netto toename aantal woningen (aantal gereed gemelde woningen minus gesloopte en samengevoegde woningen))	Gemeentelijk datasysteem	-	2019	+102	+100	+38	+125	+175
Aanbod sociale huurwoningen	Gemeentelijk datasysteem	2.848	2019	2.876	2.860	2.694	2.880	2.920
Aanbod sociale huurwoningen in het bezit van woningcorporaties	Gemeentelijk datasysteem	2.848	2019		2.848	2.876	2.848	2.848

* In de regionale woningmarkt monitor wordt leegstand niet meer meegenomen i.v.m. nieuw regionaal beleid en prioriteitstelling. Door het ontbreken van de informatie komt de lokale indicator te vervallen

** Onderzoek AWLO eens in de drie jaar (volgende: 2024)

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Gelderland 2022
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	ABF 2022	4,7	5,8	1,9	8,4

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 13-09-2023

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Omgeving - Anticiperen op demografische ontwikkelingen	Woningbouwplannen geschrapt worden door demografische ontwikkelingen	Financieel - Extra kosten voor de gemeente komen	50%	€ 1.000.000	3,71%	-
Organisatie - Verslechterde economische vooruitzichten	Minder legesopbrengsten ontvangen worden dan geraamd	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	50%	€ 250.000	<1,00%	-

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Deelprogramma 2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING

Portefeuillehouder Marianne Besselink / Evert Blaauw / Emmeke Gosselink / Wilko Pelgrom / Antoon Peppelman
Ambtelijk trekker Herman Tinselboer

We werken aan gebiedsgerichte toezicht en handhaving

We starten met de voorbereidingen van ons nieuwe toezicht- en handavingsbeleidsplan voor de periode van 2028-2032. We implementeren risicogerichte handhaving. Door een analyse zetten we die handhaving in die past bij een risico in het specifieke gebied. Op deze manier zijn medewerkers effectiever inzetbaar en bepalen we welke activiteiten prioriteit krijgen. Dit vormt de basis voor het schrijven en verwerken van ons nieuwe beleidsplan. Aangezien dit voor ons de eerste keer is dat we het op deze manier aanpakken, schakelen we een adviesbureau in. Zo doen we kennis en ervaring op.

Resultaten

We maken een risicoanalyse

Door elk gebied in onze gemeente onder de loep te nemen, maken we duidelijk welke problemen en risico's voor specifieke gebieden gelden. Dit doen we door het maken van een analyse.

We stellen onze prioriteiten

Met deze werkwijze weten we wat waar speelt in onze gemeente en waar de verschillen liggen. Hierdoor ontstaat inzicht in de aanwezige risicovolle situaties en de incidenten die zich voor doen. Op basis daarvan stellen we nog beter onze prioriteiten.

We zetten capaciteit effectief in

We zetten capaciteit in beginsel in op alle activiteiten. De prioriteit bepaalt de volgorde waarin we onze taken en de intensiteit uitvoeren.

We willen het alcoholgebruik verminderen

We zetten 'mysteryshoppers' in. We controleren op het gebruik van alcohol in onze gemeente. We voeren gesprekken met horecagelegenheden en organisaties van evenementen, om ze bewust te maken van gevaren van alcoholgebruik onder de 18 jaar.

Resultaten

Grip krijgen op wangedrag door alcohol en minder wederverstrekking onder de 18 jaar

Door de inzet van mysteryshoppers proberen we bewustwording te vergroten van de gevaren van alcoholgebruik onder 18 jaar. Een 'mysteryshopper' tracht alcoholhoudende drank te kopen in opdracht van de gemeente.

We vergroten de bewustwording

Door actieve controles brengen we de gevaren van alcoholgebruik onder de 18 jaar bij ondernemers onder de aandacht. Daarnaast vragen we wat ze nodig hebben om dit gebruik te stoppen of te verminderen.

Wij controleren op wet- en regelgeving

Ook zetten we mysteryshoppers in om de horecagelegenheden en evenementen te controleren of de ondernemers voldoen aan de huidige regelgeving.

We hebben aandacht voor ondermijning

Ondermijnende criminaliteit kent veel verschillende uitingsvormen die de veiligheid, leefbaarheid, economie en onze democratie kan aantasten. De gemeente staat voor een krachtige aanpak van ondermijning en ondermijnende criminaliteit. Door georganiseerde ondermijnende criminaliteit te prioriteren, behouden we een brede scope op de aanpak. Dit biedt de mogelijkheid om in te kunnen spelen op bijvoorbeeld actualiteiten en/of trends die voor onze gemeente belangrijk zijn en waar we accenten op willen leggen. Onze doelen bij de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit zijn:

- blijvende aandacht voor de kwetsbaarheid in het buitengebied;
- verbeteren van onze informatiepositie;
- aanpakken zorgfraude;
- vergroten van onze weerbaarheid;
- intensiveren van de integrale aanpak, regionaal maar zeker ook lokaal;
- verstoren en voorkomen van georganiseerde criminaliteit.

Resultaat

We benoemden vanuit de doelen drie prioriteiten

We investeren in het creëren van bewustzijn op verschillende niveaus, zowel bij gemeente als bij inwoners, ondernemers en ketenpartners. Binnen de gemeentelijke organisatie doen we dit door een plan van aanpak op te stellen en te implementeren in onze organisatie.

Door integrale controles krijgen we meer zicht op criminele samenwerkingsverbanden en kunnen we gezamenlijk met onze partners effectief reageren.

Zorgfraude is een thema wat valt onder de ondermijnende criminaliteit. Om hier beter zicht op te krijgen en hierop te acteren ontwikkelen we een plan van aanpak. Dit onderwerp pakken we zowel lokaal als regionaal op.

We zijn zuinig op onze bermen

We willen de landschappelijke elementen in onze gemeente behouden. We passen ons beleid hiervoor aan en richten ons op naleving van wet- en regelgeving. We waarborgen de belangrijkste functies van de bermen: verkeersveiligheid en biodiversiteit. Waar nodig en mogelijk werken we aan herstel naar de gewenste situatie.

Resultaten

We hebben heldere kaders en instrumenten waarmee we de naleving bevorderen

We hebben een plan van aanpak en werken met een werkgroep om projecten te starten. Door het draaien van die projecten verdiepen we ons in de materie. We leren ook van ervaringen van buurgemeenten. We werken een palet van maatregelen uit dat gericht is op het bereiken van de gewenste situatie.

Alles is gericht op naleving

Voor het bevorderen van de naleving van de wet- en regelgeving zetten we primair in op preventie. Dat doen we door middel van doelgerichte communicatie en gedragsverandering. We controleren waar nodig aan de hand van een controleplan. Preventie en herstel van ongewenste situaties gaan voor repressie.

We maken onze kazernes 'arbo-proof'

De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) wil de brandkazernes arbotechnisch aan de huidige eisen aanpassen. In Bronckhorst zijn vier brandweerkazernes. Deze zijn ons eigendom en op verzoek van de VNOG voeren we de benodigde aanpassingen uit.

Resultaat

We willen goede werkplekken voor de brandweerlieden

In het programmaplan 2023-2026 gaven we aan dat we voor € 300.000 de brandweerkazernes 'arbo-proof' maken, zodat de brandweerlieden een gezonde en veilige werkplek hebben. Met name forse bouwkostenstijgingen en omvangrijkere aanpassingen van de brandweerkazerne in Steenderen zorgen voor extra kosten.

We voeren de infrastructurele aanpak Hummelo – Keppel – Drempt uit

Samen met de provincie Gelderland, de buurgemeenten Doetinchem en Zevenaar en een klankbordgroep met inwoners en ondernemers uit het gebied, voeren we een infrastructurele gebiedsaanpak uit. Dit om de verkeersoverlast op de Dorpsstraat en Hummeloseweg in Laag-Keppel en de Zomerweg in Achter-Drempt te beperken en de verkeersveiligheid op deze wegen te vergroten. Deze samenhangende infrastructurele maatregelen beïnvloeden elkaar.

Resultaten

We evalueren met de provincie de proef met landbouwsluizen

Zowel met verkeerscijfers als door het uitvoeren van belevingsonderzoeken evalueren we de proef met de landbouwsluizen op de Wehlsedijk en Keppelseweg (de provinciale weg N814). De conclusie van deze evaluatie vormt het ambtelijk advies aan zowel de provinciale als gemeentelijke bestuurders over de te nemen verkeersmaatregelen in het gehele gebied rondom Hummelo, Keppel en Drempt. De maatregelen in zijn geheel zorgen voor verbetering van de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer.

Een koude oversteek in Hummelo is een mogelijk te nemen maatregel. Een zogenaamde koude oversteek zorgt ervoor dat verkeer alleen vanuit de Keppelseweg in Hummelo naar de Hummeloseweg in Laag-Keppel kan rijden en vice versa. Deze koude oversteek zorgt

voor het verbeteren van de verkeersveiligheid en verminderen van de verkeerhinder op de Hummeloseweg en Dorpsstraat in Laag-Keppel.

We reconstrueren de Zomerweg in Achter-Dremp

De te nemen maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid en doorstroming van het verkeer hebben tot gevolg dat de Zomerweg in Achter-Dremp drukker wordt. Daarnaast past de inrichting van de Zomerweg niet goed bij de functie van de weg en het dorpse karakter van Achter-Dremp. Bij de herinrichting van de openbare ruimte werken we ook aan de riolering om het rioleringssysteem beter klimaatbestendig te maken en af te koppelen. Het nieuwe ontwerp van de weg kwam tot stand in samenspraak met een klankbordgroep die bestaat uit aanwonenden.

We hebben aandacht voor de veren in Bronckhorst

Het veer Olburgen – Dieren maakt gebruik van het Gelderse verenfonds en krijgt een bijdrage van beide oevergemeenten. Het veer Bronckhorst – Brummen heeft een sluitende exploitatie en ontvangt daarom geen bijdrage. Dit veer staat al meer dan een jaar te koop, de exploitant heeft nog geen opvolger. De voortgang van het veer komt daarmee in gevaar.

De provincie Gelderland stopt met haar huidige bijdrage aan veren met een exploitatietekort. Een kostendekkende exploitatie voor het veer Olburgen – Dieren is daarmee lastiger. Beide veren in Bronckhorst zijn belangrijk voor scholieren, fietsers, wandelaars en forenzen. Onze bijdrage gaat de komende jaren omhoog.

Resultaten

We houden het veer Olburgen – Dieren in de vaart

Samen met oevergemeente Rheden en de veerbaas makten we een plan gemaakt om het veer financieel gezond te maken en daarmee in de vaart te houden. De tarieven gaan jaarlijks omhoog en de veerbaas zoekt naar meer mogelijke bezuinigingen binnen zijn bedrijf. In het coalitieakkoord van de provincie staat dat de provincie wil blijven bijdragen aan het voortbestaan van de veren. Hoe dat precies vorm krijgt en wat de financiële gevolgen zijn, is nu nog niet duidelijk en is onderdeel van besprekingen met de provincie. De bijdrage van beide oevergemeenten is afhankelijk van het jaarlijks exploitatietekort.

We ondersteunen het veer Bronckhorst – Brummen

Het veer Bronckhorst – Brummen heeft een sluitende begroting, toch heeft de veerbaas moeite zijn bedrijf te verkopen. Samen met de gemeente Brummen bieden we ondersteuning aan om samen te onderzoeken wat er nodig is om zijn veer aantrekkelijker te maken voor potentiële kopers.

We werken aan kansengelijkheid in het onderwijs

Samen met de partners in onderwijs, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, GGD en bibliotheek zetten we in op het vergroten van de kansen voor de kinderen in Bronckhorst. We voeren in 2024 de plannen uit die in 2023 zijn vastgesteld. We werken binnen verschillende thema's aan kansengelijkheid en bepalen met de partners wat er nodig is om de kansengelijkheid te vergroten.

Resultaat

We voorkomen achterstanden en voldoen aan de uitgangspunten van het Rijk

We zetten in op extra ondersteuning en specifieke programma's. We bieden voorschoolse educatie aan peuters die extra hulp nodig hebben voor hun ontwikkeling. We versterken de doorgaande leerlijn door in te zetten op een groter aantal kinderen die naar een voorschoolse voorziening gaan. Ook verbeteren we de samenwerking tussen partners op het gebied van

onderwijs en zorg door casuïstiekbespreking. Daarnaast versterken we de huidige samenwerking voor een brede ontwikkeling van kinderen op het gebied van sport en cultuur.

We investeren in duurzame (sport)verenigingen en maatschappelijke organisaties

Met het vaststellen van de uitgangspuntennotitie 'Uitgangspuntennotitie sport en leefbaarheid voor een vitaal Bronckhorst' kiezen we voor het opnemen van middelen van de investeringsruimte voor de gebiedsplannen. Daarmee kunnen inwoners en verenigingen samen bepalen wat ze nodig vinden voor hun omgeving om ook op de lange termijn een aansluitend beweeg- en sportaanbod te houden.

Resultaten

Met de verenigingen en inwoners creëren we toekomstbestendige en duurzame (sport)verenigingen

Door het opzetten van gebiedsplannen krijgen we goed in beeld wat de mogelijkheden en beperkingen zijn in een gebied en komen we tot oplossingen die aansluiten bij de behoeften van inwoners.

We investeren slim in duurzame accommodaties

Er ligt een besluit voor het verduurzamen van vier gemeentelijke accommodaties. Met behulp van de landelijke Dumava-subsidie maken we sporthal De Kamp in Hengelo als eerste toekomstbestendig. De voorbereidingen hiervoor lopen. De start van de renovatie staat gepland in april 2024. Aanvragen voor andere accommodaties bereiden we voor.

We hebben toekomstbestendige gemeentelijke accommodaties

Door te investeren in de duurzaamheid van de gemeentelijke locaties kunnen deze weer lange tijd vooruit. Daarmee borgen we de mogelijkheid tot binnensporten voor inwoners.

We ontwikkelen beleid op cultuur

We stellen in 2024 nieuw cultuurbeleid op. Dit werken we uit in aanvulling op en in samenhang met de gebiedsprocessen vanuit 'Uitgangspuntennotitie sport en leefbaarheid voor een vitaal Bronckhorst'.

Resultaat

We hebben eind 2024 cultuurbeleid beschikbaar

Met het cultuurbeleid maken we keuzes over onze inzet op kunst en cultuur in Bronckhorst.

We werken integraal aan opgaven in het landelijk gebied

De inrichting en het gebruik van het landelijk gebied bepaalt de kwaliteit van het landschap, de bodem, het water en de biodiversiteit. De ontwikkelingen en opgaven in het landelijk gebied beïnvloeden op ons leven, wonen en werken. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) beschrijft deze ontwikkelingen en opgaven:

- Landbouwtransitie
- Verminderen gebruik van grondstoffen
- Bodem en waterkwaliteit
- Omgaan met- en tegengaan van klimaatverandering
- Versterken van het landschap

Deze ontwikkelingen en opgaven hebben impact op de agrarische sector en de agrarische familiebedrijven. We staan voor een gezond en realistisch toekomstperspectief voor onze agrariërs, passend in ons landschap. De agrariërs ondersteunen we hierbij. Dat werken we uit in deelprogramma 3A Economie (2.1.3).

Resultaat

We starten met de uitvoering van het Omgevingsprogramma Landschappelijke Kwaliteit

In het Omgevingsprogramma Landschappelijke Kwaliteit beschrijven we wat we de komende jaren gaan doen om invulling te geven aan de transities in het landelijk gebied met de accenten op biodiversiteit, erfgoed en landbouw. Dit doen we o.a. door het faciliteren van gebiedsprocessen, uitwerken van toekomstbeelden voor het landelijk gebied en de dorpsranden, bouwen aan het contact en samenwerken met de agrarische sector.

We vergroten de leefbaarheid in onze kernen voor een vitaal Bronckhorst

Sinds 2023 bouwen we het traject Vitale kernen af. Het traject Vitale kernen, gericht op een kwaliteitsimpuls van de centra van de vier kernen, krijgt een vervolg in Vitaal Bronckhorst. Met de 'Uitgangspuntennotitie sport en leefbaarheid voor een vitaal Bronckhorst' als basis geven we ruimte aan fysieke projecten en initiatieven in alle kernen en het buitengebied. Met de notitie als basis werken we verschillende gebiedsvisies uit. De projecten of initiatieven dragen bij aan de toekomstbestendigheid van de Bronckhorster gemeenschap en sluiten integraal aan bij de verschillende opgaven die in de gebieden spelen. Zo werken we aan een Vitaal Bronckhorst.

Resultaten

We ondersteunen initiatieven in alle kernen en het buitengebied

Initiatieven vanuit de samenleving komen in aanmerking voor ondersteuning. Belangrijk is dat initiatiefnemers de betrokkenheid en draagvlak in de gemeenschap aantonen en dat de projecten bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid. Daarbij kijken we ook naar het slim gebruiken van accommodaties voor de leefbaarheid, sport en het verenigingsleven. De 'Uitgangspuntennotitie sport en leefbaarheid voor een vitaal Bronckhorst' en de gebiedsvisies die volgen, vormen daarbij het kader.

We ronden de projecten Vitale kernen af

Vanuit het traject Vitale kernen realiseerden we verschillende projecten in samenwerking met de werkgroepen. Een aantal projecten loopt nog, waaronder:

- In Steenderen startten we in de zomer van 2023 met het Marktpllein om er een groene en aantrekkelijke ontmoetingsruimte van te maken. We richten ons daarnaast op de mogelijkheden om de Burgemeester Smitsstraat gedeeltelijk te reconstrueren.
- We versterken het groen in de Dorpsstraat van Vorden en zorgen voor een betere veiligheid voor fietsers en voetgangers. Daarnaast werken we aan een plan om doorgaand verkeer op de Zutphenseweg te verminderen en een lagere snelheid te bevorderen.
- In het centrum van Zelhem starten we met de uitvoering van plannen voor de Smidsstraat en de Magnoliaweg. Met draagvlak onder bewoners, eigenaren en ondernemers werken we aan een prettiger verblijfsgebied, een groenere uitstraling en een groter veiligheidsgevoel van alle weggebruikers. De nieuwe verkeerssituatie levert een positieve bijdrage aan het gehele centrum. Voor de herinrichting van de Markt maken we een gedragen ontwerp, dat aansluit bij de plannen voor de herontwikkeling van de locatie Het Witte Paard.

We werken aan de omgevingsprogramma's

We vertalen onze strategische koers uit de omgevingsvisie in omgevingsprogramma's. Deze vormen de basis voor de uitvoering van de Omgevingswet.

Resultaten

We voeren de omgevingsprogramma's uit

We werken aan de uitvoering van projecten die zijn opgenomen in de vastgestelde omgevingsprogramma's.

We monitoren de resultaten van de programma's

We brengen de resultaten van de omgevingsprogramma's samenhangend in beeld en doen zo nodig voorstellen voor bijsturing en aanpassing van de omgevingsvisie.

We werken conform de Omgevingswet

De Omgevingswet verplicht overheden nieuwe kerninstrumenten te gebruiken voor het beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving. Naast de omgevingsvisie en de omgevingsprogramma's heeft het omgevingsplan een centrale rol. Het omgevingsplan gaat de twee huidige bestemmingsplannen vervangen. De kern van de wet is het werken vanuit een integrale kijk op ruimtelijke kwaliteit vanuit een 'ja mits' houding. Dit sluit aan bij onze dienstverleningsvisie.

Resultaten*We leveren een casco voor het omgevingsplan op*

Het opstellen van het omgevingsplan is een omvangrijke operatie die enkele jaren gaat duren. De eerste stap is het casco, waarmee we bepalen hoe we het plan gaan opbouwen en vullen.

We blijven leren

In aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet voeren we ons opleidingsplan voor de organisatie uit. Op basis van ervaringen zetten we waar nodig aanvullende trainingen in om de Omgevingswet goed uit te voeren. We volgen hoe onze inwoners de kwaliteit van onze dienstverlening bij vergunningverlening ervaren en optimaliseren deze waar nodig.

Indicatoren*Lokale indicatoren***Thema huisvesting bibliotheek**

Effectindicator	Bron	Nulmeting	Jaar nulmeting	Realisatie 2021	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024
Aantal inwoners dat lid is van de bibliotheek binnen de gemeente Bronckhorst	Jaarverslag bibliotheek West Achterhoek	21,5% van aant. inw. = 7.751	2019	6.912	7.325	6.639	7.159	7.159

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Veiligheid	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Gelderland 2022
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2022	1,4	1,4	1,2	3,6
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2022	2,4	3	3,3	5,6
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2022	1,5	1,1	1,2	1,2
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	CBS 2022	0,4	0,4	0,3	1,9
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 inwoners van 12-18 jaar)	Halt 2022	5	8	4	7

Risico's

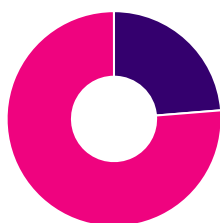
Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Omgeving - Een niet sluitende exploitatie van een zwembad	Eén of meerdere zwembaden moet(en) sluiten	Financieel - Er alsnog kosten voor sloop of andere kosten moeten worden gemaakt die voortvloeien uit het recht van eerste aankoop; Niet financieel - Plaatselijke imagoschade	50%	€ 650.000	2,17%	3 (Plaatselijk)
Extern - Inflatie/prijsstijgingen	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Vertraging en extra kosten voor de gemeente komen; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000	1,69%	3 (Plaatselijk)
Extern - Tekort aan personeel door schaarste op de arbeidsmarkt	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Vertraging en extra kosten voor de gemeente komen; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000	1,69%	3 (Plaatselijk)
Extern - Stijgende energiekosten	Binnen- en buitensport compensatie-aanvragen indienen	Financieel - Er financiële tekorten ontstaan; Niet financieel - Imagoschade ontstaat	50%	€ 200.000	<1,00%	3 (Plaatselijk)
Extern - Verontreiniging met o.a. kwik door de productie van Crystal Meth	Milieuschade wordt veroorzaakt en de volksgezondheid in het geding komt	Financieel - Het budget wordt overschreden. De kosten van opruiming mogelijk niet op de veroorzaker, huurder en/of eigenaar verhaald kunnen worden; Niet financieel - Kans op landelijke aandacht in de pers ontstaat	20%	€ 250.000	0,33%	5 (Landelijk)

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

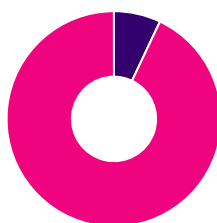

Wat mag het kosten

Programma 2 Wonen en leefomgeving	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijz.	2024	2025	2026	2027
Lasten:						
2A Passend wonen	2.143	2.366	2.293	1.590	1.589	1.590
2B Aantrekkelijke leefomgeving	29.420	28.625	30.213	29.558	29.760	30.399
Totaal lasten:	31.563	30.991	32.505	31.148	31.349	31.988
Baten:						
2A Passend wonen	2.165	3.402	2.093	1.387	1.387	1.387
2B Aantrekkelijke leefomgeving	10.905	6.765	6.726	6.820	6.860	6.844
Totaal baten:	13.070	10.167	8.820	8.207	8.247	8.231
Saldo						
2A Passend wonen	23	1.036	-199	-203	-202	-203
2B Aantrekkelijke leefomgeving	-18.515	-21.861	-23.487	-22.737	-22.900	-23.555
Saldo totaal	-18.492	-20.824	-23.686	-22.940	-23.102	-23.758

inkomsten 2024

uitgaven 2024

■ 2A Passend wonen
■ 2B Aantrekkelijke leefomgeving

Financiële ontwikkelingen

Het saldo wijzigt in programma 2 met € 2,9 mln (N). Hieronder wordt duidelijk dat € 263.000 vanuit nieuw beleid komt. Voor dit programma hebben we ook stijgende investeringslasten (€ 275.000 N). Daarnaast hebben we te maken met prijsstijging en verhogingen van heffingen (per saldo € 333.000 N), Cao-loonstijging en personele mutaties (€ 1.022.000 N), maar ook lagere kosten voor inhuur van personeel (€ 865.000 V). In de begroting 2023 stonden voor grondverkoop en woningbouwontwikkelingen opbrengsten geraamd (€ 1.237.000 N) en kenden we een eenmalig budget voor onderhoud civiele kunstwerken (€ 100.000 V). Tot slot zijn budgetten opgevoerd uit de resultaatbestemmingen 2022 (€ 570.000 V).

De bijdrage aan de multifunctionele accommodatie Keijenborg nemen we in 2024 op (€ 1.320.000 N). Deze bijdrage wordt overigens gedekt uit de bestemmingsreserve Bijdragen Investeringsagenda ineens.

Nieuw beleid

Deel progr.	Omschrijving, bedragen in €	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid volgens perspectiefnota					
2A	We werken modelmatig bij de grondexploitatie (kostendekkend)	-	-	-	-
2A	Actief grondbeleid voor maatschappelijke opgaven (kostendekkend)	-	-	-	-
2A	We onderzoeken de mogelijkheden van flexwonen (kostendekkend)	-	-	-	-
2A	We gebruiken in projecten de reserve Bovenwijkse voorzieningen (kostendekkend)	-	-	-	-

Deel progr.	Omschrijving, bedragen in €	2024	2025	2026	2027
2B	We maken onze kazernes 'arbo-proof' (budgetneutraal)	-	-	-	-
2B	We behouden de veren in Bronckhorst	30	30	30	30
2B	We verbeteren de openbare ruimte in Drempt	19	163	161	159
2B	Beschikbare budgetten Investeringsagenda	-	-162	-161	-159
<i>Totaal nieuw beleid volgens perspectiefnota</i>		<i>49</i>	<i>30</i>	<i>30</i>	<i>30</i>
Aanvulling Programmabegroting 2024					
2A	Aanschaf grondexploitatiemodel	12	12	12	12
2B	Verbonden partijen Bibliotheek, VNOG en ECAL	203	206	346	442
<i>Aanvulling in Programmabegroting 2024-2027</i>		<i>214</i>	<i>217</i>	<i>357</i>	<i>453</i>
Totaal structureel		263	247	387	483
Totaal incidenteel		-	-	-	-
Saldo		263	247	387	483
+ = extra inzet van middelen; - = minder inzet van middelen					

Investeringsplan

Omschrijving	Invest. Bedrag	T.I.v voorz.	Netto invest.	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Investeringsagenda (restant beschikbaar 1-7-2023)									
IHP primair onderwijs	2.500		2.500	2026	20	-	-	19	163
Coalitieakkoord / Extra toevoeging	10.000		10.000	2026	20	-	-	75	650
Materieel Buitenruimte									
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2024)	16		16	2024	1	-	16	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2025)	16		16	2025	1	-	-	16	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2026)	16		16	2026	1	-	-	-	16
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2027)	16		16	2027	1	-	-	-	-
IP materieel buitenruimte 2024	425		425	2024	div	3	50	50	49
IP materieel buitenruimte 2025	235		235	2025	div	-	2	32	32
IP materieel buitenruimte 2026	752		752	2026	div	-	-	6	104
IP materieel buitenruimte 2027	925		925	2027	div	-	-	-	7
Riolering									
IP Riolering 2024	4.144	695	3.449	2024	div	26	160	158	157
IP Riolering 2025	3.932	600	3.332	2024	div	-	25	148	147
IP Riolering 2026	2.486	550	1.936	2024	div	-	-	15	88
IP Riolering 2027	3.233	606	2.627	2024	div	-	-	-	20
Reconstructie wijken									
Reconstructie wijken 2024	1.000		1.000	2024	20	8	65	64	64
Reconstructie wijken 2025	1.000		1.000	2025	20	-	8	65	64
Reconstructie wijken 2026	1.000		1.000	2026	20	-	-	8	65
Reconstructie wijken 2027	1.000		1.000	2027	20	-	-	-	8
Wonen en leefomgeving	32.696	2.451	30.245			37	326	655	1.632

Dekking projectkosten uit reserves

Omschrijving, bedragen in €	AR/BR*	2024	2025	2026	2027
Bovenwijkse voorzieningen	BR	-	25	25	25
		-	25	25	25

In de balans (3.3.2) lichten we het gebruik van de reserve Fonds bovenwijkse voorzieningen toe.

2.1.3. BEDRIJVGHEID EN ONTWIKKELING

BEDRIJVGHEID EN ONTWIKKELING

Algemeen

Onze doelen voor dit programma

- Een veilige, gezonde en aantrekkelijke woon- en leefomgeving.
- Gezond en innovatief ondernemersklimaat, bevorderen van werkgelegenheid, productiviteit en maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- De centra van de vier grotere kernen Vorden, Hengelo, Zelhem en Steenderen zijn aantrekkelijk, levendig en toekomstbestendig.
- In 2030 is Bronckhorst energieneutraal en klimaatbestendig en is er sprake van een circulaire economie.

Meerdere doelen bereiken we door in de verschillende programma's samen te werken. Om die reden komen een aantal doelen bij meerdere programma's terug.

We dragen bij aan SDG-doelen

Door te werken aan bovenstaande doelen, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:

SDG 7
Betaalbare en duurzame energie

SDG 12
Verantwoorde consumptie en productie

SDG 8
Eerlijk werk en economische groei

SDG 13
Klimaatactie

SDG 9
Industrie, innovatie en infrastructuur

Deelprogramma 3A ECONOMIE

Portefeuillehouder
Ambtelijk trekker

Antoon Peppelman / Wilko Pelgrom
Hettie van den Brink

We maken ruimte voor bedrijven in Bronckhorst

De komende jaren blijft de behoefte aan ruimte voor bedrijven in Bronckhorst bestaan. De huidige bedrijventerreinen bieden onvoldoende mogelijkheden om aan deze behoefte te voldoen. We revitaliseren daarom verouderde locaties en verruimen de mogelijkheden in het bestemmingsplan voor de ontwikkeling van bedrijven in het buitengebied. Daarnaast werken we plannen uit voor de uitbreiding en aanleg van nieuwe bedrijventerreinen.

Resultaten

We starten de herstructurering Industriepark Zelhem

We voltooien de laatste voorbereidingen voor de herstructurering van Industriepark Zelhem en starten met de uitvoering. We slopen verouderde bedrijfsgebouwen en saneren vervuilde grond. We verleggen de bestaande weg en leggen een bredere straat aan. De openbare ruimte richten we klimaatbestendig in.

We creëren meer ruimte voor bedrijven

We onderzoeken de haalbaarheid van een aantal kansrijke werklocaties om meer ruimte te creëren voor bedrijven. Voor de eerste locaties starten we ook de planvorming.

We onderzoeken de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen

We starten met de voorbereidingen voor de herstructurering van een volgend (bestaand) verouderd bedrijventerrein. Dit terrein selecteren we op basis van een gedegen analyse. We stellen een projectplan op als er voldoende draagvlak en bereidheid is bij de stakeholders in het gebied voor deelname aan het project. In dat projectplan formuleren we de beoogde doelen, kaders, middelen en het te volgen proces.

We bieden bedrijven ruimte en mogelijkheden in Voormalige Agrarische Bebouwing (VAB)

Kleinschalige vestiging van bedrijven op VAB-locaties kan een impuls geven aan de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van het buitengebied. Dit willen we faciliteren, zolang deze bedrijvigheid past in de aard en het karakter van het buitengebied. We kijken samen met de provincie en de agrarische sector naar de ontwikkeling van de landbouw en de potentie van verschillende gronden en gebouwen. We beoordelen initiatieven en denken mee over een goede invulling op de goede plaats. We leggen verbindingen met bedrijven die ruimte zoeken.

We stimuleren ondernemers en bedrijven om te innoveren en actief bij te dragen aan de economie van Bronckhorst

Met ondernemers en vertegenwoordigende organisaties zijn we voortdurend in gesprek om een gezond en innovatief ondernemersklimaat te stimuleren, de economie verder te verduurzamen en de werkgelegenheid te bevorderen. We spelen actief in op ontwikkelingen, leggen verbindingen met andere partijen (ook buiten de gemeentegrenzen) en maken afspraken over de inzet van middelen, zoals ondernemersfondsen. Ook reiken we jaarlijks ondernemersprijzen uit om het ondernemerschap te waarderen.

We zetten ons in voor een gezonde toekomst van de agrarische sector en bedrijven in het buitengebied

Onze agrarische familiebedrijven zijn van groot belang voor de leefbaarheid, economie en beheer van ons fraaie landschap. Wij vinden het belangrijk dat we goed samenwerken en ondersteunen - waar nodig - bij het vinden van een goed toekomstperspectief.

Op verschillende manieren werken we met partijen in het buitengebied aan een vitaal platteland en een gezonde toekomst voor de agrarische sector. In het buitengebied verruimen we de mogelijkheden voor een duurzame ontwikkeling van bedrijven. We zetten daarbij in op een balans tussen natuur, leefbaarheid en ondernemerschap. Daarmee sluiten we ook aan op de ontwikkelingen in het landelijk gebied, die verder staan beschreven onder deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Resultaten

We faciliteren de activiteiten en ontwikkelingen van Innovatiecentrum De Marke in Hengelo
De Marke is een veelzijdig agro-innovatiecentrum dat grote kansen biedt voor de regio Achterhoek, de Achterhoekse landbouwsector, de agro-industrie en Bronckhorst. De Marke versterkt en verbreedt haar rol als koploper in kringlooplandbouw. Door samenwerking met agrariërs en organisaties in Bronckhorst zorgt De Marke voor het delen en ontwikkelen van kennis en ervaringen.

We stimuleren ontwikkelingen die bijdragen aan de transitie en bestaansrecht van de agrarische sector

We werken samen met individuele boeren en partners in de sector om ontwikkelingen in het landelijk gebied vorm te geven. Vijftig boeren in onze gemeente nemen deel aan de Vruchtbare Kringloop Achterhoek. Door bedrijfsbezoeken en keukentafelgesprekken stimuleren we andere boeren om ook deel te nemen aan duurzame vormen van landbouw.

Met agrarische coaches ondersteunen we boeren

Agrarische coaches voerden met 88 boeren gesprekken over de situatie en ontwikkelingen op hun erf. Zij ondersteunen boerenbedrijven en stoppende boeren, waardoor boeren stappen kunnen zetten met hun bedrijf en gezin. Hier gaan we in 2024 mee verder. De coaches geven ons inzicht in de ontwikkelingen van de agrarische sector in Bronckhorst.

We voeren de visie toerisme en recreatie uit

Onze visie voor toerisme en recreatie loopt van 2019 tot 2025. Door het coronavirus en de consequenties daarvan konden we een aantal doelen nog niet oppakken en zijn sommige doelen achterhaald. We evalueerden welke actiepunten aandacht vragen en zetten daar op in. De verwachting is dat de opbrengst van de toeristenbelasting blijft stijgen of minimaal gelijk blijft. Die verwachting baseren we op cijfers van Achterhoek Toerisme. De verhoogde opbrengst van de toeristenbelasting zetten we in voor de uitvoering van de toeristische visie en de Tot Slot! Campagne.

Resultaten

We scherpen de uitvoering van de toeristische visie aan

We stellen een duidelijk toeristisch profiel en masterplan toeristische informatievoorziening op. We zorgen voor een duidelijke rol- en taakverdeling tussen onze gemeente, ondernemers, de toeristische platformen en Achterhoek Toerisme. We werken aan kaders voor financiële ondersteuning van initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan de recreatieve voorzieningen in onze gemeente.

We rollen de Tot Slot! in Bronckhorst Campagne verder uit

Samen met ondernemers in Bronckhorst ontwikkelden we een aantal creatieve toeristische concepten voor de Tot Slot! Campagne. We rollen deze de komende jaren uit. In 2023 organiseerden we bijvoorbeeld *Rolling Tweed (around the castle)* met de intentie om dit evenement te laten groeien. We verkennen o.a. met kunstenaars manieren waarop mensen het Landschap van de Toekomst ervaren en erover in gesprek kunnen raken.

We passen de indicator toerisme aan

We merken dat de huidige indicator niet goed aansluit bij de meetmomenten van de Monitor Toerisme Achterhoek en ingewikkeld is qua waardebeoordeling. Om die reden passen we de indicator aan zodat we het effect op de lokale economie meten aan de hand van de groei van het aantal bestedingen in het toerisme in Bronckhorst. We kijken niet alleen naar de overnachtingen, maar ook naar de dagjesmensen. Zoals ons doel stelt in de beleidsvisie, moet deze minstens net zo goed zijn als de gemiddelde ontwikkeling in de Achterhoek. Deze groei meten we achteraf. Dat betekent dat we de groei van 2024 t.o.v. 2022 beoordelen in 2025.

Indicatoren*Lokale indicatoren***Thema economie**

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024	Doel 2025
Toename bedrijfsareaal (in hectare) op herontwikkelde bestaande bedrijventerreinen <i>Waarde is een toename ten opzichte van het voorgaande jaar</i>	IBIS	*	2020	-	-	+1 ha	+0,5 ha	+1 ha
Aantal hectare aan nieuw gerealiseerd bedrijfsareaal of toename verwacht bedrijfsareaal dat in procedure is gebracht <i>Waarde is een toename ten opzichte van het voorgaande jaar</i>	IBIS	*	2020	-	-	+2 ha	+2 ha	+3 ha
Aantal nieuw gevestigde bedrijven op nieuw of herontwikkelde locaties (vab's) in het buitengebied. <i>Waarde is een toename ten opzichte van het voorgaande jaar</i>	IBIS	*	2020	-	-	+1	+1	+1

Thema bevorderen ondernemerschap

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024
Onze dienstverlening aan onze ondernemers wordt beoordeeld met minimaal een 7	Ondernemers-panel	6	2021	6,3	7	onbekend	7	7

Thema toerisme

Effectindicator	Bron	Nulmeting	Jaar nulmeting	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024
Het effect op de lokale economie wordt gemeten aan de hand van de groei van de bestedingen; die moet minstens net zo goed zijn als de gemiddelde ontwikkeling in de Achterhoek (Visie Toerisme & Recreatie 2020-2025)	Achterhoek Toerisme monitor*			Groei inBronckhorst: bestedingen ≥ Achterhoek	+65% < Achterhoek: +78%	-	Groei in bestedingen ≥ Achterhoek

* Monitor vindt tweejaarlijks plaats; omdat het om verhouding gaat is nulmeting niet relevant

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Economie	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Gelderland 2022
% Functiemenging	LISA 2022	47,2%	47,3%	48,4%	54,1%
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	LISA 2022	179,8	185,9	194,7	162,2

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Extern - Het uitbreken van een pandemie, ontstaat een economische recessie	De aantrekkelijkheid en economische vitaliteit in de kernen negatief wordt beïnvloed door bijv. wegvallen van bedrijven of leegstand in winkelgebieden. Partijen en de gemeente hun prioriteiten moeten bijstellen	Financieel - Indirect minder inkomsten komen (bijv. OZB e.d.) en er claims volgen ter compensatie van andere partijen; Niet financieel - Minder economische vitaliteit de aantrekkelijkheid van de dorpen kan verminderen. Doelstellingen in gevaar komen of pas later worden bereikt	10%	€ 75.000	<1,00%	4 (Regionaal)
Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en ontstaan vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland)	De druk op de woningmarkt toeneemt, ook op langer termijn	Financieel - ; Niet financieel - Onvrede/escalatie komt bij de bestaande woningzoekenden die al jaren op een woning wachten en de kans op een woning zien verkleinen	75%	€ 10	<1,00%	4 (Regionaal)

Meer informatie over de risico's vindt u in de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing \(2.2.2\)](#).

Deelprogramma 3B DUURZAAMHEID

Portefeuillehouder
Ambtelijk trekker

Wilko Pelgrom / Emmeke Gosselink
Hettie van den Brink

We stellen onze verwachtingen over afval bij

In ons afval- en grondstoffenbeleid stelden we doelen die we in 2025 willen realiseren. Door veranderde omstandigheden, zoals de komst van het statiegeld op plastic flessen en blikjes, stellen we nu onze doelen op restafval en PMD bij.

Resultaten

We stimuleren de afname van de hoeveelheid restafval per inwoner en we stimuleren de toename van de kwaliteit van het aangeboden restafval

De afgelopen jaren legden we landelijk de nadruk op het verlagen van de hoeveelheid restafval door afvalscheiding. Daardoor was er minder aandacht voor de kwaliteit (het aandeel 'stoorstoffen') van het gescheiden materiaal. Recent startte het Afvalfonds met een strengere controle op de kwaliteit, omdat een te hoog aandeel stoorstoffen de recycling verstoort. Dit zorgt voor meer afkeuringen van ladingen wat financiële consequenties heeft voor de vergoeding die we ontvangen. Daarom moeten we een balans zoeken tussen het verlagen van het restafval met behoud van of zelfs verbetering van de kwaliteit. In 2024 verkennen we hoe communicatie richting inwoners kan bijdragen aan gewenste gedragsverandering en kwaliteitsverbetering van het aangeboden restafval. Het doel van 30 kg per inwoner, zoals we stelden in het beleid, komt hierdoor in een ander licht te staan. Bij de lokale indicatoren hebben we de doelstelling voor 2024 en 2025 daarom bijgesteld naar 35 kg. Een andere indicator die we volgden, was de verhouding groente, fruit en keukenafval in de restcontainer. In ons huidige beleid stelden we hier geen doelen voor vast. Ook Circulus volgt de indicator niet meer. Deze indicator laten we daarom vervallen.

We stimuleren de gescheiden inzameling en recycling van PMD afval

We zetten ons in om de hoeveelheid correct gescheiden plastic-, metaal- en drankkartonsafval (PMD) per inwoner te laten toenemen, zodat de hoeveelheid restafval daalt. Nu er een statiegeldsysteem bestaat op plastic flesjes en drankblikjes, zien we dat het volume en gewicht van PMD afneemt. Het gewenste effect, verminderen van restafval en het bevorderen van recyclen, wordt daarmee deels bereikt door het statiegeldsysteem. Voor 2024 en 2025 stellen we de doelstelling bij van 45 kg naar 40 kg, omdat de statiegeldflesjes en blikjes niet meer via de gemeentelijke stroom lopen, en niet worden gemonitord.

We zetten in op het besparen van energie

Energiebesparing is cruciaal voor het slagen van de energietransitie. We zetten maximaal in op energie besparen. We willen het energieverbruik in 2024 terugbrengen met minimaal 10% ten opzichte van 2015. Deze stap is nodig om toe te werken naar 45% besparing in 2030. We merken dat we bij het volgen van de vooruitgang afhankelijk zijn van externe informatie waarvan de actualiteit beperkt is. Om die reden volgen en ontwikkelen we extra indicatoren voor een recenter beeld. Een groot deel van de kosten voor energiebesparing dekken we uit vergoedingen van het Rijk. Zo kwamen in 2023 vanuit het Rijk financiële middelen beschikbaar voor het isoleren van woningen. Er is een subsidieregeling waarbij woningeigenaren met energielabel D en lager met een maximale WOZ-waarde van € 429.300 subsidie kunnen aanvragen via het Energieloket Achterhoek voor woningisolatie. We besteden daarbij aandacht aan natuurinclusief isoleren (methode om te zorgen dat geen dieren worden gedood, zoals vleermuizen) en starten een pilot *Biobased* isoleren (met meer natuurlijke materialen).

Resultaten

We besparen energie door huishoudens te helpen

We maken vaart met het ondersteunen van inwoners bij het nemen van energiebesparingsmaatregelen. We zorgen voor hulp, informatie en advies. Dit doen we met energiecoaches, het regionale Energieloket Achterhoek en het Op Morgen Platform. Niet alleen voorafgaand aan een project, we doen ook aan nazorg bijvoorbeeld in de Bloemenbuurt in Zelhem. We werken samen met woningcorporaties in de verduurzamingsstroom en zetten extra in op begeleiding en hulp bij het regelen van financiering. Inwoners kunnen nog gebruik maken van de subsidieregeling die beschikbaar is. De ambitie is dat de energiecoaches 350 huisbezoeken afleggen en daarnaast dat het Energieloket Achterhoek 530 inwoners telefonisch adviseert en 200 subsidies en 150 leningen verstrekt.

We verduurzamen de woningvoorraad

In deelprogramma 2A Passend wonen (2.1.2) beschreven we hoe we het verduurzamen en het toekomstbestendig maken van bestaande woningen stimuleren. De ambitie raakt ook dit deelprogramma. Voor meer informatie verwijzen we u naar deelprogramma 2A Passend wonen (2.1.2).

We versnellen en breiden het gebruiken en opwekken van duurzame energie uit

We versnellen en schalen op om de energiedoelen te halen. De energietransitie gaat om het overgaan van fossiele brandstoffen (aardgas, benzine, diesel) naar duurzame bronnen van energie, zoals zon en wind. Ook energie uit bodem, water en biomassa spelen een rol. Deze bronnen voorzien in de energiebehoefte die overblijft na maximale energiebesparing. We zetten eerst in op besparen, isoleren en zon op dak en daarna zon op het land. De duurzame opwek willen we met minimaal 10% vermeerderen ten opzichte van het vergelijkingsjaar 2015. Door gebiedsgericht te werken, nemen we de energiedoelen mee in andere opgaven, zoals wonen, kwaliteit van de leefomgeving en werklocaties.

Resultaten

We werken aan bewustwording

Essentieel voor het slagen van de energietransitie is naast capaciteit en financiële middelen een positief speelveld, bewustwording en gedragsverandering. Het Rijk stelde financiële middelen beschikbaar voor de uitvoering van het klimaatakkoord tot en met 2030. Hiervoor stelden we extra formatie aan om de energietransitie nog meer te versnellen. Om invulling te geven aan de gebiedsgerichte aanpak ondersteunen we de zes energiecoöperaties in de gemeente, begeleiden het proces en werken we op een positieve manier aan gedragsverandering.

We stellen dorpsenergieplannen op voor Keppel-Eldrik, Steenderen en Vorden

We werken in Keppel-Eldrik, Steenderen en Vorden dorpsenergieplannen uit. We nemen daarmee de regie op een gebiedsgerichte aanpak voor de energie- en warmtetransitie. In

samenspraak met inwoners voeren we projecten uit passend bij het gebied. Dit gebeurt daarnaast en in nauwe samenwerking met de drie O's (Overheid, Ondernemers en maatschappelijke Organisaties). We pakken de regie op de aanvraag van subsidies en leveren procesbegeleiding, maar laten het eigenaarschap zoveel mogelijk bij de inwoners en ondernemers. We bespreken infrastructurele knelpunten met de netbeheerder. In Eldrik verkennen we een energiegebiedsproces en in Steenderen starten we met een verkenning voor een zelfvoorzienende energiegemeenschap inclusief energiebesparing, duurzame opwek en opslag van energie.

We breiden het aantal laadpalen voor elektrische auto's uit

Via de regionale concessie met Vattenfall plaatsen we 13 laadpalen per jaar. We verlenen vergunningen voor het plaatsen van laadpalen op aanvraag daar waar laden op eigen erf niet mogelijk is.

We maken twee buurten 'aardgasvrij-ready'

Zoals aangegeven in deelprogramma 2A Passend wonen (2.1.2) streven we er naar dat alle 16.000 woningen in de gemeente aardgasvrij zijn in 2050. De integrale aanpak van de eerste aardgasvrije buurt loopt. Vanwege de urgentie om het gasgebruik drastisch te verlagen, pakken we elk jaar twee buurten aan. We ontwikkelen en evalueren het voorlichtingsmateriaal en leren van de hobbels die onze inwoners ervaren bij de verduurzaming. We zetten in op extra informatie juist om onze inwoners te helpen in het 'woud' van mogelijkheden en ervaringsdeskundigen. Dit doen we met case-managers/verduurzamingscoaches naast de energiecoaches. We begeleiden dus elk jaar twee buurten naar aardgasvrij-ready zijn. Als de integrale aanpak van de eerste buurt loopt, selecteren we direct een nieuwe buurt om het tempo erin te houden. We vragen subsidies aan en begeleiden het proces. We realiseren de projecten in samenhang met klimaatadaptie, toekomstbestendig wonen, landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit.

We faciliteren bedrijven die overgaan op duurzame energiebronnen

In het programma Zonnige Bedrijven in de Achterhoek werken we samen met de Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (Agem) aan het uitbreiden van de opwek van zonne-energie bij bedrijven. We versnellen ons deel in het vergunningsproces voor het aanleggen van zonnepanelen op dak en het plaatsen van kleine windmolens tot 25 meter hoogte. Volgend op het eerder genomen besluit van de raad bekijken we vanaf 2024 opnieuw hoe we meewerken aan initiatieven voor grotere windmolens. We ondersteunen het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek. We werken aan een aanpak voor de herstructurering van bedrijventerreinen en nemen daarin het verduurzamen van de locaties mee. Bij de dorpsenergieprocessen zijn ondernemers een onderdeel. We faciliteren en ondersteunen hen met energiebesparing en opwek van duurzame energie.

We geven als gemeente het goede voorbeeld met besparen van energie en het gebruik van duurzame energiebronnen

We verduurzamen ons wagenpark, plaatsen (slimme) laadpalen, gebruiken deelauto's voor een deel van de dienstautobehoeft en promoten een fietsplan bij medewerkers. We maken een actieplan voor de verdere verduurzaming van de gemeentelijke organisatie.

Resultaten

We verduurzamen het Wmo- en leerlingenvervoer

Voor verduurzaming van het Wmo- en leerlingenvervoer nemen we duurzame mobiliteit als voorwaarde mee in de eerstvolgende aanbestedingen.

We verkennen de mogelijkheden voor duurzame mobiliteit

De mobiliteitsbehoefte van de organisatie is in beeld. In 2024 onderzoeken we of we een deel ervan met een (elektrisch) fietsplan en een deelauto-concept kunnen invullen. Bij de bedrijventerreinen verkennen we de mogelijkheid voor een laadinfrastructuur.

We verkennen de mogelijkheden voor slimme laadpalen en een solarcarport

We realiseren momenteel slimme laadpalen en willen aan de slag met een solarcarport bij het gemeentehuis met opslagcapaciteit. We starten hiervoor een aanbesteding.

We stellen een actieplan op voor de verdere verduurzaming van de gemeentelijke organisatie

In een actieplan nemen we de vervolgstappen op voor het verduurzamen van de gehele gemeentelijke organisatie. Hieronder valt ook duurzame energieopwekking rond het gemeentehuis en andere gemeentegrounden. Samen met de Achterhoekse gemeenten verkennen we de mogelijkheden om meer duurzame energie op te wekken, zoals is gedaan met zonnepark Braamt via Age B.V.

Indicatoren*Lokale indicator***Thema duurzaamheid**

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2026	Doel 2030
% besparing energie	CBS/ klimaatmonitor	0%	2015	Ntb*	Ntb*		25%	45%
% hernieuwbare energie	CBS/ klimaatmonitor	4,9%	2017	Ntb*	Ntb*		45%	100%
Percentage woningen met energielabels A t/m A+++ in Bronckhorst	RVO	25%	2021			35%		70%
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed (aardgasvrij en energie wordt duurzaam opgewekt)	Eigen gegevens	Ntb				Nieuw		100%
Aardgasvrije woningen in Bronckhorst	Liander	Ntb				Nieuw		45% v.d. woningen

* De informatie is nog niet bekend (duurt lang voordat landelijk de cijfers beschikbaar komen)

Thema grondstoffen

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024	Doel 2025
Aantal kg restafval per inwoner	Circulus	91 kg	2015	41 kg	35 kg		35 kg	35
Verhouding groente, fruit en keukenafval in de restcontainer	Circulus	30%	2017	33%	32%		vervallen	
Percentage afvalscheiding aan de bron per inwoner	Circulus	78%	2017	87%	88%		80%	75%
In te zamelen kg PMD per inwoner	Circulus	30 kg	2017	43,1 kg	42,7		40 kg	40

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Doel 2023	Doel 2024	Doel 2025
Klanttevredenheid dienstverlening afval	Circulus	7,2	2021	7,2		7,5	7,5	7,5

De uitleg over de vervallen indicator en aanpassing van de doelwaarde las u in het programma bij het gedeelte over afval.

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Volksgezondheid en milieu	Bron	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Gelderland 2021
Omvang huishoudelijk restafval (kg/ inwoner)	CBS 2021	63	44	-	102
% Hernieuwbare elektriciteit	RWS 2021	10,3%	15,2%	19,1%	20,1%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 13-09-2023

Risico's

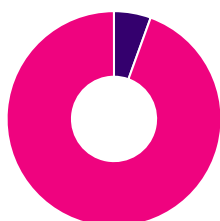
Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Extern - Vernietiging van de omgevingsvergunning Niet tot stand komen van de subsidiëring via de Stimuleringsregeling Duurzame Energie; Faillissement van de coöperatie	De initiatiefnemer of energiecoöperatie de lening via het Aanjaagfonds duurzame energieopwekking niet meer (volledig) kan aflossen	Financieel - Dit risicogevolg hangt af van het aantal deelnemers en de hoogte van de lening; Niet financieel - Dit kan leiden tot plaatselijke imagoschade	25%	€ 500.000	<1,00%	4 (Regionaal)
Omgeving - Klimaatverandering	Er door de toename van heftige regenbuien wateroverlast ontstaat	Financieel - Extra kosten komen door extra uren brandweer/cluster buiten; Niet financieel - Plaatselijke imagoschade optreedt wanneer niet adequaat wordt gereageerd	40%	€ 250.000	<1,00%	3 (Plaatselijk)
Omgeving - Onvoldoende budget of onvoldoende medewerking van derden, inwoners en ondernemers	De doelstelling van de routekaart 'Energienutraal Bronckhorst 2030' niet wordt gehaald	Niet financieel - Er reputatieschade optreedt op landelijk niveau	0%	€ 0	0,00%	5 (Landelijk)

Meer informatie over de risico's vindt u in de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing \(2.2.2\)](#).

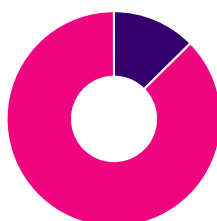

Wat mag het kosten

Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijz.	2024	2025	2026	2027
Lasten:						
3A Economie	2.154	2.121	1.195	1.183	1.240	1.683
3B Duurzaamheid	4.573	6.276	8.279	7.900	7.895	7.867
Totaal lasten:	6.727	8.397	9.474	9.084	9.135	9.551
Baten:						
3A Economie	734	415	417	417	417	417
3B Duurzaamheid	4.586	5.341	7.099	6.705	6.699	6.709
Totaal baten:	5.320	5.756	7.516	7.121	7.116	7.126
Saldo						
3A Economie	-1.420	-1.706	-778	-767	-823	-1.267
3B Duurzaamheid	14	-935	-1.180	-1.196	-1.196	-1.159
Saldo totaal	-1.407	-2.642	-1.959	-1.962	-2.019	-2.425

inkomsten 2024

uitgaven 2024

■ 3A Economie
■ 3B Duurzaamheid

Financiële ontwikkelingen

Het saldo wijzigt in programma 3 met € 683.000 (V) ten opzichte van 2023. We zien enerzijds hogere lasten door CAO-loonstijging en personele mutaties (€ 194.000 N) en anderzijds hogere baten door verhoging van de heffingen € 204.000 V). In 2023 zijn budgetten uit de resultaatbestemming 2022 opgevoerd (€ 572.000 V).

Nieuw beleid

Deel progr.	Omschrijving, bedragen in €	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid volgens perspectiefnota					
Geen voorstellen					
<i>Totaal nieuw beleid volgens perspectiefnota</i>		-	-	-	-
Aanvulling Programmabegroting 2024					
3B	Verbonden partijen ODA	41	41	41	41
<i>Aanvulling in Programmabegroting 2024-2027</i>		41	41	41	41
Totaal structureel		41	41	41	41
Totaal incidenteel		-	-	-	-
Saldo		41	41	41	41

+ = extra inzet van middelen; - = minder inzet van middelen

Investeringsplan

Omschrijving	Invest. Bedrag	T.I.v. voorz.	Netto invest.	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Investeringsagenda (restant beschikbaar 1-7-2023)									
Projecten leefbaarheid	6.310		6.310	2026	20	-	-	47	410
Revitaliseren bedrijventerreinen	1.400		1.400	2026	20	-	-	11	91
Afvalinzameling									
Ondergrondse inzamelvoorzieningen	45		45	2024	10	-	5	5	5
Ondergrondse inzamelvoorzieningen	27		27	2026	10	-	-	-	3
Ondergrondse inzamelvoorzieningen	285		285	2027	10	-	-	-	2
Bedrijvigheid en ontwikkeling	8.067	-	8.067			-	5	63	511

Dekking projectkosten uit reserves

Voor dit programma zetten we geen reserves in.

2.1.4. BESTUUR

BESTUUR

Algemeen

Onze doelen voor dit programma

Met dit programma willen we het volgende doel bereiken:

- Samenwerking en verbinding voor een actieve samenleving (dienstbare overheid).

We dragen bij aan SDG-doelen

Door te werken aan bovenstaande doelen, dragen we bij aan verschillende SDG-doelen. Voor dit programma zijn de belangrijkste SDG-doelen waaraan we bijdragen:

SDG 16
Vrede, justitie en sterke publieke diensten

SDG 17
Partnerschap om de doelen te bereiken

Deelprogramma 4A BESTUREN

Portefeuillehouder

Marianne Besselink / Evert Blaauw / Emmeke Gosselink / Wilko Pelgrom / Antoon Peppelman

Ambtelijk trekker

Jacqueline Arends

We staan voor samenwerking en verbinding in een actieve samenleving

We willen de maatschappij en onze inwoners in hun kracht zetten en versterken. Hiervoor bieden we een helpende hand bij ondersteuningsvragen, geven kaders en uitgangspunten voor ontwikkelingen en zijn open over onze overwegingen. We werken aan een dienstbare overheid en goede dienstverlening. U leest meer over de ontwikkelingen in onze dienstverlening in paragraaf Bedrijfsvoering (2.2.5).

Resultaten

We zijn helder over wederkerigheid en steunen mensen die belemmerd zijn in hun doenvermogen

We streven naar een optimaal dienstbare overheid. We maken vooraf helder wat wij (kunnen) doen, wat de kaders en wetten zijn, maar ook wat we verwachten van onze inwoner of stakeholder. We kijken naar hun 'doenvermogen'. We bedoelen daarmee het vermogen om in actie te komen en vol te houden, ook bij tegenslagen. We hebben extra aandacht voor mensen die, door verschillende oorzaken, belemmerd zijn in hun 'doenvermogen', zodat we op de juiste manier dienstbaar en dienstverlenend zijn.

We maken een Bronckhorster klantreis

We spraken af om de dienstverlening in het fysieke domein (wonen, vergunningen, etc.) aan te scherpen, om daarmee een meer dienstbare overheid te zijn. Daarvoor doen we een collegeonderzoek met onder meer een klantreis. Dit starten we in het laatste kwartaal van 2023. In 2024 bekijken we de uitkomsten en pakken de verbeterpunten op. Indien nodig en wenselijk breiden we de klantreis uit naar andere processen in het fysieke domein.

We versterken de vertrouwensrelatie tussen de gemeente en de inwoners

Binnen de verschillende programma's werken gemeente en inwoners intensief samen. We werken aan:

- Programma 1 Zorg en ondersteuning: individuele voorzieningen, waar we in gesprek zijn met inwoners en samenleving voor een vitaal en leefbaar Bronckhorst.;
- Programma 2 Wonen en leefomgeving: ruimtelijke ordening, vergunningverlening en een aantrekkelijke leefomgeving;

- Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling: goed vestigingsklimaat, vitale bedrijventerreinen en energie en duurzaamheid.

Uitgangspunten bij al deze dienstverlening is om inwoners en stakeholders te horen en te zorgen dat zij tijdig invloed hebben op gemeentelijk beleid. Dit doen we door verschillende vormen van participatie (volgens de participatietrap) en gebiedsprocessen in te zetten.

Participatietrap: 4 gespreksdoelen

Uitgangspunt is altijd dat wij er zijn voor heel Bronckhorst; alle kernen, inwoners en (gevestigde) stakeholders. We zijn tegen elke vorm van seksisme, discriminatie en racisme.

We voeren de participatieleidraad 2.0 uit

We werken de participatieleidraad 2.0, die is vastgesteld voor de Omgevingswet, uit naar een participatiebeleid en participatiewerkwijze voor de hele organisatie, inclusief participatie instrumenten die medewerkers (kunnen) inzetten om beleid te maken of uit te voeren op hun terrein. We bekijken of nieuwe instrumenten aan ons huidige arsenaal toegevoegd kunnen worden. Ook stellen we een participatieverordening op. Met het beleid, de instrumenten en de verordening betrekken we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zo goed mogelijk bij wat speelt binnen de gemeente.

We zijn een open overheid

Met het ingaan van de nieuwe Wet open overheid (Woo) is vastgelegd dat iedereen recht heeft op toegang tot publieke informatie. Hierover staat meer in paragraaf Wet open overheid (2.2.9). Naast het beschikbaar stellen van alle openbare besluiten, creëren we met het nieuwe raadsmodel dat ook de besluitvorming steeds meer open en betrouwbaar voor inwoners en belanghebbenden is, en dat er er meer ruimte voor de inbreng van de samenleving is. Afhankelijk van de evaluatie van de vergaderpilot van de raad nemen we voor om dit model in 2024 verder uit te werken en te optimaliseren.

We werken aan realisatiekracht voor onze plannen en projecten

We zijn op zoek naar (extra) collega's om de realisatiekracht van de organisatie te vergroten. We kennen relatief veel vacatures. Was het voorheen relatief eenvoudig om nieuwe medewerkers aan te trekken, geldt dit op dit moment niet meer. Succesvolle invulling van vacatures vraagt om een proactieve(re) arbeidsmarktcommunicatie en werving. Bronckhorst wordt gezien als aantrekkelijke gemeente om voor te werken. Door gerichte arbeidsmarktcommunicatie en de inzet van alle collega's, lukt het tot nu toe om goede nieuwe collega's aan ons te verbinden. Deze proactieve aanpak houden we vol: we blijven de arbeidsmarktcommunicatie verbeteren en daarnaast zetten we in op het boeien en (ver)binden van huidige medewerkers en het borgen van kennis.

Resultaten

Boeien en (ver)binden van huidige medewerkers

We investeren in de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers door bijvoorbeeld de vitaliteitsweek, verschillende interne doorgroeimogelijkheden, opleidings- en ontwikkelmogelijkheden, zoals Bronckhorst Leert Door, Blik Vooruit, en het goede gesprek. Hiermee blijven we doorgaan en we kijken hoe we nog meer kunnen investeren in die duurzame inzetbaarheid in alle fases van hun leven.

Borgen van kennis

Om ervoor te zorgen dat huidige medewerkers hun kennis en ervaring overdragen en een nieuwe doelgroep enthousiasmeren, werken we met verschillende traineeships en stages. In veel gevallen met als resultaat dat trainees in dienst treden bij onze organisatie. Dit continueren we.

Promotie van Bronckhorst als werkgever en proactieve werving

De komende periode breiden we onze ingezette koers op gebied van arbeidsmarktcommunicatie verder uit. Onze medewerkers zijn trots op Bronckhorst als werkgever. Dat benutten we nog meer in onze arbeidsmarktcommunicatie, bijvoorbeeld door een aantal collega's in te zetten als ambassadeur en te investeren in het eigen netwerk. We werken toe naar de Werkbelevingsweek van Werken in Gelderland (februari 2024) waarin we de deuren openstellen voor (latent) werkzoekenden en letterlijk laten zien wat we in huis hebben.

Indicatoren

Lokale indicatoren

We hebben geen lokale indicatoren vastgesteld.

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bron	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Gelderland 2023
% Demografische druk	CBS 2023	85,9%	86,4%	86,3%	74,0%

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 13-09-2023

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Mens - Handelen van bestuurders	In het bestuurlijke verkeer besluiten worden genomen en afspraken gemaakt die niet passen binnen de beleidskaders of financiële kaders van	Financieel - Financieel nadeel voor de gemeente ontstaat; Niet financieel - Imagoschade tot op regionaal niveau mogelijk is	40%	€ 500.000	1,34%	3 (Plaatselijk)

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
	de raad. Nieuw beleid wordt uitgevoerd zonder dat hier de zekerheid van middelen voor is (In het bijzonder in tijden van schaarste).					
Mens - Vertrek wethouder; Mens - Onvrijwillig vertrek wethouder	De voorziening voor wachtgeld niet toereikend is	Financieel - (Langdurige) wachtgeldverplichtingen uitbetaald moeten worden; Voorziening moet worden aangevuld uit andere middelen; Niet financieel - Naast een aanvulling van de voorziening uit andere middelen dit tot imagoschade leidt	10%	€ 1.000.000	0,67%	4 (Regionaal)

Meer informatie over de risico's staat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Wat mag het kosten

Programma 4 Bestuur	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijz.	2024	2025	2026	2027
Lasten:						
4A Besturen	2.818	3.598	3.730	3.721	3.721	3.721
Totaal lasten:	2.818	3.598	3.730	3.721	3.721	3.721
Baten:						
4A Besturen	442	324	344	344	344	344
Totaal baten:	442	324	344	344	344	344
Saldo:	-2.376	-3.274	-3.386	-3.377	-3.377	-3.377

Financiële ontwikkelingen

Het saldo wijzigt in programma 4 met € 112.000 (N). Voor dit programma hebben we te maken met prijsstijging (€ 35.000 N), CAO-loonstijging en personele mutaties (€ 209.000 N). Hier tegenover staan lagere kosten voor inhuur van personeel (€ 125.000 V).

Nieuw beleid

Deel progr.	Omschrijving, bedragen in €	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid volgens perspectiefnota					
Geen voorstellen					
<i>Totaal nieuw beleid volgens perspectiefnota</i>		-	-	-	-
Aanvulling Programmabegroting 2024					
4A	Verbonden partijen Regio Achterhoek	10	10	10	10
<i>Aanvulling in Programmabegroting 2024-2027</i>		10	10	10	10
Totaal structureel		10	10	10	10
Totaal incidenteel		-	-	-	-
Saldo		10	10	10	10

+ = extra inzet van middelen; - = minder inzet van middelen

Investeringsplan

Voor dit programma zijn geen nieuwe investeringen benoemd.

Dekking projectkosten uit reserves

Voor dit programma zetten we geen reserves in.

2.2. Paragrafen

2.2.1. Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen hebben als doel middelen te verwerven waarmee de gemeente uitgaven doet om gemeentelijke taken uit te voeren. Ze vormen daarmee een belangrijke bron van onze inkomsten.

Deze paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de gevolgen daarvan voor de inwoners van Bronckhorst.

We heffen gebonden en ongebonden belastingen

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Gemeentelijke belastingen onderscheiden we in heffingen waarvan de besteding ongebonden dan wel gebonden is. De lokale lasten worden vooral door burgers maar ook door bedrijven opgebracht. De invoering, wijziging of intrekking van een lokale heffing vindt plaats door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening.

Ongebonden lokale heffingen, zoals bijvoorbeeld de onroerendezaakbelasting (OZB) en forensenbelasting, rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat hier geen aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. De besteding ervan is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, verantwoorden we op het betreffende programma en mogen we niet tot de algemene dekkingsmiddelen rekenen. Hiervoor geldt het uitgangspunt dat ze maximaal kostendekkend zijn. Hier staat wel een aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Denk aan leges rijbewijzen, afvalverwijdering of riolering.

Rechten en retributies zijn vergoedingen voor door de gemeente verrichte diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en retributies. Ons beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van deze kosten.

We beschrijven vijf onderwerpen over de lokale heffingen

Volgens artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat de paragraaf lokale heffingen tenminste:

1. de geraamde inkomsten;
2. het beleid voor de lokale heffingen;
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn voor deze berekeningen en hoe die uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
4. een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De volgende heffingsbijdragen staan in deze begroting

Heffing	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Ongebonden heffingen				
<i>Onroerendezaakbelastingen eigenaren woningen</i>	5.668	5.767	5.838	5.945
<i>Onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen</i>	1.570	1.601	1.617	1.660
<i>Onroerendezaakbelastingen gebruikers niet-woningen</i>	960	977	988	1.025
Onroerendezaakbelastingen totaal	8.198	8.344	8.444	8.630
Forensenbelasting	65	60	67	69

Heffing	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Toeristenbelasting	260	504	340	340
Reclamebelasting	125	141	125	125
Gebonden heffingen	8.648	9.049	8.976	9.164
Afvalstoffenheffing	3.934	3.969	3.680	3.977
Begraafrechten	163	157	163	173
Rioolheffing woningen	3.929	4.048	4.052	4.383
Rioolheffing niet-woningen	431	403	444	496
Rioolheffing totaal	4.360	4.451	4.496	4.879
Leges titel 1: Burgerzaken	348	477	358	355
Leges titel 2: Omgevingsvergunning	1.302	1.307	1.393	1.377
Leges titel 3: Overig	-	-	-	-
Totaal heffing	18.754	19.411	19.065	19.924

Over ons beleid lokale heffingen

We hebben vaste beleidskaders

- Ons beleid over lokale belastingen en kwijtschelding staat in landelijke wet- en regelgeving en in onze belastingverordeningen en beleidsregels.
- We indexeren de opbrengsten (bijlage 4.3 bij deze begroting); voor 2024 met 6,2%.
- De kosten van onze dienstverlening berekenen we door in de tarieven volgens de regels in 'Financiële verordening Bronckhorst'. Voor de inzet van ondersteunende diensten (overhead) nemen we bij de gebonden heffingen een opslagpercentage van 69% op de ingezette arbeidsuren mee.

GBTwente voert de WOZ uit en heft en int de belastingen

De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen regelen we via de jaarlijks vast te stellen verordeningen. In de begrotingsvergadering legt uw raad daarvoor het beleid (in de programmabegroting) en de tarieven vast. Dit doen we in november 2023.

De taxatie, heffing, aanslagoplegging en invordering van de gemeentelijke belastingen en de beoordeling van kwijtscheldingsverzoeken doet het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente).

Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Als gemeente zijn we beperkt in de soorten belastingen die we mogen heffen. Naast belastingen, heffen we rechten en leges voor individuele dienstverlening aan burgers. De tarieven van deze rechten en leges stellen we zo vast dat de opbrengsten de kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen).

We heffen de volgende gemeentelijke belastingen:

Soorten heffingen Bronckhorst

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Forensenbelasting (art. 223 Gemeentewet)	Afvalstoffenheffing (art. 15:33 Wet milieubeheer)
Onroerendezaakbelastingen (art. 220 t/m 220i Gemeentewet)	Begraafrechten (art. 229 Gemeentewet)
Reclamebelasting (art. 227 Gemeentewet)	Rioolheffing (art. 228a Gemeentewet)
Toeristenbelasting (art. 224 Gemeentewet)	Leges en rechten (art. 229 Gemeentewet)

Over de ongebonden heffingen

De ongebonden heffingen zijn:

- forensenbelasting;
- onroerendezaakbelastingen;
- reclamebelasting;
- toeristenbelasting.

Forensenbelasting

Deze belasting heeft tot doel om mensen die veel in een gemeente verblijven, maar geen ingezetene zijn van deze gemeente, mee te laten betalen aan voorzieningen. Zo dragen ze bij aan de kosten van deze voorzieningen. We heffen alleen forensenbelasting van mensen die meer dan 90 dagen een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Eigenaren van woningen en van niet-woningen betalen eigenarenbelasting. Voor een niet-woning (bedrijf) betaalt de gebruiker van een pand de gebruikersbelasting van de OZB. De grondslag voor de berekening van de OZB in 2024 is de WOZ-waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2023. De WOZ-waarde bepalen we jaarlijks opnieuw.

Het tarief van de OZB drukken we uit in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen (eigenaren woningen, eigenaren niet-woningen en gebruikers woningen) stellen we een afzonderlijk tarief vast. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die in de begroting is vastgesteld. Hiervoor stellen we eerst de opbrengst van de OZB per belastingplichtige groep vast. GBTwente heeft via taxaties, etc. de totale WOZ-waarde van de belastingplichtige groep bepaald. Met die twee waarden (WOZ-waarden en totale OZB-opbrengst per groep) berekent GBTwente vervolgens het OZB-tarief.

We hebben alleen invloed op de geraamde OZB-opbrengst

De ontwikkeling van het OZB-tarief is vooral afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt (de WOZ-waarden). Stijgt de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt? Dan verlagen we het OZB-tarief, anders stijgt de OZB-opbrengst evenredig mee. Andersom geldt hetzelfde. Daalt de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt? Dan verhogen we het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB-opbrengst daalt. Voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker leidt aanpassing niet tot wijziging van de hoogte van de OZB-heffing. Een gemiddeld vastgoedobject volgt immers de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

De OZB is een tijdstipbelasting

Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Als iemand in de loop van het jaar bijvoorbeeld zijn huis verkoopt, dan nemen

we deze verandering mee in het volgende belastingjaar. Belastingplichtig zijn eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen.

We volgen de ontwikkeling van de WOZ-waarden

In de begroting volgen we de waardeontwikkeling van objecten voor de drie groepen die OZB betalen. De WOZ-waarden volgen de verkoopprijzen en ontwikkelen zich als volgt:

Ontwikkeling WOZ-waarden (x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
WOZ-waarde bij begroting (Meicirculaire)				
Eigenaren woningen	4.878.507	4.597.112	6.545.791	6.666.931
Eigenaren niet-woningen	779.484	639.782	781.055	805.639
Gebruikers niet-woningen	638.311	537.605	649.136	667.938
Aantal WOZ-objecten CBS	18.942	18.942	18.942	18.942
Aantal objecten woningen	16.360	16.213	16.372	16.380
Gemiddelde waarde per woning (CBS 2023)	303	352	419	432
Aantal objecten niet woningen	4.430	4.264	4.340	4.337
Gemiddelde waarde per niet-woning incl. gebruiker	176	150	180	186

We verhogen de OZB-opbrengst voor de gerealiseerde nieuwbouw

In het programmaplan 2023 spraken we af voor 2024 in de berekening van de OZB-opbrengst te kijken naar de gerealiseerde bouw vanuit onze woonvisie. De plannen in de woonvisie en uitbreiding van werklocaties leiden tot een areaaluitbreiding in het aantal woningen en niet-woningen door nieuwbouw en daarmee ook tot een toename in OZB-opbrengst. Er zijn 189 woningen gebouwd en in gebruik genomen in 2023. De waarde van die nieuwe woningen weegt als een waardevermeerdering waarvoor we extra OZB-opbrengst ontvangen.

De stijging in WOZ-waarden geven bezwaren

We zien dat de WOZ-waarden van panden nu minder hard stijgen. Een stijging of daling daarvan heeft geen invloed op de OZB-opbrengst voor Bronckhorst, maar we hebben wel te maken met bezwaren tegen de WOZ-waarden. Hiervoor legden we uit hoe het WOZ-percentages ieder jaar tot stand komt. We kijken hoe we de bezwarenstream kunnen voorkomen of tegengaan.

Voor de kosten van no cure, no pay-bedrijven rekenen we met een bedrag van € 200.000

Naast de inflatoire verhoging van 6,2% voor alle groepen zorgt een verhoging van de proceskosten voor een extra toename van de OZB-opbrengst woningen (van € 105.000 naar € 200.000). De no cure, no pay-bedrijven (ncnp) verzorgen voor belastingplichtigen het WOZ-bezwaar. Dat geeft de belastingplichtige soms een kleine verlaging van het aanslagbedrag. Voor het (ncnp-)bedrijf leidt iedere stap in het bezwaar- en beroepstraject tot een vergoeding. Landelijk is de VNG actief om te zorgen dat de inzet van deze bedrijven voor WOZ-bezwaren van inwoners stopt. De WOZ-waarden zijn namelijk nooit exact op de euro. We stimuleren via communicatie (video's, etc.) om zelf bezwaar bij GBTwente in te dienen om zo onze uitgaven voor de ncnp-bureaus laag te houden.

Reclamebelasting

Reclamebelasting heffen we op verzoek van ondernemers over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken. We heffen de reclamebelasting in het centrum van Vorden, Hengelo en Zelhem en voor het industrieterrein Zelhem.

De belastingopbrengst gaat naar de stichting Ondernemersfonds van de kern

De belastingopbrengst (min de uitvoeringskosten van GBTwente) gaat via subsidie naar de stichting Ondernemersfonds voor de kern waarover we de belasting heffen. Voor het

industrieterrein Zelhem gaat de opbrengst naar de stichting die het parkmanagement uitvoert. We verantwoorden de subsidies in deelprogramma 3A Economie (2.1.3).

De gebiedsindeling in de reclameverordeningen zorgt in Hengelo voor onduidelijkheid

De reclamebelasting heffen we binnen een bepaald gebied. Uit controles bleek de afbakening daarvan in Hengelo onduidelijk. We herstellen dat bij de vaststelling van de verordening in november door de winkelstraat als begrenzing te nemen. De deelnemende ondernemers vragen niet om een wijziging in de verordening of tarieven voor 2024.

Toeristenbelasting

Deze belasting heffen we voor overnachtingen binnen Bronckhorst van personen die geen inwoners zijn van de gemeente Bronckhorst. Zij gebruiken bijvoorbeeld een camping, pension, ligplaats of vakantiehuisje. De verhuurder mag deze belasting doorrekenen aan deze personen. We innen de belasting van de verhuurder.

Degene die de voorziening gebruikt, betaalt hieraan mee

De doelstelling bij de toeristenbelasting is hetzelfde als bij forensenbelasting; de mensen die voorzieningen gebruiken, maar niet in onze gemeente wonen, hieraan meebetalen. In Bronckhorst besteden we deze belastingopbrengst volledig voor toerisme, onderdeel van deelprogramma 3A Economie (2.1.3).

Over de gebonden heffingen

De gebonden heffingen zijn:

- afvalstoffenheffing;
- begraafrechten;
- rioolheffing;
- leges en rechten.

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Per heffing geven we in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weer. De kostendekking op begrotingsbasis mag maximaal 100% bedragen. Bij de becijfering van de kostendekking mag, naast de directe kosten, een bedrag voor overhead en BTW worden toegerekend. Dan doen we ook. Voor de toerekening van de overhead gaan we volgens de financiële verordening uit van de begrote toe te rekenen uren vermenigvuldigd met het bij de begroting vastgestelde percentage. Dat percentage is voor 2024 69%.

Afvalstoffenheffing

Het is onze taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen betalen we uit de afvalstoffenheffing. Inwoners moeten de afvalstoffenheffing betalen, ook als ze geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel waar de gemeente de inzamelverplichting nakomt. We mogen zelf de grondslag bepalen voor de berekening van afvalstoffenheffing, maar we moeten deze keuze wel vastleggen.

De gebruiker betaalt naast het vaste bedrag een variabel bedrag, dat afhangt van het aantal aanbiedingen en de soort aangeboden afval.

In deze tabel ziet u hoe we de kosten dekken:

Kostendekkingsplan

Afvalstoffenheffing	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten afval (7.3)	2.864	3.252	3.372
Baten afval (7.3)	440	286	304
Netto kosten taakveld (7.3)	2.423	2.966	3.068
<i>Toe te rekenen lasten</i>	<i>788</i>	<i>864</i>	<i>909</i>
Overhead (0.4)	172	179	192
Verkeer en wegen (2.1)	81	81	94
BTW	535	604	623
Totale lasten	3.212	3.830	3.977
Opbrengst heffingen	3.969	3.680	3.977
Dekkingspercentage	124%	96%	100%

De inzameling en verwerking doen we in samenwerking met Circulus

Inzameling en verwerking droegen we over aan Circulus uit Apeldoorn. De afvalbegroting is kostendekkend; we maken geen 'winst' op afval. De kosten in het taakveld afval zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden en het recyclen van afval valt hieronder. En we begroten toe te rekenen overhead BTW. De invordering van de afvalstoffenheffing doet GBTwente voor ons.

Voorstellen nieuw beleid

Onze inspanningen op afval beschrijven we in deelprogramma 3B Duurzaamheid (2.1.3). Voor afval hebben we geen nieuwe voorstellen die, boven op de autonome kostenstijgingen, tot hogere tarieven leiden. Voor de kosten geldt:

- We hebben de kosten verhoogd met de inflatie.

Begraafrechten

Deze rechten bestaan uit een vergoeding voor het gebruik van de begraafplaatsen en een vergoeding voor diensten van de gemeente. Dit heffen we volgens de Verordening begraafrechten.

In deze tabel ziet u hoe we de kosten dekken:

Kostendekkingsplan

Begraafplaatsen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten begraafplaatsen en crematoria (7.5)	489	527	584
Baten begraafplaatsen en crematoria (7.5)	372	426	453
Netto kosten taakveld (7.5)	117	100	131
<i>Toe te rekenen lasten</i>	<i>121</i>	<i>127</i>	<i>145</i>
Overhead (0.4)	121	127	145
Totale lasten	238	227	276
Opbrengst heffingen	157	163	173
Dekkingspercentage	66%	72%	63%

Voorstellen nieuw beleid

Voor begraafplaatsen hebben we geen nieuwe voorstellen die, boven op de autonome kostenstijgingen, tot hogere tarieven leiden. Voor de kosten geldt:

- De kosten zijn voor het beheer, de uit te voeren diensten en het onderhoud van de begraafplaatsen.
- Wanneer de opbrengst van begraven en begraafplaatsonderhoud minimaal 50% van de jaarlijkse kosten dekt, vinden we dat prima.
- We hebben de kosten en de tarieven verhoogd met de inflatie.
- Begraven en gravenonderhoud vallen onder deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Rioolheffing

De gemeente zorgt voor het afvoeren van huishoudelijke afvalwater en regenwater en heeft ook de zorgplicht voor het grondwater. In de rioolheffing rekenen we de kosten door die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Voor het berekenen van de rioolheffing volgen we het kostendeckingsplan van het 'Watertakenplan Olburgen 2023-2027' (WTPO). We hanteren één rioolheffing voor alle watertaken.

In deze tabel ziet u hoe we de kosten dekken:

Kostendeckingsplan

Rioolheffing	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten riolering (7.2)	3.037	3.496	3.825
Baten riolering (7.2)	-	-	-
Netto kosten taakveld (7.2)	3.037	3.496	3.825
<i>Toe te rekenen lasten</i>	953	1.000	1.054
Overhead (0.4)	338	371	416
Verkeer en wegen (2.1)	23	24	27
BTW	592	606	611
Totale lasten	3.991	4.496	4.879
Opbrengst heffingen woningen	4.048	4.052	4.383
Opbrengst heffingen niet-woningen	403	444	496
Opbrengst heffingen	4.451	4.496	4.879
Dekkingspercentage	112%	100%	100%

We voeren onze taken uit voor afvalwater, hemelwater en grondwater

De kosten zitten vooral in het nakomen van onze gemeentelijke watertaken. Zo passen we wegen en straten aan dat het hemelwater bij hevige regenval vertraagd afvloeit en geven we subsidie aan inwoners voor het afkoppelen van regenwater. Dit voorkomt overbelasting van de riolering.

Voorstellen nieuw beleid

Voor riolering hebben we geen nieuwe voorstellen die, boven op de autonome kostenstijgingen, tot hogere tarieven zal leiden. Voor de kosten geldt:

- We hebben de kosten en de tarieven verhoogd met de inflatie.
- Riolering valt onder deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Leges en rechten voor taken en diensten van de gemeente

De leges en tarieven van de diverse rechten brengen we in rekening voor de taken en diensten die we als gemeente uitvoeren. De opbrengsten mogen de kosten niet overstijgen. Voor een aantal tarieven stelt het Rijk een maximum vast, bijvoorbeeld voor de leges voor reisdocumenten en voor de leges voor akten.

We mogen kruissubsidiëring toepassen

De kosten voor de individuele diensten zijn moeilijk te bepalen. Daarom mag een gemeente een kostendeckendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten nastreven. We moeten daarin wel een consequente lijn volgen. Zo mogen we kruissubsidiëring toepassen.

Kruissubsidiëring betekent: we verhogen de tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te houden. Dit mag niet in strijd met de wet zijn.

We dekken de kosten per groep gelijksoortige producten

Dit noemen we de kostendekkendheid. De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

1. Algemene dienstverlening.
2. Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning.
3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

In deze paragraaf ziet u de kostendekkendheid per titel. Bij het raadsvoorstel voor de belastingvoorstellen laten we voor de legesverordening het kostendekkingsplan per product van de Legesverordening (recht) zien.

Kostendekkingsplan

Legesverordening	Lasten taakvelden	Overhead	Totale lasten	Heffing	Andere inkomsten	Totale baten	Kosten dekkendheid
Totaal titel 1 Algemene dienstverlening	1.337	594	1.930	355	-	355	18%
Totaal titel 2 Dienstverlening Fysieke leefomgeving	4.196	1.927	6.123	1.377	114	1.490	23%
Totaal titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	-	-	-	-	-	-	0%
Totaal legesverordening	5.532	2.521	8.053	1.731	114	1.845	22%

Met de Omgevingswet veranderen de grondslagen voor de legestarieven in titel 2

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Dan gelden binnen titel 2 van de legesverordening ook andere heffingsgrondslagen. In deze programmabegroting zit geen tariefstructuur volgens de Omgevingswet, maar gebruiken we de bestaande titel 2. Die stelt u op 9 november 2023 vast bij de belastingvoorstellen 2024. De nieuwe legesstructuur volgens de Omgevingswet vraagt om beleidskeuzes met nieuwe tarieven die we u in 2023 afzonderlijk voorleggen als wijziging op de legesverordening.

Voorstellen nieuw beleid

Voor leges hebben we alleen autonome kostenstijgingen die tot hogere tarieven leiden. Alleen voor de vergunningen volgens de Omgevingswet gaan andere tarieven komen in titel 2. Voor de kosten geldt:

- We hebben de kosten en de tarieven verhoogd met de inflatie.
- Leges vallen onder verschillende deelprogramma's, titel 1 Burgerzaken zit vooral binnen deelprogramma 4A Besturen 2.1.4), titel 2 Omgevingsvergunningen onder deelprogramma 2A Passend wonen (2.1.2) en titel 3 Evenementen onder deelprogramma Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

We kijken hoe hoog de belastingdruk is

Onder woonlasten verstaan we: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten'. Daarin staan per gemeente de verschillende onderdelen van de woonlasten met een gemiddelde waarde voor die gemeente.

In onderstaande tabel staat wat de woonlasten in onze gemeente waren. Daarbij komt de informatie uit gepubliceerde begrotingen zoals COELO ze verwerkt in de atlas van de lokale lasten.

Woonlasten per 1 januari (bedragen in €)	2021	2022	2023
OZB-lasten voor gezin bij gem. Woz-waarde	342	427	426
Rioolheffing voor gezin bij gem. Woz-waarde	287	265	273
Afvalstoffenheffing voor een gezin	288	321	289
Eventuele heffingskorting voor een gezin	-	-	-
Totaal woonlasten voor gezin	917	1.013	988
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin	811	904	944

De woonlasten voor een gezin in 2024 bedragen gemiddeld 916 euro (ozb 364, afval 257 en riool 295 euro). Dit berekenen we op basis van onze eigen informatie. In 2023 bedroegen de gemiddelde woonlasten op basis van de eigen berekening 858 euro. Dit is lager dan COELO, omdat COELO werkt met een hogere gemiddelde WOZ-waarde en met meer legingen bij afval dan er in werkelijkheid plaatsvinden in Bronckhorst.

We volgen beleid voor kwijtschelding van belastingen

Voor kwijtschelding van belastingen passen we de landelijke regels toe. Daarbinnen liggen onze eigen beleidskeuzes vast in verordeningen. Mensen die structureel een laag inkomen hebben, hoeven geen verzoek om kwijtschelding in te dienen. GBTwente scheldt deze aanslagen automatisch kwijt. De aanvragen kwijtschelding die we afwijzen, toetst GBTwente voor ons vervolgens op basis van het minimabeleid.

Voor financiële problemen bieden de accountmanagers en sociaal consulenten hulp

Belangrijke doelgroep voor kwijtschelding blijven de mensen die vanwege de toeslagenaffaire, coronacrisis of energiecrisis in de financiële problemen kwamen of komen. Via onze accountmanagers en sociaal consulenten bieden we ondersteuning bij het aanvragen van steunmaatregelen.

Hoeveel geven we uit voor kwijtschelding?

We verlenen kwijtschelding aan de huishoudens die dat nodig hebben. Ieder jaar verlenen we ongeveer 325 keer kwijtschelding. Binnen deelprogramma 1B Toegang en individuele voorzieningen (2.1.1) hebben we € 125.000 beschikbaar voor kwijtschelding volgens de rijksnormen en € 30.000 voor ons (aanvullende) minimabeleid.

2.2.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf geven we inzicht in onze nieuwe en meest relevante risico's en de ontwikkeling van risicobeheersing. We hebben onze risico's goed in beeld. De aanhoudende oorlog Rusland-Oekraïne brengt nieuwe ontwikkelingen maar ook veranderende risico's met zich mee. We volgen de ontwikkelingen zoals het Centraal Planbureau (CPB) dat ook doet, we houden onze risico's actueel en passen beheersmaatregelen toe waar nodig.

Goed risicomanagement is onmisbaar

Goed risicomanagement is niet meer weg te denken binnen een gemeentelijke organisatie. We gaan zorgvuldig om met zowel interne als externe factoren die bij gemeenten voor onzekerheid zorgen. Een risico is een onzekere gebeurtenis waardoor realisatie van doelen of uitvoering van kernprocessen in gevaar kan komen. De huidige economische vooruitzichten die met name voortvloeien uit de oorlog en de afgelopen pandemie geven aan dat het belangrijk is om actueel te blijven. We willen dat risicomanagement goed verankerd blijft in onze organisatie. Een nota 'Risicobeheersing en weerstandsvermogen' en een frauderisico-analyse dragen daar aan bij.

We blijven een gezonde en dynamische organisatie

We vinden het belangrijk om onze risico's goed in beeld te hebben en, waar mogelijk, goed te managen. We zorgen dat de totale omvang van de risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) in verhouding staat tot onze vermogenspositie. Dit is de basis om te zorgen dat we bereid blijven om nieuwe risico's aan te gaan en goede keuzes kunnen maken. Zo blijven we een gezonde en dynamische organisatie.

De belangrijkste risico's hebben we in beeld

De belangrijkste risico's die we beschrijven, kunnen morgen anders zijn. Daarom actualiseren we de bestaande risico's regelmatig en registreren we nieuwe risico's op het moment dat we ze constateren. Risicomanagement is een dynamisch proces. We blijven alert door de belangrijkste risico's die we bereid zijn om te nemen bij de realisatie van onze (strategische) doelstellingen goed in beeld te brengen en te managen. We nemen beheersmaatregelen waar we dit nodig achten.

Top 15 van financiële risico's

Op dit moment kennen we 105 risico's die we hebben beoordeeld op de impact (zowel financieel als niet-financieel). Van deze risico's zijn er 98 waarvan de impact een financieel gevolg kent. Het totaal van deze financiële risico's ligt op bijna € 39 mln. Dat is bijna € 6 mln hoger dan bij de jaarrekening 2022 en dit komt voornamelijk doordat een aantal risico's nieuw is opgenomen of hoger zijn gekwantificeerd.

We bepalen de kans op financiële risico's op basis van een 'kans klasse-indeling'. Aan deze indeling hangt een kanspercentage. Dit percentage geeft een inschatting over de mate waarin het risico zich binnen een periode van 10 jaar kan openbaren. De impact, veelal het financiële gevolg, in relatie tot de kans bepaalt de kwantitatieve beoordeling.

Kansklasse 1: <1x per 10 jaar

Kansklasse 2: 1x per 5-10 jaar

Kansklasse 3: 1x per 2-5 jaar

Kansklasse 4: 1x per 1-2 jaar

Kansklasse 5: >1x per jaar

De 15 belangrijkste risico's, waar ook de impact niet-financieel kan zijn, vragen gezamenlijk bijna 60% van onze weerstandscapaciteit. De samenstelling en de volgorde van de top 15 verandert door het telkens actualiseren. De actuele top 15 van onze risico's met de meeste financiële impact vinden we in de onderstaande matrix.

Verklaring van de matrix

De invloed wordt door ons risicomanagementsysteem aan de hand van de kans en het maximaal financieel gevolg berekend na een zogenaamde "Monte Carlo-simulatie". Een Monte Carlo-analyse is een simulatietechniek waarbij het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen wordt gesimuleerd. Door deze methode krijgen we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's.

Financiële risico's

Nr	Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Invloed
1	Extern - Inflatie als gevolg van herijking plekprijzen WMO en jeugdzorg regionale inkoop	De plekprijzen hoger zijn dan de budgetten die zijn opgenomen in de (meerjarige) begroting	Financieel - Tekorten op het budget komen	90%	€ 2.500.000	18,21%
2	Extern - Het Rijk gebruikt vanaf 2026 een andere verdelingssystematiek	Het Rijk vanaf 2026 een andere verdelingssystematiek gebruikt. Hierdoor ontstaat er in 2026 een zogenaamd ravijnjaar. Voor 2026 zijn we deels gecompenseerd maar voor 2027 e.v. jaren blijft het gat	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat; Niet financieel - Doelstellingen worden niet gehaald	50%	€ 4.000.000	13,58%
3	Extern - Vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland) door oorlog	De vergoeding van het Rijk lager is dan de uitgaven voor de opvang van vluchtelingen	Financieel - Tekorten op het budget komen	75%	€ 1.300.000	6,57%
4	Technisch - Gehackt worden, fysiek toegang tot het systeem (inbraak op systeem), gijzelsoftware plaatsen (losgeld eis)	Er zich een beveiligingslek voordoet waar misbruik van gemaakt wordt	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt; Niet financieel - Een beveiligingslek imagoschade met zich meebrengt op landelijk niveau	25%	€ 3.000.000	5,08%
5	Extern - Schaarste op de arbeidsmarkt bij instellingen	Er onvoldoende menskracht beschikbaar is bij gecertificeerde instellingen. Ook bij specialistische zorg en huishoudelijke hulp zien we dat het steeds moeilijker is om cliënten tijdig te plaatsen in de juiste zorg	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat; Niet financieel - Doelstellingen niet gehaald worden	75%	€ 1.000.000	5,05%
6	Omgeving - Anticiperen op demografische ontwikkelingen	Woningbouwplannen geschrapt worden door demografische ontwikkelingen	Financieel - Extra kosten voor de gemeente komen	50%	€ 1.000.000	3,71%
7	Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en macro economische impact	De rijksbegroting wordt aangepast vanwege andere keuzes (zoals meer geld naar defensie) wat kan leiden tot	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	50%	€ 1.000.000	3,37%

Nr	Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Invloed
		verdere verlaging van het gemeentefonds				
8	Extern - Renteverhoging op langer termijn	Dat na een periode van lage rentes nu sterke stijgingen komen. In de begrotingsuitgangspunten houden we voor het aantrekken van leningen rekening met een financiering tegen 1%	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	50%	€ 1.000.000	3,36%
9	Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en ontstaan vluchtelingenstroom vanuit regio Oekraïne (en Rusland)	De vergoeding van het Rijk per 24 februari 2024 voor de vluchtelingenopvang volledig komt te vervallen	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	10%	€ 4.400.000	2,98%
10	Extern - Cao onderhandelingen loonkosten HBH	De loonkosten behoorlijk gaan stijgen	Financieel - Tekorten op het budget komen	70%	€ 500.000	2,36%
11	Omgeving - Een niet sluitende exploitatie van een zwembad	Eén of meerdere zwembaden moet(en) sluiten	Financieel - Er alsnog kosten voor sloop of andere kosten moeten worden gemaakt die voortvloeien uit het recht van eerste aankoop; Niet financieel - Plaatselijke imagoschade ontstaat	50%	€ 650.000	2,17%
12	Extern - Inflatie/prijsstijgingen	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Vertraging en extra kosten voor de gemeente komen; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000	1,69%
13	Extern - Tekort aan personeel door schaarste op de arbeidsmarkt	Doelstellingen niet of niet op tijd worden bereikt	Financieel - Vertraging en extra kosten voor de gemeente komen; Niet financieel - Imagoschade ontstaat doordat doelstellingen worden vertraagd of niet worden gehaald	50%	€ 500.000	1,69%
14	Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en militair strategische ontwikkeling tegen (NAVO)	Zich cyberaanvallen voordoen. De voorbeelden zijn er al met DDOS aanvallen bij overheidsinstellingen en nutsbedrijven maar dat kan veranderen in echte cyberaanvallen	Financieel - Uitval communicatie/internet optreedt en er geen informatie in brede zin en geen dienstverlening (energiebedrijven, telefoon en internetproviders) is	25%	€ 1.000.000	1,68%
15	Mens - Complexe problematiek	De wachtlijsten in de zorg oplopen door stijging van het aantal jongeren met een complexe problematiek	Financieel - Tekorten op het budget komen; Niet financieel - Minder weerbare jeugd komt	50%	€ 500.000	1,68%

Risico-analyse met de belangrijkste veranderingen binnen al onze risico's

Na de laatste actualisatie van onze risico's voor de jaarstukken 2022 (maart 2023) is een aantal risico's op kans en impact aangepast. We namen zes nieuwe risico's op en hebben 22 risico's

laten vervallen, waarvan 10 corona gerelateerde risico's. De kans op een epidemie erkennen we maar specifiek corona risico's hebben we laten vervallen of geclusterd.

We volgen het CPB

De laatste ontwikkelingen op macro-economisch gebied zijn door het CPB in augustus 2023 bekend gemaakt. We bevinden ons in een -wat het CPB noemt- milde crisis. De nasleep van de coronacrisis en de voortdurende oorlog dragen daar aan bij. De inflatie neemt wat af, maar de toekomstvoorspellingen blijven onzeker. De lonen blijven stijgen en de prijzen van energie en grondstoffen blijven onvoorspelbaar.

Het CPB heeft de laatste jaren gewerkt met negatieve of positieve scenario's waar wij in ons risicomangementsysteem rekening mee hielden. In de augustusraming geeft het CPB geen algemene positieve of negatieve scenario's aan. We hebben daarom de scenario's ook losgelaten. Het CPB geeft wel aan dat cijfers kunnen veranderen als gevolg van stijgende energieprijzen door een strenge winter.

Financiële risico's

In de top 15 zijn vier nieuwe risico's opgenomen. We zien de volgende belangrijkste ontwikkelingen:

- Inflatie met als gevolg herijking plekprijzen WMO en jeugdzorg regionale inkoop is op dit moment ons grootste risico. Het is duidelijk is dat het gaat plaatsvinden, maar we nemen het als risico op omdat het onduidelijk is wat de financiële impact zal zijn. Hierdoor kunnen we het bedrag niet begroten.
- Het risico gehackt te worden, blijft ons zorgen baren. We doen onze best om met nieuwe maatregelen de hackers voor te blijven.
- We zien nog steeds dat door schaarste op de arbeidsmarkt er onvoldoende menskracht beschikbaar is bij gecertificeerde instellingen. Ook bij specialistische zorg en huishoudelijke hulp zien we dat het steeds moeilijker is om cliënten tijdig te plaatsen in de juiste zorg. Bovendien stijgen de loonkosten Huishoudelijke Hulp wat weer tot financiële tekorten kan leiden.
- We zien nieuwe risico's met betrekking tot de vergoeding van het Rijk voor de opvang vluchtelingen uit Oekraïne. De risico's rondom de oorlog en inflatie blijven we scherp volgen.
- Het Rijk zet vanaf 2026 in op een andere verdelingssystematiek. Dit zogenaamde "Ravijnjaar" blijft een groot risico.
- Veel risico's die samenhangen met corona vormen op dit moment geen noemenswaardig risico meer en zijn uit ons risicomangementsysteem verwijderd. We zien nog altijd een risico dat er opnieuw een pandemie uitbreekt en de risico's die daar mee samenhangen, volgen we. We schatten de impact op dit moment laag in.
- Het risico op het overschrijden van het budget met betrekking tot de bouw VO Vorden is afgeschaald. Om dit risico af te schalen namen we aan dat in de herfst van 2023 de raad instemde met een budgetverhoging omdat er een aanbesteding heeft plaatsgevonden en in de herfst van 2023 een raadsvoorstel wordt behandeld.

Nieuwe financiële risico's

We hebben zes nieuwe risico's geformuleerd. Vier risico's zijn in de top 15 beland. Het gaat om de verlaging of een mogelijke afloop van de vergoeding voor de opvang van vluchtelingen, budgetoverschrijding door de CAO onderhandelingen HBH en de hogere plekprijzen binnen de WMO. Als nieuwe risico's namen we ook de overschrijding van het bouwbudget op, de kosten van het bouwrijpmaken van de grond voor de bouw van een nieuw sportcomplex in Bronckhorst Midden en de sluiting van het Werkcarroussel met mogelijk nadelige gevolgen voor beschut werk.

Vervallen financiële risico's

Tijdens het actualiseren van de risico's vervielen in totaal 22 risico's. De belangrijkste redenen zijn:

- Er is meer duidelijkheid over de financiering van de extra kosten van de coronapandemie en de neerwaartse bijstelling van het budget inkomensdeel van de participatie-uitkering van het ministerie van SZW (Sociale Zaken en Werkgelegenheid).
- De instabiele koppeling doc- en archiefzaken vormt geen risico meer omdat deze software is vervangen door iArchief.
- De risico's met betrekking tot afschaffing van het generatiepact, de afhandeling van de gevolgschade van de brand in een zalencentrum en de samenwerking in verband met een bestemmingsplanprocedure zijn achterhaald en vormen op dit moment geen risico meer.
- Een aantal coronarisico's kwam door voortschrijdend inzicht te vervallen, vooral binnen het sociaal domein. Dit komt omdat het Rijk duidelijkheid gaf over de financiering van de extra kosten van de pandemie. Sommige coronarisico's zijn niet meer relevant of nu opgenomen als een nieuw risico i.v.m. de oorlog in Oekraïne.
- Een beperkt aantal risico's is komen te vervallen omdat we risico's combineerden, waar logisch.

Overige ontwikkelingen

Het valt op dat de financiële impact van de volgende twee risico's aanzienlijk is verhoogd (verdubbeld): hogere financieringslasten door rentestijgingen en het stijgen van de kosten van zorg door het oplopen van het aantal jongeren met een complexe problematiek.

Niet-financiële risico's

Naast onze financiële risico's zien we ook risico's op het gebied van fraude, veiligheid, gezondheid en juridische aansprakelijkheid. Die risico's kunnen het realiseren van onze doelstellingen in gevaar brengen. En ook slecht zijn voor ons imago en verlies in vertrouwen veroorzaken. Van de actuele risico's zijn er acht met (nagenoeg) alleen een niet financiële impact.

Hieronder volgen de belangrijkste risico's waarbij imago gevolgen op landelijk niveau kunnen optreden. De imago klasse wordt bepaald aan de hand van de mate waarin aandacht vanuit de organisatie of media wordt verwacht wanneer het risico zich voordoet.

De klasse indeling is als volgt:

Imagoklasse 1: Geen imagoevolgen

Imagoklasse 2: Imagoevolgen afdeling

Imagoklasse 3: Imagoevolgen plaatselijk

Imagoklasse 4: Imagoevolgen regionaal

Imagoklasse 5: Imagoevolgen landelijk

Niet-financiële risico's

Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Imago klasse
Technisch - Gehackt worden, fysiek toegang tot het systeem (inbraak op systeem), gijzelsoftware plaatsen (losgeld eis)	Er zich een beveiligingslek voordoet waar misbruik van gemaakt wordt	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt; Niet financieel - Een beveiligingslek imagoschade met zich meebrengt op landelijk niveau	5 (landelijk)
Technisch - Onbedoeld verstrekken van privacygegevens	Er datalekken kunnen ontstaan door ten onrechte verstrekke persoonsgegevens	Financieel - Er claims kunnen worden ingediend of boetes volgen die leiden tot financiële schade; Niet financieel - Het openbaar worden van datalekken schadelijk zijn voor het imago van de organisatie op landelijk niveau	5 (landelijk)
Extern - Verontreiniging met o.a. kwik door de productie van Crystal Meth	Milieuschade wordt veroorzaakt en de volksgezondheid in het geding komt	Financieel - Het budget wordt overschreden. De kosten van opruiming mogelijk niet op de veroorzaker, huurder en/of eigenaar verhaald kunnen worden; Niet	5 (landelijk)

Risico-oorzaak (als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Imago klasse
		financieel - Kans op landelijke aandacht in de pers ontstaat	
Omgeving - Onvoldoende budget of onvoldoende medewerking van derden, inwoners en ondernemers bij klimaatdoelen	De doelstelling van de routekaart 'Energie neutraal Bronckhorst 2030' niet wordt gehaald	Niet financieel - Er reputatieschade optreedt op landelijk niveau	5 (landelijk)
Mens - Misleiding/fraude door de ambtenaar en/of Integriteitskwesitie; Organisatie - Personeel past niet meer binnen formatie na reorganisatie; Organisatie - Gebrekkige dossiervorming	Werknemer(s) worden ontslagen	Financieel - Wachtgeldverplichting komt; Niet financieel - Onvrijwillig ontslag leidt tot plaatselijke of regionale imagoschade	4 (regionaal)

Alle risico's bij elkaar kunnen in een risicokaart worden samengevat. Een risicokaart is een grafische weergave van alle risico's, ingedeeld in risicocategorieën. De risico's delen we in drie categorieën: Laag (groen), Midden (geel) en Hoog (rood). Op deze manier is zichtbaar welke risico's we het meest kunnen beïnvloeden.

We kennen de weerstandscapaciteit en ons weerstandsvermogen

We houden een deel van de algemene reserve voor het afdekken van onze risico's. Bovendien kunnen we de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien inzetten.

We hebben met € 15 mln voldoende weerstandscapaciteit

Die weerstandscapaciteit bestaat uit twee delen:

1. een structureel deel: dit deel is ieder jaar opnieuw beschikbaar;
2. een incidenteel deel: dit is één keer beschikbaar.

Bepaling weerstandscapaciteit

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Structureel	Incidenteel	Totaal
Vrij aanwendbaar deel Algemene reserve			11.500	11.500
	berekening			
Norm artikel 12 gemeente (Algemene uitkering)	12.061			
Begrote ozb-opbrengst	8.630			
Onbenutte belastingopbrengst	3.431	3.431		3.431
Post onvoorzien begroting		128		128
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		3.559	11.500	15.059

We nemen beheersmaatregelen

Waar mogelijk nemen we beheersmaatregelen, zodat we verantwoorde keuzes maken. Denk hierbij aan het risico om gehackt te worden. Het is belangrijk om constant beheersmaatregelen te bedenken om dit risico zo klein mogelijk te houden.

We hebben een weerstandscapaciteit nodig van € 10,3 mln

Op basis van alle hiervoor genoemde risico's, voeren we een risicosimulatie uit, zoals we hierboven al aangaven. Dat doen we omdat we niet het totale risicobedrag (€ 38,9 mln) hoeven te reserveren. Niet alle risico's vinden gelijktijdig plaats, ook niet in de vooraf beoordeelde mate. Sommige risico's gaan waarschijnlijk nooit plaatsvinden.

Uit de simulatie blijkt dat we een weerstandscapaciteit nodig hebben van € 10,3 mln. Dit kunnen we met 90% zekerheid zeggen. De gevraagde capaciteit van deze basisberekening is ten

opzichte van de jaarstukken 2022 (januari 2023), ons laatste ijkmoment, ongeveer één miljoen hoger.

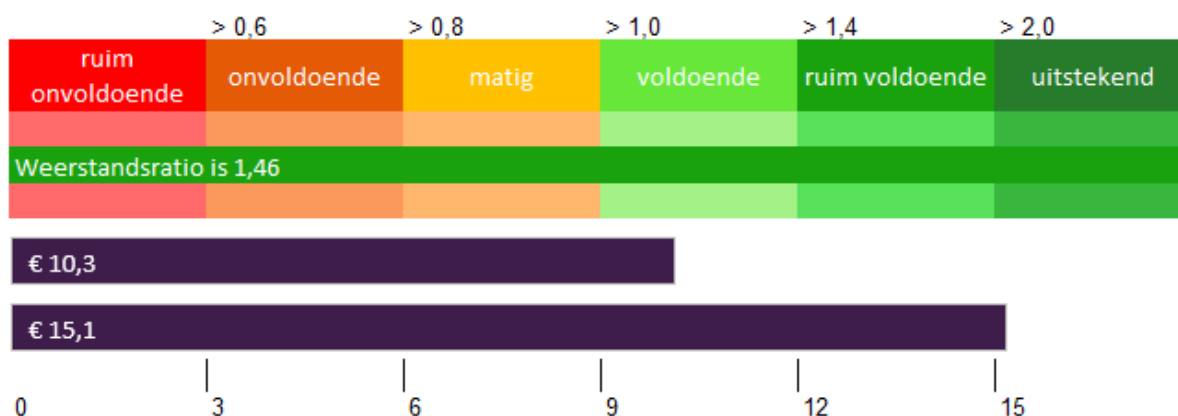
We bepalen ons weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we een relatie tussen de financieel beoordeelde risico's (dit is het benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit geeft het weerstandsvermogen weer en het bijbehorende kengetal noemen we ook wel 'weerstandsratio'.

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Deze weerstandsratio **1,46** valt in ruim voldoende. Bij de jaarrekening van 2022 was het ratio 1,76 (ook ruim voldoende). De daling is onder andere te verklaren door de opname van de nieuwe risico's met een grote financiële impact. Door de risico's actueel te houden, telkens opnieuw te kwantificeren, kan het weerstandsratio schommelen. We zagen dit al meer in tijden van crisis. Met de ontwikkelingen van de prijzen door o.a. de oorlog merken we dit nog meer.

Berekening gevraagde weerstandscapaciteit volgens de verwachtingen CPB (augustus 2023)

We toetsen ons weerstandsvermogen

In onderstaande tabel werken we verschillende ratio's uit om het weerstandsvermogen te toetsen (volgens de Financiële verordening Bronckhorst). De provincie gebruikt de kengetallen in haar functie als toezichthouder. Onder de tabel met ratio's leest u wat de vijf landelijke kengetallen inhouden.

Financiële ratio's

Omschrijving	werkelijk 2021	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	-9,69%	18,42%	16,67%	19,32%	45,24%	44,60%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-21,20%	5,68%	5,15%	7,60%	33,04%	32,21%
Solvabiliteitsratio	64,93%	61,49%	61,49%	59,98%	46,90%	46,82%
Structurele exploitatieruimte	10,78%	2,02%	-1,01%	1,20%	-6,84%	-5,86%

Omschrijving	werkelijk 2021	2023	2024	2025	2026	2027
Grondexploitatie	-0,13%	0,54%	0,49%	0,50%	0,52%	0,53%
Belastingcapaciteit	112%	105%	112%	112%	112%	112%
<i>Aanvullende ratio financiële verordening Bronckhorst</i>						
Saldo baten en lasten voor reserves	7,53%	2,30%	-1,61%	-0,04%	-5,51%	-7,80%

Wat bedoelen we met ‘netto schuldquote’?

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van onze schuldenlast ten opzichte van de totale baten. Het laat zien of onze gemeente investeringsruimte heeft of juist niet. Daarnaast zegt het kengetal wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt en dus minder investeringsruimte heeft. De netto schuldquote geeft ons daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. In de berekening wordt niet zichtbaar waarvoor we de schulden zijn aangegaan. Hier geldt: hoe lager de ratio, hoe beter.

Om de vervangingsinvesteringen, reconstructie van wijken en de Investeringsagenda uit te voeren, trekken we leningen aan (tot circa 37 mln in 2027). Hierdoor stijgt de netto schuldquote vanaf 2026.

Wat bedoelen we met ‘netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen’?

In de berekening van de netto schuldquote is niet zichtbaar waarvoor Bronckhorst de schulden is aangegaan. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat we geld hebben doorgeleend. Voor Bronckhorst geldt dit vooral voor de duurzaamheidsleningen (€ 7,4 mln) en de lening aan Alliander voor haar investeringen voor de energietransitie en het klimaatakkoord (€ 2,4). Om te weten of we veel geld doorlenen aan derden wordt de schuldquote exclusief de doorgeleende gelden weergegeven. Voor de netto schuldquote geldt ook hier: hoe lager het kengetal hoe beter. Ook hier is zichtbaar dat we vanaf 2026 meer schulden aangaan voor onze investeringen.

Wat bedoelen we met ‘solvabiliteitsratio’?

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding vermogen, hoe financieel gezonder de gemeente. Om de Investeringsagenda uit te voeren, gaan we leningen aantrekken en neemt ons bezit toe. Hierdoor stijgt het totale vermogen. Voor de investeringen zetten we gedeeltelijk onze reserves in. Hierdoor daalt het eigen vermogen. Door de gewijzigde verhouding eigen vermogen en totaal vermogen, neemt de solvabiliteitsratio af.

Wat bedoelen we met ‘structurele exploitatieruimte’?

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de (vrije) begrotingsruimte binnen de vastgestelde begroting is. Het kengetal geeft aan of we in staat zijn om tegenvallers langdurig op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Schommelt de waarde rond de nul? Dan is de ruimte binnen de begroting vrijwel volledig ingevuld. Voor 2024 is zichtbaar dat er geen ruimte is. Vanaf 2026 komt de wijziging van de financiering door het Rijk naar voren. Hierover las u meer in de [Inleiding](#) (1.2) en de [Financiële begroting](#) (3.1.1).

Wat bedoelen we met ‘grondexploitatie’?

Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse totale gemeentelijke baten. De huidige waarde laat zien dat we geen actieve grondexploitaties hebben.

Wat bedoelen we met 'belastingcapaciteit'?

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe onze belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing bepalen hoe hoog de woonlasten per gemeente zijn. We vergelijken de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een jaar met het landelijk gemiddelde van het vorige jaar en is uitgedrukt in een percentage daarvan. Een uitkomst hoger dan 100% betekent dat de woonlasten in Bronckhorst hoger zijn dan het gemiddelde van Nederland. Meer over woonlasten leest u in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Saldo baten en lasten voor reserves

Het saldo wordt uitgedrukt in een percentage van de baten. Een positief percentage geeft aan dat er nog begrotingsruimte is. De hoogte van het percentage geeft de mate van ruimte weer. Bij een negatief percentage is er geen ruimte. Het percentage structurele exploitatieruimte geeft een beter beeld omdat hierbij incidentele baten en lasten worden geëlimineerd.

2.2.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn duurzame bezittingen die we hebben om ons werk te doen, denk aan wegen, gebouwen en riolering. We onderhouden onze kapitaalgoederen op basis van beheerplannen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten.

In deze paragraaf geven we aan of de begrotingsbudgetten voldoende zijn om het beleid en de bijbehorende taken uit te voeren. Ook geven we een indicatie van het onderhoudsniveau. U leest de risico's voor kapitaalgoederen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Onderhoud gebouwen

We onderhouden onze gebouwen volgens de Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) 2019-2048. Deze actualiseren we iedere vier jaar. Dat doen we nu in 2027.

Wij hebben 31 gebouwen:

- Brandweergarages, bibliotheken, gymzalen, sporthallen, peuterspeelzalen, begraafplaatsopstallen, gemeentewerven en overige gebouwen maken onderdeel uit van deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).
- Woningen behoren tot deelprogramma 2A Passend wonen (2.1.2).
- Vrijgekomen accommodaties, met name voormalige schoolgebouwen, vallen onder de betreffende deelprogramma's.

Relevante ontwikkelingen

We verduurzamen onze sporthallen

We verduurzamen de komende jaren de vier gemeentelijke sporthallen. Nieuwe plannen hiervoor beschrijven we in de deelprogramma's 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2) en 3B Duurzaamheid (2.1.3).

Financiën

We voeren het onderhoud binnen de kostenraming uit. De jaarlijkse storting in de egalisatievoorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties nemen we volgens de geïnventariseerde onderhoudsbehoefte in de begroting op.

Onderhoud wegen

Met ons wegbeheerssysteem volgen we de staat van al onze (verharde) wegen (876 km). Dit systeem geeft richting aan onze meerjarenonderhoudsprogramma. In totaal hebben we 3,5 mln m² aan verharding. Dit bestaat uit asfalt (499 km), betonwegen (4 km), klinkers (167 km) en zandwegen (206 km).

Stand van zaken onderhoud

Hiervoor volgen we het onderhoudsprogramma 2020-2025. Nieuwe plannen beschrijven we in deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Relevante ontwikkelingen

Doorgangswegen krijgen voorrang in onderhoudsplanningen

We onderhouden de wegen op basis van het Programma Wegenonderhoud 2020-2025. We bekijken voor iedere situatie welk onderhoud voorrang heeft. Veiligheid staat daarbij voorop.

Belangrijke doorgangswegen vragen bijvoorbeeld meer onderhoud dan wegen die minder vaak gebruikt worden. Ook verrichten we klein onderhoud om vervolgschades en kapitaalvernietiging te voorkomen.

Financiën

We voeren het onderhoud binnen de budgetten uit.

Onderhoud openbaar groen en speelplaatsen

We onderhouden ons openbaar groen

Het Groenstructuurplan vormt het kader voor beleid, aanleg, beheer en onderhoud van het openbaar groen. Het groen onderhouden we op verschillende kwaliteitsniveaus. Het bomenbeleidsplan geeft ons richtlijnen voor het behoud, het beheer en het omvormen van het huidige bomenbestand. Het biodiversiteitsplan geeft ons de uitgangspunten voor ander beheer van het groen voor meer biodiversiteit.

We onderhouden passende, aantrekkelijke speelruimte voor kinderen

Jaarlijks inspecteren we de speeltoestellen. Kapotte onderdelen vervangen we onmiddellijk. Vrijkomende speeltoestellen van goede kwaliteit gebruiken we om speeltoestellen op andere (blijvende) speelplekken te vervangen.

Stand van zaken onderhoud

- We onderhouden onze groenvoorzieningen in overeenstemming met het Groenstructuurplan. Daarbij onderhouden we 50% in eigen beheer en 50% besteden we uit. Zowel wij als de marktpartij zetten medewerkers in met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We geven uitvoering aan sociaal werkgeverschap. Met name in het groenonderhoud is veel passend werk voor deze doelgroep. Bij Bronckhorst werken op dit moment 25 medewerkers (23 fte) met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiervan hebben vier medewerkers een beschutte werkplek.
- Bij zowel de voorbereiding als de uitvoering werken we samen met onze inwoners. We hebben met 145 inwoners, buurten en dorpsbelangenorganisaties (DBO's) onderhoudsovereenkomsten gesloten. Zij onderhouden ongeveer 1,5 hectare aan openbaar groen.

Relevante ontwikkelingen

We zien een aantal knelpunten in het beheer en onderhoud van het openbaar groen

Er zijn een aantal knelpunten door natuurlijke veroudering van het groen, klimaatverandering en veranderend gebruik. Daarnaast groeit het bewustzijn en de ambities over biodiversiteit, klimaat en het belang van groen voor een gezonde en prettige leefomgeving. Het aantal groenelementen groeit door de uitbreiding van woon- en werklocaties. Ook brandstofprijzen en tekorten aan grondstoffen en personeel spelen een rol.

Financiën

We voeren het onderhoud uit met de budgetten voor het taakveld 'Openbaar groen en (openlucht)recreatie' binnen deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Onderhoud riool en water

We werken volgens het Watertakenplan Olburgen 2023-2027 (WTPO) en de Verordening rioolheffing Bronckhorst. In het WTPO hebben we aandacht voor afval-, regen- en grondwater. Speerpunten in het plan zijn samenwerking, afkoppelen, duurzaam en klimaatbestendig. We kennen geen wateren in Bronckhorst waarvoor we het onderhoud doen.

Stand van zaken onderhoud

- We laten ieder jaar camera-inspecties uitvoeren van een deel van de riolering. Op basis van deze resultaten actualiseren we het uitvoeringsprogramma.
- Voor de mechanische riolering is op basis van de jaarlijkse keuring volgens de landelijke BRL (basisrichtlijn) een uitvoeringsprogramma opgesteld.
- Het WTPO bepaalt dat voor 2050 30% van het verharde oppervlak, waarvan in 2018 nog het regenwater werd geloosd op het gemengde riool, afgekoppeld wordt. Het gaat voor meer dan de helft om particulier terrein waarvoor een afkoppelsubsidie beschikbaar is.

Relevante ontwikkelingen

We hebben een nieuw watertakenplan

Onze nieuwe inzichten over klimaatverandering en de gevolgen daarvan op de inrichting van de openbare ruimte en de riolering staan in het WTPO 2023-2027. Hierbij hoort een nieuw kostendekkingsplan, waarmee we de hoogte van de rioolheffing bepalen vanaf 2024 en verder.

We treffen maatregelen aan riolering bij onacceptabele situaties

Het Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) geeft ons inzicht in de huidige en mogelijk toekomstige onacceptabele situaties als gevolg van hevige regenval. Deze onacceptabele situaties pakken we aan waar dat kan. Denk aan het afkoppelen van verharde oppervlakken, het vergroten van riool, etc. Deze werkzaamheden stemmen we zoveel mogelijk af op andere werkzaamheden in de openbare ruimte voor openbaar groen en wegen (zoals bij Vitale kernen, de Bloemenbuurt Zelhem en de reconstructie van de Zomerweg in Achter-Drempt).

We hebben een hemelwaterverordening

In januari 2023 stelde uw raad de Verordening op de afvoer van hemelwater vast. Hiermee is het voor iedereen duidelijk welke eisen er zijn over de behandeling van hemelwater. Hierdoor weten alle projectontwikkelaars, particulieren en woningbouwverenigingen waar ze aan toe zijn in Bronckhorst.

Financiën

Voor 2024 staat voor € 5,4 mln aan investeringen gepland. De dekking komt vanuit de rioolheffing. Het onderhoudsbedrag namen we op binnen deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Onderhoud afvalvoorzieningen

We werken volgens het Grondstoffenplan 2021-2025. Voor de inzameling van restafval en grondstoffen staan in iedere kern gemeentelijke ondergrondse verzamelcontainers.

Stand van zaken onderhoud

We vervangen de ondergrondse containers volgens de vervangingsplanning. De kapitaallasten daarvan dekken wij uit de afvalstoffenheffing.

Relevante ontwikkelingen

We investeren in schone milieuparkjes

We vervangen ondergrondse restafval- en textielcontainers volgens de vervangingsplanning.

Financiën

Voor 2024 staat voor € 45.000 aan vervangingsinvesteringen gepland. De dekking komt vanuit de afvalstoffenheffing. Het vervangingsbedrag namen we op binnen deelprogramma 3B Duurzaamheid (2.1.3).

Onderhoud begraafplaatsen

Sinds 2007 vormt het Beheerplan begraafplaatsen Gemeente Bronckhorst het kader voor het onderhoud van onze begraafplaatsen.

Stand van zaken onderhoud

We onderhouden het groen op de vijf begraafplaatsen op niveau B (basis en functioneel). De onkruidbeheersing vindt plaats op niveau A (mooi en comfortabel). Voor het onderhoud zetten wij ook mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in. Voor zowel begravingen als asbestemmingen is voldoende capaciteit.

Relevante ontwikkelingen

We zorgen voor meer biodiversiteit op begraafplaatsen

We zorgen dat bij verschillende begraafplaatsen meer natuur en biodiversiteit komt. We continueren het ingezette beleid, beheer en onderhoud. Daarbij kijken we waar we natuur en biodiversiteit kunnen vergroten.

Financiën

We voeren het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen uit met de budgetten voor taakveld 'Begraafplaatsen en crematoria' binnen deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2). In de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1) gaven we aan dat het onderhoud niet kostendekkend hoeft te zijn.

Onderhoud materieel

Voertuigen, machines en gereedschap zijn nodig voor een effectieve en efficiënte uitvoering van het beheer van de openbare ruimte. Voor het vervangen van dit materieel vormen de afschrijvingstermijnen in de Financiële verordening Bronckhorst 2023 de basis.

Stand van zaken

Het onderhoud aan het materieel voeren wij volgens de planning uit, zodat het materieel in een goede staat blijft. Voertuigen of machines blijven als dat technisch mogelijk is, langer in gebruik dan de vervangingsplanning aangeeft.

Relevante ontwikkelingen

We vervangen machines en voertuigen

We vervangen in 2024 de veegwagen, materieel voor gladheidbestrijding, twee pick-up kiepwagens, elektrisch plantsoengereedschap en een zaaimachine. Voor zover mogelijk vervangen we deze door duurzamere versies.

Financiën

We doen voor € 441.000 aan vervangingsinvesteringen. De kapitaallasten van deze investeringen zijn opgenomen binnen deelprogramma 2B Aantrekkelijke leefomgeving (2.1.2).

Kengetallen

Volgens het BBV geven we kengetallen over het onderhoud van kapitaalgoederen. De voorgeschreven kengetallen ziet u in het volgende overzicht:

Omschrijving	Stand voorziening 31-12-2023	Benodigde jaarbudget	Jaarlijks gereserveerd bedrag	Omvang bezuinigings- maatregelen	Omvang achterstallig onderhoud
Onderhoud gebouwen	3.249	1.088	941	n.v.t.	n.v.t.
Wegen	n.v.t.	6.927		n.v.t.	n.v.t.
Openbaar groen	n.v.t.	3.988		n.v.t.	n.v.t.
Riolering	465	3.675	691	n.v.t.	n.v.t.
Afval	673	3.372		n.v.t.	n.v.t.
Begraafplaatsen	2.730	584		n.v.t.	n.v.t.
Materieel	n.v.t.	979		n.v.t.	n.v.t.
Totalen	7.118	20.612	1.632		

Bedragen in €

We kennen vier voorzieningen. Bij twee voorzieningen ligt er een plan onder waaraan het jaarlijks gereserveerde bedrag gekoppeld is, het in het jaar verwachte groot onderhoud.

2.2.4. Financiering

Inleiding

In deze paragraaf geven we inzicht in ons financieringsbeleid. De belangrijkste aandachtspunten zijn: ontwikkelingen in 2024, het risicobeheer van de financieringsportefeuille, de financieringsbehoefte, de rentelasten en de verdeling van deze rentelasten.

Ontwikkelingen

We hebben een gezonde financiële positie

De financiële positie van Bronckhorst is gezond. We hebben voor de jaren 2024 en 2025 een sluitende begroting. Vanaf 2026 loopt het begrotingstekort op van € 2,3 mln naar € 5,9 mln in 2027. Dit is direct het gevolg van de wijziging van het financieren van decentrale overheden en het doorvoeren van kortingen door het Rijk. In de financiële kengetallen (paragraaf 2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing) is dit duidelijk terug te zien in de structureel negatieve exploitatieruimte. De strategie die de raad koos in het Programmaplan 2023 - 2026 voor het ravijn in 2026 is er op gericht om een deel te sparen en de aanname dat het Rijk met aanvullende dekkingsmiddel komt. Voor 2026 hebben we een bedrag van € 2 mln gespaard.

We gebruiken de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda

De kapitaallasten uit investeringen vangen we normaliter op uit de (jaarlijkse) exploitatie. Voor de geplande investeringen in onderwijs, sport, leefbaarheid en herinrichting bedrijventerreinen is er onvoldoende ruimte om de kapitaallasten hieruit te betalen.

De investeringen uit de Investeringsagenda vangen we voor 50% op uit de daarvoor gevormde bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda. Voor dit doel is € 28,8 mln beschikbaar. In het financiële deel van deze begroting gaan we kort in op de Investeringsagenda (3.3.3). toe.

We trekken leningen aan

We financieren ons bezit en de aan derden uitgeleende gelden met eigen vermogen en vreemd vermogen. Voor het financieren van de geplande investeringen uit de Investeringsagenda, de vervangingsinvesteringen en reconstructie van wijken trekken we tot 2027 aanvullend voor € 37 mln externe geldleningen aan.

We leenden onder meer geld uit aan:

- Alliander voor haar investeringen in de energietransitie en het klimaatakkoord (€ 2,4 mln);
- het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) voor het beschikbaar stellen van duurzaamheidsleningen (€ 7,4 mln). Begin 2023 kon het Stimuleringsfonds nog voor € 3,5 mln aan leningen verstrekken.

We zien een stijgende lijn van rente

Het conflict in Oost-Europa heeft wereldwijd een grote impact met een energiecrisis en hoge inflatie als gevolg. Hierdoor zien we de rente op leningen stijgen. Konden we begin 2022 nog leningen afsluiten tegen een lage rente, is deze inmiddels (medio 2023) gestegen naar rond de 3,6%. Op termijn trekken we tot € 37 mln leningen aan. Het moment en de duur van de aan te trekken leningen heeft een grotere rol gekregen en heeft direct invloed op de rentelasten in de begroting. Hiervoor zetten we een gedetailleerde liquiditeitsplanning op. Voor 2024 en 2025 verwachten we, door de planning van de investeringen, geen extra rentelasten.

We blijven ruim binnen de financiële risiconormen

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) geeft gemeenten en andere decentrale overheden richtlijnen voor hun kredietwaardigheid en positie op de financiële markten. Een gezonde financiering staat hierbij centraal. De wet geeft twee concrete richtlijnen: de

renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Het doel is om te voorkomen dat de leningportefeuille te gevoelig is voor rentefluctuaties.

Renterisiconorm

Hoeveel lossen we af op leningen? Verandert de rente op leningen? Dat bepaalt het risico op opgenomen leningen. De norm (20% van het begrotingstotaal) is in deze programmabegroting € 20,9 mln. Op basis van de bestaande leningportefeuille blijven we met € 20 mln ruim onder die norm. Dit komt vooral doordat we relatief weinig schulden hebben en daardoor lage aflossingsverplichtingen. We lopen geen risico op wijzigingen van rentepercentage op de leningen, omdat onze opgenomen leningen een vast rentepercentage hebben voor de hele looptijd.

Kasgeldlimiet

Om een grens te stellen aan het gebruik van kortetermijnfinanciering is de kasgeldlimiet opgenomen. De wettelijke kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor deze programmabegroting is € 8,9 mln. We hebben € 8 mln aan middelen over. Dit betekent dat we maximaal voor € 16,9 mln met kortlopende leningen kunnen financieren.

Financieringsbehoefte

In de financiële begroting staat de balansprognose (3.3.2). Hierin zit ook de verwerking van het investeringsplan voor vervangingen, reconstructie wijken, de Investeringsagenda en het gebruik van reserves en voorzieningen. Vanaf 2021 lopen de investeringen voor de Investeringsagenda. Dit zijn investeringen op het gebied van onderwijs, sport, leefbaarheid en herinrichting bedrijventerreinen. Al deze investeringen leiden tot een financieringsbehoefte van ruim € 37 mln in 2027 die we opvangen met kortlopende financieringsmiddelen (tot € 16,9 mln) en langlopende leningen. In het investeringsplan en de Investeringsagenda houden we rekening met de financieringslasten.

Onze rentebaten en lasten

Het renteschema hieronder geeft inzicht in de rentebaten, rentelasten en de verdeling ervan. Onder het schema lichten we de verschillende onderdelen uit dat schema toe.

Renteschema	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	615.936	574.198	529.947
af: De externe rentebaten	189.335	123.037	103.004
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>	<i>426.601</i>	<i>451.161</i>	<i>426.943</i>
af: De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-

Renteschema	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
af: De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-	-	-
<i>Saldo aan taakvelden door te rekenen externe rente</i>	426.601	451.161	426.943
bij: Rente over eigen vermogen	-	-	-
bij: Rente over voorzieningen	75.388	79.565	81.895
<i>De aan taakvelden toe te rekenen rente</i>	501.989	530.726	508.838
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	575.320	571.806	694.780
Renteresultaat op het taakveld treasury (voordelig)	73.331	41.080	185.942

bedragen in €

Wat betalen we voor de opgenomen leningen

We betalen voor de lopende leningen € 501.000 aan rentelasten. Het gemiddelde rentepercentage van onze bestaande leningen is 4,5%. Het verloop van de leningportefeuille, de jaarlijkse rentelast en de restant looptijd leest u in de toelichting op de balansprognose (3.3.2).

Welke rente ontvangen we op de uitgezette leningen

De baten krijgen we uit de in het verleden afgesloten personeelshypotheken, de leningen aan verbonden partijen en leningen voor doelen (zoals starters- en duurzaamheidsleningen).

We rekenen geen rente door aan de grondexploitatie

Aan de grondexploitatie mogen we rente doorrekenen. Dat doen we nu niet omdat we (nog) geen actieve exploitaties hebben. Het percentage hiervoor wordt bepaald op basis van de verhouding tussen het vreemd vermogen (opgenomen leningen) en het eigen vermogen (reserves). Dit percentage is 1,76%. We rekenen (nog) geen rente toe omdat we geen actieve grondexploitaties hebben. Meer hierover leest u in de paragraaf Grondexploitatie (2.2.7).

We voegen rente toe aan de voorziening afkoopsommen onderhoud graven

De afkoopsommen voor onderhoud van graven (voor 10, 15 of 20 jaar) berekenen we door de (toekomstige) jaarlijks verschuldigde bijdragen uit te drukken in een bedrag op het moment van afkoop. Hiervoor rekenen we met een percentage van 3%. Aan de voorziening, waarin we de afkoopsommen storten, voegen we ook 3% rente toe. Dit doen we om de jaarlijkse vrijval (bijdrage aan de exploitatie) gelijk te laten lopen met het dan geldende (berekende) tarief. Aan de voorziening afkoopsommen onderhoud graven voegen we € 82.000 rente toe voor 2024.

Hoe rekenen we de rente toe aan de taakvelden

Op basis van de investeringen binnen de diverse taakvelden (zoals wegen, onderwijs of afval) rekenen we de rentelasten toe aan die taakvelden. Hiervoor hanteren we een percentage van 1%. De teveel verdeelde rente (renteresultaat) verantwoorden we in de rekening van baten en lasten onder de noemer 'saldo financieringsmiddelen'. Dit is voor 2024 € 186.000. Het bedrag vindt u ook terug in het overzicht van algemene dekkingsmiddelen (3.1.2).

2.2.5. Bedrijfsvoering

Inleiding

Een goede bedrijfsvoering is belangrijk. Zowel voor onze dienstverlening als voor onze interne organisatie. We werken ook op andere werkplekken dan ons kantoor. We zetten deze koers door en blijven investeren in het digitaal samenwerken. Daarnaast houden we aandacht voor de fysieke ontmoetingen en het contact met onze inwoners en medewerkers. Informatiebeveiliging en privacy vraagt van ons continu scherp te en aandacht en besteden we apart aandacht aan in de paragraaf Informatiebeveiliging en privacy (2.2.8). Daar gaan we in op hoe we omgaan met de informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Hierin betrekken we ook het rekenkameronderzoek.

We werken dienstverlenend en activiteitgericht

We zijn een dienstbare overheid door goede dienstverlening

We willen een dienstbare overheid zijn zodat inwoners, ondernemers en organisaties zich door de gemeente gehoord en gesteund voelen. Dienstverlening is van de hele organisatie; van alle medewerkers en bestuurders. De veranderende samenleving vraagt om het gericht aanbieden van onze dienstverlening. Hierin is vertrouwen tussen inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente de basis. Onze communicatie richt zich op hen als doelgroepen, zodat we ze goed leren kennen om maatwerk in onze dienstverlening mogelijk te maken. De inwoner kiest zelf het contactkanaal. Wij zijn online bereikbaar. Daarnaast is er altijd persoonlijk contact met een medewerker of bestuurder. We zorgen voor tijdig contact en complete, concrete antwoorden en adviezen. We staan altijd open voor verbetering van onze dienstverlening. In het uitvoeringsprogramma Dienstverlening staat hoe we aan een optimale dienstverlening werken.

We herijken onze dienstverleningsvisie

Onze huidige dienstverleningsvisie 'Onze dienstverlening is ons visitekaartje' loopt tot het eind van 2024. We werken in 2024 aan het vernieuwen van de visie, gebaseerd op het coalitieprogramma 'Bouwen aan een dienstbaar, leefbaar en sociaal Bronckhorst' met als onderdeel 'Optimale dienstverlening'. De nieuwe visie maken we voor de periode 2025-2028.

We stimuleren en ontwikkelen activiteitgericht werken

De afgelopen jaren deden we als gevolg van de coronacrisis nieuwe inzichten op over werken op afstand en een nieuwe manier van werken op kantoor. De positieve ervaringen uit de afgelopen periode houden we vast en combineren we met een flexibele manier van werken. Zo ontstond het 'huis van verbinding'. Daarin staat ontmoeten en verbinden van collega's en inwoners centraal, onafhankelijk van locatie en tijd.

We zoeken de balans tussen gedrag, cultuur en voorzieningen in het 'huis van verbinding'
We blijven activiteitgericht werken ontwikkelen en stimuleren, zowel op het component gedrag en cultuur als op de fysieke en digitale inrichting ter ondersteuning daarvan. Het succes van activiteitgericht werken hangt af van een goede informatievoorziening en automatisering (ICT), het bewust maken van keuzes waar en hoe we ons werk doen (personeel en organisatie) en de juiste werkplekken en overlegruimten (facilitaire zaken). Voor concrete resultaten verwijzen we naar de drie onderdelen Informatisering en automatisering, Personeel en organisatie en Facilitaire zaken.

Ontwikkelingen in onze bedrijfsvoering

Zojuist las u welke keuzes we voor de verbetering van onze dienstverlening maken. Hieronder geven we aan waar en hoe de ondersteunende clusters hier gevolg aan geven.

Informatievoorziening en automatisering

We stimuleren en ontwikkelen activiteitgericht werken met ICT

We investeren in moderne en veilige ICT-faciliteiten om zowel op de werkplek als in de vergaderruimten bij te dragen aan activiteitgericht werken. Daarmee bevorderen we modern werkgeverschap en de onderlinge samenwerking. We voeren de ICT-herinrichting gefaseerd uit. We verwachten dat bij de uitvoering van de plannen een uitbreiding van ICT-middelen nodig is. Deze nemen we, voor zowel de inkoop als het beheer, af bij ons ICT-samenwerkingsverband waardoor onze jaarlijkse bijdrage toeneemt. De precieze invulling is nog niet bekend waardoor het lastig is om hiervoor al een inschatting te maken.

We voeren de Roadmap ICT uit

We stelden een Roadmap ICT op waarin we stap voor stap de geplande veranderingen laten zien op het gebied van ICT. Hierdoor maken we de samenhang van de onderwerpen duidelijk en met welk doel we ze uitvoeren. Het gaat om verschillende maatregelen om eenvoudiger en sneller te werken.

We ontwikkelen verder op het gebied van telefonie

We nemen gezamenlijk met de gemeenten van de ICT-samenwerking deel aan de VNG-aanbestedingen voor telefonie. Deze aanbestedingen zijn gestart en ronden we af in 2024.

We starten projecten in de ICT-samenwerking

Jaarlijks bepalen we in de ICT-samenwerking de projectenkalender voor het komende jaar. De projecten dragen bij aan o.a. de modernisering van de infrastructuur, verbetering van de

beveiliging, de verhoging van de digitale weerbaarheid en het verder standaardiseren en het verbeteren van de dienstverlening. Voorbeelden zijn de aanbesteding voor een nieuwe oplossing voor veilig mailen, de migratie naar Windows11 en het afsluiten van een contract met een dienstverlener voor forensisch onderzoek na een veiligheidsincident. Meer over onze maatregelen voor informatiebeveiliging en privacy leest u in paragraaf [Informatiebeveiliging en privacy \(2.2.8\)](#).

We werken met iArchief

In 2024 werken de clusters Burgerzaken, Participatie en Zorgen en Leren aan een digitaal archiefsysteem (iArchief). Documenten slaan we digitaal op en we vervangen (grotendeels) het papieren archief.

We gaan verder met Robotic Process Automation (RPA)

Robotisering en digitalisering leiden tot snellere, persoonlijkere en accuratere dienstverlening. RPA is een innovatieve ontwikkeling die ons in staat stelt processen verder te digitaliseren zonder aanpassing in de ICT-systemen (applicaties). RPA is vooral geschikt voor processen met een relatief hoog volume en een sterk repeterend karakter. Ook is RPA in te zetten om menselijke handelingen (zoals het overtypen van gegevens) tussen verschillende applicaties te vervangen. We gaan in 2024 verder met het ontwikkelen van RPA in dit soort processen.

Datagedreven werken

Datagedreven werken biedt medewerkers passende leer- en ontwikkelmogelijkheden

Inzichten uit data helpen ons beter te begrijpen wat er in de gemeente speelt en onze aanpak hierop te richten. We ondersteunen medewerkers bij het bepalen welke data en informatie nodig zijn om te zien hoe de gemeente ontwikkelt. Vervolgens verzamelen, verwerken en visualiseren we de data tot informatieproducten die mede de basis vormen voor beleidskeuzes. Onze uitgangspunten, de datawaarden, helpen de kwaliteit van de data, verantwoord gebruik en transparantie te beschermen. We werken samen met en leren van andere gemeenten. Regionaal bundelen we onze krachten via Datalab Gelderland Oost (GO) waarvoor Bronckhorst gastheer is. We ontwikkelen samen gemeenschappelijke datasets en dashboards voor onze gezamenlijke opgaven. Ook gebruiken we elkaars expertise om ons te blijven ontwikkelen in het datagedreven werken. In 2024 evalueren we samen met deelnemende partijen Datalab GO en besluiten we over de toekomst van deze samenwerking.

Klantadvies en Burgerzaken

We voeren het dienstverleningsonderzoek uit

We voeren opnieuw een klanttevredenheidsonderzoek uit (de vorige was in 2022). Voordat het onderzoek plaatsvindt, evalueren we het onderzoek en passen deze aan waar nodig. De nieuwe resultaten bepalen mede de verbeteringen aan onze dienstverlening die nodig of gewenst zijn. Uit het vorige onderzoek kwam naar voren dat op tijd *terugbellen en e-mails* niet altijd goed gaat. We gaan door met het monitoren van de terugbelverzoeken. We geven extra aandacht aan het schrijven van goede e-mails in de schrijftrainingen.

We organiseren de verkiezingen voor het Europees Parlement

We informeren inwoners over het stemmen en locaties van de stembureaus. Zo geven we duidelijkheid over het stemproces en verhogen de opkomst. We zetten alle benodigde maatregelen en voorzieningen in zodat de verkiezingen goed verlopen.

Personeel en organisatie

We stimuleren en ontwikkelen activiteitgericht werken vanuit personeelszaken

Gedrag maakt onderdeel uit van het stimuleren en ontwikkelen van activiteitgericht werken op kantoor en de werf. Activiteitgericht werken vraagt om gedrag waarbij we die plek kiezen die het best is voor de activiteit die we te doen hebben. De plek waar we ons werk doen, is afhankelijk van het type werk, het doel van de activiteit en de gewenste mate van interactie. Met de informatie uit de pilot die we uitvoerden en al uitgevoerde onderzoeken, maken we een ontwerp voor herinrichting van de kantooromgeving van ons gemeentehuis. Deze manier van werken zorgt ervoor dat we een aantrekkelijke werkgever blijven voor onze medewerkers en voor nieuwe medewerkers. Op die manier kunnen we ook medewerkers aan ons binden van buiten de regio.

Overzicht van medewerkers

We monitoren de fte's en de omvang van de loonsom. In het overzicht staan niet de raadsleden, collegeleden, collegeleden, WSW-medewerkers, buitengewone ambtenaren burgerlijke stand, ingehuurd medewerkers, inzet gedekt vanuit project en/of incidentele middelen en stagiaires.

Jaar	Fte (medewerkers)	
2022	283,2 (297)	peildatum 31-5-2022
2023	303,2 (305)	peildatum 31-5-2023
2024	305,2 (308)	prognose

In 2023 investeerden we in realisatiekracht, hierdoor is de formatie met 20 fte uitgebreid. In 2024 groeit de formatie met 2 fte. Het betreft kleine formatie-uitbreiding op 5 plekken in de organisatie.

Planning en control

Doorontwikkeling Planning & Control; aan de slag met de aanbevelingen van de rekenkamer

De laatste jaren maakten we een verbeteringsslag in onze P&C-documenten. De rekenkamer herkende dit: *'de stappen die de organisatie al heeft gezet in de verbetering van de P&C-documenten zijn positief'*. De conclusies van de rekenkamer sluiten aan bij de doorontwikkeling waar we nu voor staan. Stapsgewijs pakken we samen met de raad verbeteringen op en de aanbevelingen van de rekenkamer nemen we hierin mee. We starten met het maken van een plan van aanpak.

We onderzoeken onze (mogelijke) subsidiestromen

Volgens onze geactualiseerde verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur gemeente Bronckhorst 2023 voeren we ook in 2024 een collegeonderzoek uit. Nadat we in 2024 het onderzoek naar de dienstverlening in het proces rond wonen afronden, starten we een nieuw onderzoek naar lokale subsidies. Binnen onze gemeente kennen we verschillende uitgaande geldstromen. Deze vallen in de categorie 'inkopen' of 'subsidies'. De accountant adviseerde ons te kijken naar mogelijke geldstromen die aan zijn te merken als subsidie, maar die niet als dusdanig behandeld worden. Met onderzoek geven wij hier inzicht in en ontvangen verbetervoorstellen om hier rechtmatig, doelmatig en doeltreffend mee om te gaan.

Facilitaire zaken en inkoop

We stimuleren en ontwikkelen activiteitgericht werken vanuit de facilitaire kant

Ook vanuit facilitaire zaken dragen we bij aan het stimuleren en ontwikkelen van activiteitgericht werken op kantoor. We investeren in moderne werkplekken, tijdelijke plekken en (kleinere) overleg ruimten. De vernieuwde, activiteitgerichte kantoorinrichting draagt bij aan modern werkgeverschap, het bevorderen van de onderlinge samenwerking (ontmoeten en verbinden) en medegebruik van het gemeentehuis. We gebruiken het 1^e halfjaar om het ontwerp definitief te maken en starten daarna met de werkzaamheden. De uitvoering loopt door in 2025.

We verduurzamen onze gemeentelijke organisatie

Zoals genoemd in deelprogramma **3B Duurzaamheid** (2.1.3) geven we zelf het goede voorbeeld als gemeente door extra energie te besparen en onze uitstoot te verminderen:

- Met de levering van een elektrisch handhavingsvoertuig leggen we de laatste hand aan vervanging van de dienstauto's van het gemeentehuis. Daarmee is het volledige wagenpark van het gemeentehuis elektrisch aangedreven. De voertuigen worden hoofdzakelijk geladen met energie die we zelf en vanuit Achterhoekse energieprojecten opwekken;
- We hebben een nieuw contract voor onze cateringdienstverlening. Binnen dit contract stimuleren we het gebruik van lokale producten.
- We stimuleren het gebruik van andere vormen van duurzaam (openbaar) vervoer voor zakelijke dienstreizen.

Actualisatie inkoop- en aanbestedingsbeleid

Ons huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid is verouderd. We werken in regionaal verband aan een geactualiseerd en uniform inkoop- en aanbestedingsbeleid. Dat stellen we begin 2024 vast. Tegelijkertijd wijzigen we een aantal zaken in de groslijsten waarmee we werken bij een deel van de meervoudig onderhandse aanbestedingen.

Communicatie*We onderzoeken de haalbaarheid van de live chat*

We vragen studenten van de HAN onderzoek te doen naar de haalbaarheid van 'live chat'. Live chat is een mogelijkheid om met klanten te communiceren via een virtueel kanaal.

Juridische zaken*Toenemende civiele rechtszaken zorgen ervoor dat we vaker procederen*

In het civiele recht is procesvertegenwoordiging door een advocaat verplicht boven een bepaalde waarde, ook voor een bestuursorgaan. De voorschriften van het civiele procesrecht maken dat een advocaat die voorschriften goed in de gaten houdt om daarmee het belang van zijn cliënt in een zaak te behartigen. De aard van de voorschriften in het civiele procesrecht zijn anders dan die in het publiekrecht. Bij procedures in het publiekrecht vertegenwoordigen onze medewerkers Bronckhorst. We zien de laatste jaren een sterke toename aan procedures in het civiele recht en meer dan voorheen moeten we doorprocederen tot aan de hoogste rechter. Voor die procedures huren we deskundigheid in.

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2020	Doel 2022	Realisatie 2022	Doel 2024
Gemiddelde beoordeling van de dienstverlening over de gemeente Bronckhorst	Algemene dienstverleningonderzoek	7,24	2013	7,1	7,8		Evaluatie van het onderzoek
Percentage respondenten die een onvoldoende geven.	Algemene dienstverleningonderzoek	11%	2013	12%	7%		Evaluatie van het onderzoek

2.2.6. Verbonden partijen

Inleiding

We nemen deel in samenwerkingsverbanden waarbij we een bestuurlijke invloed uitoefenen en waaraan we financieel bijdragen. Dit heet 'verbonden partijen' in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). We nemen deel in zes gemeenschappelijke regelingen en in zeven bedrijven. We nemen daarnaast deel in stichtingen en verenigingen vanuit onze ambitie.

We nemen deel in gemeenschappelijke regelingen

We nemen deel aan gemeenschappelijke regelingen omdat we verantwoordelijk zijn voor bepaalde taken die we niet zelfstandig kunnen of willen uitvoeren. Soms zijn dit puur uitvoeringstaken (Stadsbank), soms gaat dit samen met beleidsontwikkeling (VNOG) en soms gaat het om regionale taken (Regio Achterhoek). Het bestuur van deze gemeenschappelijke regelingen bestaat uit een afvaardiging van de deelnemers. De besluitvorming vindt plaats op basis van meerderheidsbesluiten. Met deze constructie dragen we in feite een stuk autonomie, waarvoor wel een eigen verantwoordelijkheid geldt, over aan een samenwerkingsverband.

We nemen deel in zes gemeenschappelijke regelingen. De bijdragen per inwoner stijgen door de hoge inflatie waar, net als Bronckhorst, ook onze samenwerkingsverbanden mee te maken hebben.

GGD Noord en Oost Gelderland

	GGD Noord en Oost Gelderland
Programma	1A Vitale inwoners en samenleving
Vestigingsplaats	Warnsveld
Doelstelling en belang	Uitvoering geven aan de taken die vallen onder de Wet Publieke Gezondheid.
Partijen	22 gemeenten uit de Achterhoek, Midden IJssel, Oost- en Noord Veluwe
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder E.W. Blaauw
Risico's	De reserve basisproducten reserveren de deelnemende gemeenten voor 50% zelf, zijnde 2,5% van de omzet van de basisproducten. De reserve plusproducten wordt volledig bij de GGD aangehouden en is 20% van de omzet van plusproducten.
Onderwerpen 2024	In de Bestuursagenda 2019 – 2023 NOG Gezonder staan vier prioriteiten: 1. NOG gezondere jeugd 2. NOG gezondere leefomgeving 3. NOG gezonder oud worden 4. NOG gezondere leefstijl
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	602.935	715.883	762.142
Bijdrage per inwoner	16,71	19,89	20,97
Eigen vermogen	2.640.000	2.211.000	2.411.000
Vreemd vermogen	9.006.000	2.879.000	2.629.000
Resultaat	NB zit in EV	-	-

Stadsbank Oost Nederland

	Stadsbank Oost Nederland (SON)
Programma	1B Toegang en individuele voorzieningen
Vestigingsplaats	Enschede
Doelstelling en belang	Begeleiden van huishoudens en mensen met een problematische schuldensituatie en het stabiliseren van hun financiële situatie.
Partijen	21 gemeenten in Oost-Nederland (Achterhoek en Twente)

	Stadsbank Oost Nederland (SON)
Vertegenwoordiging	Dagelijks en Algemeen bestuur: wethouder E.W. Blaauw
Risico's	Afname kredietomzet. Een laag risicoprofiel.
Onderwerpen 2024	In 2024 staat de verdere implementatie van de Klantreis centraal. Met deze begroting wordt ook het aangepaste en toekomstbestendige bekostigingsmodel geïmplementeerd.
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	De vaste bijdrage is voor 75% obv standaard dienstverlening en 25% obv aantal huishoudens. De variabele bijdrage is obv lokale kosten klantreis, casusbepaalde diensten en maatwerk.

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	196.301	194.359	227.033
Bijdrage per inwoner	5,44	5,40	6,25
Eigen vermogen	983.300	892.100	1.289.900
Vreemd vermogen	15.214.500	14.591.300	5.790.100
Resultaat	365.900	-	224.000

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
Programma	2B Aantrekkelijke leefomgeving
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doelstelling en belang	Voorkomen en bestrijden van rampen en incidenten. Deze taken zijn verankerd in de Wet veiligheidsregio's.
Partijen	22 gemeenten uit de Achterhoek, Midden IJssel, Oost- en Noord Veluwe
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester M. Besselink
Risico's	Toename inzet als gevolg van incidenten en rampen.
Onderwerpen 2024	<ul style="list-style-type: none"> - Verdere doorontwikkeling van de crisisorganisatie n.a.v. evaluaties, bijvoorbeeld omtrent de coronacrisis; - Voldoen aan veranderende van wetgeving en goede aansluiting daarop (bijvoorbeeld Omgevingswet, inrichting vrijwillig brandweerbestel, Wet gemeenschappelijke regelingen, evaluatie Wet Veiligheidsregio's); - De verdere uitrol van het programma Zelfredzaam & Risicobewust; - Het uitvoeren van de, als gevolg van de wereldmarktsituatie, bijgestelde plannen voor de aanschaf van materieel en materiaal, opdat het eindbeeld van de Toekomstvisie in 2026 wordt gehaald; - Innovatie: verder onderzoeken, uittesten en invoeren van nieuwe innovatieve mogelijkheden, ter ondersteuning van de uitvoering van onze Opgaven; - Blijvende aandacht voor veiligheidsvraagstukken omtrent informatie, gegevensbeheer en privacy om zo te voldoen aan wettelijke vereisten en verder door te groeien naar een hoger volwassenheidsniveau op dit terrein; - Het steeds door ontwikkelen van het eigen personeel, zowel repressief als ondersteunend, qua kennis en vaardigheden, opdat de VNOG de vragen van de samenleving blijvend kan beantwoorden en duurzame inzetbaarheid, met oog voor vitaliteit voor medewerkers, wordt gerealiseerd; - Het verder versterken van de verbinding met de deelnemende gemeenten (als dragers van de Organisatie) en andere stakeholders; - Meer samenwerking en verbinding met partners, dichtbij, maar ook verder weg (regionaal, interregionaal, landelijk, internationaal); - Verdere stappen zetten op het gebied van duurzaamheid en energietransitie; - Uitvoeren van de huisvestingstaken conform de demarcatie-afspraken in de kazernes, afhankelijk van besluitvorming in 2023; - Het verlaten van het kantoor aan de Europaweg en borgen van de hoofdkantoorfunctie; - Het behalen van de financiële doelstellingen, zoals vastgelegd in de Toekomstvisie; - Het goed afronden van de vorming van de nieuwe meldkamer en het centrale werkgeverschap dat de VNOG hiervoor zal gaan vervullen.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Verdeling volgens systematiek van Algemene uitkering (voor 2021 t/m 2024)

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	2.287.253	2.374.000	2.556.000
Bijdrage per inwoner	63,40	65,94	70,32
Eigen vermogen	17.183.000	12.325.000	12.691.000
Vreemd vermogen	35.715.000	46.620.000	57.608.000
Resultaat	NB zit in EV	-	-

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)	
Programma	2B Aantrekkelijke leefomgeving
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Wettelijke archieftaken uitvoeren volgens de Archiefwet en overige erfgoedtaken zoals documentatie, onderzoek en publieksdiensten.
Partijen	Gemeenschappelijke Regeling van acht Achterhoekse gemeenten. De deelnemende gemeenten zijn: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: wethouder A.R. Peppelman
Risico's	-
Onderwerpen 2024	Reguliere overdracht van archieven. Doorontwikkeling van het e-depot voor digitaal archiefmateriaal. Decentraal digitaal archief opbouwen.
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal overgedragen en wettelijk nog over te dragen meters archief, waarvan de prijs per meter voor vier jaar is opgenomen in de meerjarenbegroting ECAL 2023-2026.

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	241.563	272.524	309.050
Bijdrage per inwoner	6,70	7,57	8,50
Eigen vermogen	197.729	137.739	175.946
Vreemd vermogen	NB	NB	NB
Resultaat	-86.575	38.207	11.717

Omgevingsdienst Achterhoek

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)	
Programma	3B Duurzaamheid
Vestigingsplaats	Hengelo (Gld.)
Doelstelling en belang	Behandelen van de aanvragen voor vergunningen, toetsen meldingen en toezichts- en handhavingstaken volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast advies geven (op verzoek) bij de opstelling van beleid en bij specifieke projecten.
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk, Zutphen en Provincie Gelderland
Vertegenwoordiging	Dagelijks en Algemeen bestuur: wethouder W.J.G. Pelgrom
Risico's	Budgetten voor formatie, contracten en overheadkosten. Toename inzet als gevolg van calamiteiten en ondermijning.
Onderwerpen 2024	Het 'Project Risico en Effectgericht toezicht' is een continu proces. Daarnaast vinden de voorbereidingen plaats voor de effecten die de nieuwe Omgevingswet met zich mee brengt.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportage en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Afgenomen producten

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	1.013.900	1.138.550	1.212.000
Bijdrage per inwoner	28,10	31,63	33,34
Eigen vermogen		210.000	
Vreemd vermogen		1.050.000	
Resultaat		-	

Regio Achterhoek

	Regio Achterhoek (RA)
Programma	4A Besturen
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Invulling geven aan de Achterhoek visie 2030 'Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit' in samenwerking met de zeven gemeenten, de ondernemers en de maatschappelijke organisaties in de Achterhoek.
Partijen	De gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk
Vertegenwoordiging	Algemeen bestuur: burgemeester M. Besselink. Achterhoek Board: Wethouder E.M. Gosselink. Verder zijn de wethouders als (agenda)lid vertegenwoordigd aan de thematafels en zijn er afgevaardigden in de Achterhoek Raad.
Risico's	Inzetten van incidenteel beschikbare middelen voor projecten (bijv. middelen bevolkingsdaling); risico's zijn geen politieke keuzes durven maken, tegenstrijdige belangen en het vinden van cofinanciering.
Onderwerpen 2024	Vanuit zes thematafels wordt er met overheid, ondernemers en onderwijs gewerkt aan de visie Achterhoek 2030: 'Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit'. De thematafels zijn: Smart werken en innovatie, de gezondste regio, mobiliteit en bereikbaarheid, wonen en vastgoed, circulaire economie en energietransitie, onderwijs en arbeidsmarkt. Eind 2022 is een nieuwe regiodeal-aanvraag ingediend bij het Rijk, deze is niet toegekend. Een nieuwe regiodeal-aanvraag voor de vijfde tranche wordt voorbereid. Deze aanvraag wordt in Q4 2023 bij het Rijk ingediend. Ter overbrugging van de periode tot aan de nieuwe regiodeal is een bedrag van ruim 5 miljoen beschikbaar gesteld voor projecten die een bijdrage leveren aan de Achterhoek Visie 2030.
Rapportages	Begroting, bestuursrapportages en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	249.320	267.345	269.560
Bijdrage per inwoner	6,91	7,43	7,42
Eigen vermogen	7.026.000	NB	NB
Vreemd vermogen	15.429.000	NB	NB
Resultaat	124.000	NB	NB

We nemen deel in bedrijven

We nemen deel in bedrijven als aandeelhouder. We oefenen invloed uit via de vergadering van aandeelhouders. We hebben aandelen in zeven ondernemingen, waarbij we bij twee ook dividend ramen.

Amphion

	Amphion schouburg
Programma	2B Aantrekkelijke leefomgeving
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Beschikbaar hebben van een cultureel centrum (in Doetinchem) ter bevordering van het culturele leven in Oost-Gelderland.
Partijen	De gemeenten Doetinchem, Bronckhorst, Montferland en Oude IJsselstreek
Vertegenwoordiging	In de raad van Commissarissen zitten geen bestuurders van aandeelhoudende gemeenten. Aandeelhoudersvergadering: wethouder E.W. Blaauw
Risico's	Waarde van het pand en bij eventuele liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille.
Onderwerpen 2024	Doetinchem heeft de individuele organisaties Amphion, Gruitpoort en Muziekschool Oost-gelderland samengebracht onder Amphion cultuurbedrijf. De verschillende organisaties zijn binnen de samenwerking zelfstandige entiteiten.
Rapportages	Geen

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	42	42	42
Nominale waarde (x € 1)	19.059	19.059	19.059
Ontvangen dividend	-	-	-
Bedrag per inwoner	0,00	0,00	0,00

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij

	Coöperatieve Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM)
Programma	3B Duurzaamheid
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling en belang	Opwekking van duurzame energie in de Achterhoek aanjagen (energietransitie) en daarmee ook geld en werkgelegenheid in de Achterhoek houden.
Partijen	Van de energiecoöperatie zijn acht Achterhoekse gemeenten lid. De acht Achterhoekse gemeenten zijn 100% aandeelhouder van Coöperatie Energieloket Achterhoek en Agem Gemeentelijke Energieloket. Daarnaast is er in 2023 een Stichting Aandelenbezit Agem Energie Experts en een Stichting Vrijwilligers Anders Omgaan met Energie opgericht. De AGEM Holding is nu Agem Energie Experts BV geworden.
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder W.J.G. Pelgrom
Risico's	Wanneer het verdienmodel van Agem tot onvoldoende resultaten leidt en Agem stopt, gaat de startinbreng van € 105.353 verloren.
Onderwerpen 2024	Voor het Energieloket Achterhoek is een nieuw aanwijzingsbesluit voor een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB) genomen voor 2024 tot en met 2030.
Rapportages	Begroting, jaarplan en jaarstukken

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	nvt	nvt	nvt
Nominale waarde (x € 1)	-	-	-
Ontvangen dividend	-	-	-
Bedrag per inwoner	0,00	0,00	0,00

Er is geen sprake van aandelen

Circulus BV

	Circulus BV
Programma	3B Duurzaamheid
Vestigingsplaats	Apeldoorn
Doelstelling en belang	Inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.
Partijen	De gemeenten Apeldoorn, Epe, Deventer, Brummen, Doesburg, Lochem, Zutphen, Bronckhorst en Voorst
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder A.R. Peppelman Portefeuillehoudersoverleg: wethouder W.J.G. Pelgrom
Risico's	De risico's zijn beperkt. Bij tegenvallende resultaten kan het dividend wegvallen.
Onderwerpen 2024	Vermindering hoeveelheid restafval richting doelstelling 30 kg in 2025 binnen de gestelde financiële en kwaliteitskaders. Preventie van afval en een goede kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen zijn daarbij van belang, zo min mogelijk verspillen en waar mogelijk hergebruiken. In 2023 zijn de gesprekken gestart over de overname van de ondergrondse containers in Bronckhorst, naar verwachting worden deze in 2024 overgedragen.
Rapportages	Begroting en jaarrekening

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	773	773	773
Nominale waarde (x € 1)	773	773	773
Ontvangen dividend	-	-	-
Bedrag per inwoner	0,00	0,00	0,00

Alliander

	Alliander
Programma	AD Dekkingsmiddelen en overhead
Vestigingsplaats	Arnhem
Doelstelling en belang	Aansluiten van klanten op de energienetwerken en het distribueren van gas en elektriciteit. De taken zijn wettelijk bepaald omdat onze samenleving sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van energie.
Partijen	De provincies Gelderland en Noord-Holland, BV Falcon en de gemeente Amsterdam hebben gezamenlijk 75% van de aandelen in bezit. Het overige deel is in bezit van 55 andere gemeentelijke aandeelhouders.
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder A.R. Peppelman Portefeuillehoudersoverleg: wethouder W.J.G. Pelgrom
Risico's	Bij eventuele liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille en het dividend in onze begroting. Daarnaast lopen we risico over een in december 2021 verstrekte reverse converteerbare hybride obligatielening aan Alliander.
Onderwerpen 2024	Alliander staat voor grote investeringen. De vraag en aanbod van elektriciteit zijn exponentieel toegenomen. Dit zet een enorme druk op de infrastructuur. Om Rijksdeelname in het eigen vermogen van Alliander in de toekomst mogelijk te maken hebben de huidige aandeelhouders (waaronder Bronckhorst) ingestemd met deze mogelijkheid. Bij een daadwerkelijk verzoek om deelname wordt dit eveneens weer voorgelegd aan de huidige aandeelhouders.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	539.973	539.973	539.973
Nominale waarde (x € 1)	2.699.865	2.699.865	2.699.865
Ontvangen dividend	399.070	355.000	280.000
Bedrag per inwoner	11,06	9,86	7,70

Bank Nederlandse Gemeenten

	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Programma	AD Dekkingsmiddelen en overhead
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Behouden van een belangrijk marktaandeel in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en rendement voor de aandeelhouders.
Partijen	De Staat is houder van 50% van de aandelen, de andere 50% is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder A.R. Peppelman
Risico's	Verlies van de excellente kredietwaardigheid, scherpe inkooppositie en effectieve bedrijfsvoering. Bij een eventuele liquidatie van het bedrijf, verlies van de waarde van de aandelenportefeuille en dividend.
Onderwerpen 2024	Geen specifieke onderwerpen voor 2024
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	72.384	72.384	72.384
Nominale waarde (x € 1)	180.960	180.960	180.960
Ontvangen dividend	165.036	120.000	180.000
Bedrag per inwoner	4,57	3,33	4,95

Vitens

	Vitens
Programma	Dekkingsmiddelen en overhead
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Gezonde (door veilig en betrouwbaar drinkwater) en duurzame samenleving hebben met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.

	Vitens
Partijen	Gemeenten en provincies (in totaal 111 aandeelhouders)
Vertegenwoordiging	Aandeelhoudersvergadering: wethouder A.R. Peppelman Portefeuillehoudersoverleg: wethouder W.J.G. Pelgrom
Risico's	Bij een eventuele liquidatie van het bedrijf verlies van de waarde van de aandelenportefeuille en dividend.
Onderwerpen 2024	Veel innovaties staan op stapel o.a. door klimaatveranderingen en veiligheid (ICT investeringen). Extra investeringen zijn nodig voor de grotere (zakelijke) vraag naar drinkwater en aantal aansluitingen. Ook de vervangingsinvesteringen (m.n. leidingen) zijn groot in de nabije toekomst.
Rapportages	Begroting, tussentijdse rapportages en jaarstukken

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	21.362	21.362	21.362
Nominale waarde (x € 1)	21.362	21.362	21.362
Ontvangen dividend	-	-	-
Bedrag per inwoner	0,00	0,00	0,00

Leisurelands

	Leisurelands
Programma	3A
Vestigingsplaats	Arnhem
Doelstelling en belang	In samenwerking met regiogemeenten vrijetijdseconomie recreatieplassen ondersteunen. Onze deelname beperkt zich tot een aandelenbezit, ontstaan uit een historische situatie.
Partijen	Er zijn 21 gemeenten aandeelhouder. Dit zijn de zeven Achterhoekse gemeenten en zes omliggende gemeenten die samen onderdeel waren van de, inmiddels ontbonden, Recreatieschap Achterhoek en Liemers (RAL) en acht gemeenten gelegen in de rest van Gelderland en Limburg. Van de 196.707 aandelen zijn er 1.310 in bezit van Bronckhorst.
Vertegenwoordiging	De vertegenwoordiging in Leisurelands gebeurt - namens de Achterhoekse gemeenten - door de portefeuillehouder vrijetijdseconomie uit de gemeente Berkelland.
Risico's	Geen
Onderwerpen 2024	Leisurelands staat voor grote investeringen en wil de kosten dekken uit opgebouwde reserves. Er komt een regionale bijeenkomst waarbij stilgestaan wordt bij de rol van de gemeenten als aandeelhouder.
Rapportages	Geen

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal aandelen	1.310	Niet Begroot	1.310
Nominale waarde (x € 1)	1.310	Niet Begroot	1.310
Ontvangen dividend	-	Niet Begroot	-
Bedrag per inwoner	0,00	Niet Begroot	0,00

We nemen deel in stichtingen en verenigingen

We nemen zowel bestuurlijk als financieel deel in twee stichtingen en verenigingen. De bijdrage kent geen verplichtend karakter, zoals dat bij samenwerkingsverbanden wel zo is. We doen hierin vrijwillig mee vanuit ambitie.

Vereniging Nederlandse Gemeenten

	Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
Programma	4A Besturen
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling en belang	Belangenbehartiging, kennisuitwisseling en het gezamenlijk uitvoeren van maatschappelijke opgaven zijn de kerntaken van de VNG.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	
Partijen	Alle 342 Nederlandse gemeenten zijn lid van de VNG. Daarnaast zijn ook de gewesten Aruba en Curaçao en de bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius lid.
Vertegenwoordiging	Stemrecht via de Algemene ledenvergadering, geen vertegenwoordiging in het bestuur van de VNG
Risico's	Geen
Onderwerpen 2024	Uitvoering geven aan de 'Verenigingsstrategie VNG 2030, een stap naar voren', Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering, Lobby richting kabinet op gebied van o.a. gemeentefinanciën. De activiteiten van de VNG zijn in het VNG Jaarplan 2023 onderverdeeld in zeven hoofdthema's: Inclusieve samenleving, leefomgeving, lokale democratie en veiligheid, informatiesamenleving, uitvoering, actieve ledenorganisatie en ondersteuning organisatie.
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Gewogen inwonerbijdrage en bijdrage voor diensten

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	169.723	165.337	175.442
Bijdrage per inwoner	4,70	4,59	4,83
Eigen vermogen	51.704.000	NB	NB
Vreemd vermogen	112.794.000	NB	NB
Resultaat	-3.604.000	NB	-3.274.000

Euregio

Euregio	
Programma	4A Besturen
Vestigingsplaats	Gronau (Dld)
Doelstelling en belang	Grensoverschrijdende samenwerking bevorderen, ondersteunen en coördineren. Een belangrijke taak is de coördinatie van Europese en grensoverschrijdende subsidies (Interreg-programma).
Partijen	Gemeenten in Nederland (Oost-Gelderland en Twente) en Duitsland (Kreis Borken e.o.)
Vertegenwoordiging	De Euregioraad kent in totaal 84 leden. De leden worden benoemd op basis van een politiek-regionale verdeelsleutel. Daarbij wordt binnen het Duitse en Nederlandse gebied rekening gehouden met de bevolkingscijfers. De in de Euregioraad vertegenwoordigde partijen vormen grensoverschrijdende fracties. Vanuit Bronckhorst zijn B. Stegeman (raadslid) en A.R. Peppelman (wethouder) afgevaardigd
Risico's	Geen
Onderwerpen 2024	Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en arbeidsmarkt, duurzame ruimtelijke ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling.
Rapportages	Begroting en jaarstukken
Bijdrage op basis van	Aantal inwoners

Bedragen in €	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bijdrage van Bronckhorst	10.456	10.000	10.000
Bijdrage per inwoner	0,29	0,28	0,28
Eigen vermogen	2.523.453	2.441.893	2.366.032
Vreemd vermogen	30.290.955	NB	NB
Resultaat	126.108	-89.866	-75.951

Uitgaven voor verbonden partijen

Voor het provinciale toezicht nemen we de onderstaande informatie op over onze samenwerkingspartners.

Bijdragen samenwerkingsverbanden	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Gemeentelijke Gezondheidsdienst NOG	603	716	762	783	797	823
Stadsbank Oost-Nederland	196	194	227	244	252	260
Veiligheidsregio NOG	2.287	2.374	2.556	2.559	2.699	2.795
Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers	242	273	309	309	309	309
Omgevingsdienst Achterhoek	1.014	1.139	1.212	1.212	1.212	1.212
Regio Achterhoek	249	267	270	270	270	270
Totale uitgaven samenwerkingsverbanden	4.591	4.963	5.336	5.377	5.539	5.669

2.2.7. Grondbeleid

Inleiding

We voeren situationeel grondbeleid bij gebiedsontwikkeling. Dit betekent dat we per locatie onderzoeken welke rolopvatting voor de gemeente aansluit bij het te realiseren beleidsdoel of samenspel van beleidsdoelen, waarbij sprake is van een ruimtelijke opgave. In sommige situaties is een actieve rol benodigd. Dan kopen we zelf grond en transformeren dat tot uitgeefbare grond voor het gewenste beleidsdoel. In deze paragraaf benoemen we waar we een taak voor Bronckhorst zien en waar niet.

We realiseren onze beleidsdoelen

Binnen ons situationele grondbeleid realiseren we de ruimtelijke plannen die in de 'Woonvisie 2019-2025', de "Omgevingsvisie" en het Regionaal Programma Werklocaties Achterhoek 2024-2028 (RPWA) staan. Daarnaast zijn we actief in de energietransitie, transitie in de landbouwsector, landschapsontwikkeling, maatschappelijke voorzieningen en infrastructurele projecten.

We werken vanuit de Nota Grondbeleid en Bovenwijkse voorzieningen

In februari 2023 zijn de 'Nota Grondbeleid' en de 'Nota Bovenwijkse voorzieningen' vastgesteld. Deze documenten ondersteunen de uitvoering van de in de Omgevingsvisie opgenomen plannen en projecten. De projectenlijst, die ten grondslag ligt aan de 'Nota Bovenwijkse voorzieningen' en de daarop gebaseerde afdracht aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen, actualiseren we ieder jaar. Deze actualisatie bieden we weer bij de Jaarstukken 2023 ter vaststelling aan.

Waar mogelijk ondersteunen we private initiatiefnemers en maatschappelijke partners, zoals woningbouwcorporaties

Hiervoor maken we maatwerkafspraken en leggen dat vast in anterieure overeenkomsten waarbij het wettelijk kostenverhaal, bijdragen aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen en andere contractuele afspraken gewaarborgd blijven. Wanneer we gronden verkopen (actieve rolopvatting) is het kostenverhaal al verwerkt in de grondprijs.

We werken met modellen aan grondexploitaties

Met het vaststellen van de Nota Grondbeleid 2023 kiezen we voor een actievere rol bij gebiedsontwikkelingen. Met name voor de maatschappelijke opgaven met een ruimtelijke component. Door ons actiever te bemoeien met de grondmarkt oefenen we meer invloed uit op het realiseren van onze ambities. We werken met grondexploitaties of andere business cases. Voor een verdere professionalisering van onze bedrijfsvoering is het modelmatig werken met behulp van een grondexploitatie-systeem belangrijk. Deze koppelen we aan de gemeentelijke financiële administratie. Uitgangspunt is een minimaal budgetneutraal exploitatieresultaat. De risico's die daarbij horen zijn niet te vermijden, maar wel te beheersen of we kiezen om ze te accepteren.

We maken de paraplunota Gronduitgiftebeleid

Voor de verdere professionalisering van de organisatie ontwikkelen we een paraplunota Gronduitgiftebeleid, die we aan uw raad in 2024 ter vaststelling voorleggen.

We ontwikkelen een Meerjaren Perspectief Grondexploitatie

Met een Meerjarenperspectief Ontwikkellocaties maken we voor meerdere jaren het financiële effect van alle gebiedsontwikkelingen inzichtelijk. Dit geeft dan inzage op de treasury, de ontwikkelingen van de reserve Bovenwijkse Voorzieningen en te treffen beheersmaatregelen voor de risico's. Voor het modelmatig werken en het opzetten van een meerjarenperspectief schaffen we een digitaal grondexploitatie-systeem aan.

We gebruiken de reserve Bovenwijkse voorzieningen

Voor ieder ruimtelijk project dat we ontwikkelen, doen we een afdracht aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen. Vanuit deze reserve betalen we de bovenwijkse kosten. Dit zijn kosten van projecten die we niet vanuit de exploitatie financieren. In de programmering voor de komende 10 jaar houden we rekening met bovenwijkse investeringen in bijvoorbeeld:

- Infrastructuur
- Slimme economie
- Sterke dorpen
- Gezonde leefomgeving
- Energie en Klimaat
- Landschappelijke kwaliteit

We leveren een bijdrage aan infrastructuur en vitale kernen

Voor 2024 zetten we deze reserve vooral in om een bijdrage te leveren aan de infrastructuur en afronding van projecten Vitale kernen. Aan de infrastructuur besteden we € 1.715.000 en aan vitale kernen een bijdrage van € 430.000 (vastgesteld bij de Nota Bovenwijks 23-02-2023).

We kijken welke grondtransacties nodig zijn

- We ontwikkelen vijf uitbreidingslocaties voor woningbouw. We willen woningbouw in alle kernen en het bijbehorende buitengebied. Behalve uitbreiding is er nog steeds ruimte voor inbreiding/verdichting. Bij alle woningbouwontwikkelingen passen we de uitgangspunten van de Woonvisie en regiodeal toe. Waar nodig ondersteunen we initiatieven door of zelf actief deel te nemen in de ontwikkeling of eventueel gronden te verkopen waardoor het initiatief ontwikkelt wordt.
- Na jaren van gebruik voor maatschappelijke functies, komt er weer maatschappelijk vastgoed beschikbaar voor herontwikkeling. Daarbij houden we rekening met de wensen van de samenleving. Voorbeelden van herontwikkeling zijn De Mammoet en De Vordering.
- Bestaande bedrijventerreinen blazen we, in samenwerking met de eigenaren, nieuw leven in. Daarbij gaat het vaak om herstructurering van onbenutte ruimte. Dat transformatieproces ondersteunen we door waar nodig gronden/bedrijfsobjecten te verwerven en/of door het inbrengen/verkoppen van openbaar groen en openbare ruimte. Bij het revitaliseren van bedrijventerreinen onderzoeken we vooral de mogelijkheid om dienst- en/of bedrijfswoningen aan de terreinen te onttrekken. Voorbeeld hiervan is de revitalisering van het bedrijventerrein Zelhem.
- We voeren het RPWA uit door de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen te stimuleren en te realiseren. Waar nodig ondersteunen we ontwikkelingen met nieuwe grondtransacties.
- We ondersteunen de energietransitie door businesscases te maken voor benodigde energienetwerken en zonneparken. Het kan zijn dat daarbij gronden worden gekocht, verpacht, verhuurd of verkocht.
- Bronckhorst heeft in het buitengebied vastgoed en gronden. Dat kan gaan om bospercelen, landbouwgrond of ander bezit. Samen met het programmamanagement Landschapsontwikkeling onderzoeken we hoe dat bezit kunnen benutten voor realisatie van de doelstellingen rondom het thema transitie in de landbouw en landschapsontwikkeling.

Lopende grondexploitaties

In Bronckhorst hebben we op dit moment geen lopende grondexploitaties meer met uitzondering van industriepark Zelhem. We verwachten in 2024 meerdere grondexploitaties te openen binnen de administratie, waarbij de nadruk ligt op woningbouwlocaties. Medio 2024 is pas de opbrengstverwachting door grondverkoop in beeld te brengen. De resultaten maken we kenbaar via tussenrapportages en de jaarstukken.

Qua grondverkoop verwachten we nog inkomsten van de bedrijventerreinen (Zelhem). De beschikbaarheid van het resterende perceel en het moment van verkoop is afhankelijk van de herstructurering. Naar verwachting kan die kavel van 3.500 m² medio 2025 op de markt komen.

Van de verkoop van vrijkomend maatschappelijk vastgoed, zoals schoolgebouwen en multifunctionele accommodaties, gaan de opbrengsten naar de Algemene middelen. Alleen van de VO-school en de multifunctionele accommodatie in Keijenborg gaat het naar de nieuwbouw. Daarom nemen we specifiek hier die opbrengsten niet op.

Grondexploitatiemodel

We werken aan het opzetten van een administratieve omgeving die het actieve ontwikkelproces van Bronckhorst ondersteunt. We kunnen dat medio 2025 gebruiken. Tot dat moment doen we ervaringen op binnen een simulatieomgeving voor het projectmatig werken binnen Excel. De ervaringen die wij daarbij opdoen, helpen bij de ontwikkeling van de gewenste administratieve omgeving. In de Perspectiefnota 2025 lichten we meer toe over de voortgang hierin.

Budgetten

Het openen van een grondexploitatie is een bevoegdheid van de gemeenteraad. De benodigde documenten ontwikkelen we tijdig en leggen we voor ter besluitvorming.

2.2.8. Informatiebeveiliging en privacy

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming kennen een hoge prioriteit. We nemen maatregelen om de informatiesystemen stabiel en goed beveiligd te houden. We zetten in op het bewust omgaan met privacygevoelige informatie.

Doordat we de techniek onderbrachten bij ICT-samen zijn er met de andere partners veel gemeenschappelijke belangen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy. We nemen actief deel aan overleggen in het ICT-samenwerkingsverband zoals het strategische veiligheidsoverleg (voor de Chief Information Security Officers (CISO) en Functionarissen Gegevensbescherming (FG)) en de operationele werkgroepen informatiebeveiliging en privacy. Hierdoor bepalen en bewaken we samen de technische veiligheidsinfrastructuur en werken we zoveel mogelijk samen op de terreinen van informatieveiligheid en privacy.

We voeren het informatieveiligheidsbeleid 2022-2026 en privacybeleid 2023-2027 uit

Met de uitvoering van dit beleid zetten we vervolgstappen om de veiligheid van informatie en de bescherming van persoonsgegevens verder te ontwikkelen en te borgen.

We voeren de VNG resolutie 'Digitale Veiligheid: kerntaak voor gemeenten' uit

Met het oppakken van de onderwerpen uit de resolutie geven we, net als andere gemeenten in Nederland, aan dat we de verantwoordelijkheid voelen om continu te werken aan een veilige en weerbare digitale samenleving.

Aan de slag met de aanbevelingen van de rekenkamer

Zoals u hier leest, werken we aan verschillende onderdelen van informatiebeveiliging en privacy. De rekenkamer concludeerde in het onderzoek naar dit onderwerp: 'Gemeente Bronckhorst zet de nodige stappen om te voldoen aan de basisrichtlijnen voor informatiebeveiliging en privacy'. We kenden geen kritieke risico's in onze systemen. We weten ook dat we nog een aantal stappen te zetten hebben en dat dit continu aandacht vraagt. De rekenkamer gaf ons hiervoor verschillende aanbevelingen die wij betrekken in de stappen die we maken.

We werken voortdurend aan bewustwording

Voor zowel nieuwe als bestaande medewerkers lopen bewustwordingstrajecten. Bestaande medewerkers attenderen we wekelijks op informatiebeveiliging en privacy via digitale vragen. Daarnaast geven we extra leertaken op actuele onderwerpen als phishing of identiteitsfraude.

We pakken datalekken volgens een vaste procedure op

Bij datalekken zijn persoonsgegevens betrokken. Deze pakken we op via een aparte procedure. We beoordelen of we het lek aan de Autoriteit Persoonsgegevens moeten melden en aan de direct betrokkenen. We evalueren de datalekken en passen waar nodig processen aan.

We voeren verplichte Digid-audits uit

De audits dragen bij aan een betere informatieveiligheid, maar zorgen daarnaast voor een toename aan structurele werkzaamheden om aan de eisen te voldoen. We hebben in Bronckhorst drie Digitale Persoonsidentificatie (Digid) aansluitingen die de elektronische dienstverlening naar de burgers en de efficiëntie in de bedrijfsprocessen vergroten. Een verplichting hierbij is dat we drie Digid-audits uitvoeren. Voor het eerst voldoen we, naast opzet en bestaan, ook aan de werking. Dit betekent dat we moeten bewijzen dat we ook het hele jaar werken zoals we vastleggen.

We leggen verantwoording af over onze informatieveiligheid

We verantwoorden ons via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). De uitkomst komt in een Collegeverklaring informatiebeveiliging en in een verantwoording aan de gemeenteraad bij de jaarstukken. Onder de ENSIA vallen de audits van DigiD, Structuur

uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwi) en de zelfevaluaties van Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO), Basisregistratie Personen (BRP) en Reisdocumenten.

2.2.9. Wet open overheid

Inleiding

Op 1 mei 2022 trad de Wet open overheid (Woo) in werking om te zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar en eenvoudig te ontsluiten is.

In artikel 3.5 van de Woo staat dat bestuursorganen in de begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens over de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan. Daarom treft u hier de openbaarheidsparagraaf aan met verslag.

Projectgroep Woo werkt verder aan gefaseerde invoering

De projectgroep werkt verder aan het gefaseerd openbaar maken van 11 informatiecategorieën. De projectgroep zet zich in om bestuurders en medewerkers te informeren en adviseren over benodigde werkwijzen om de wet in te voeren en na te leven. De projectgroep biedt trainingen en handleidingen aan.

Een eigen platform, genaamd SIM inrichten

Op landelijk niveau komt er geen digitaal platform om lokaal bestuurlijke informatie openbaar te maken. We gaan zelf aan de slag met een eigen platform: SIM, om de documenten actief openbaar te maken. Na een pilotfase is het 'SIM platform' beschikbaar voor onze inwoners. Via een fasegewijze uitrol publiceren we o.a.: vergaderstukken/ bestuursstukken, Woo-verzoeken, -besluiten en verstrekte stukken, convenanten en organisatie- en bereikbaarheidsinformatie.

We volgen de lijn van het coalitieakkoord

In het coalitieakkoord 2022-2026 'Bouwen aan een dienstbaar, leefbaar en sociaal Bronckhorst' is opgenomen dat we staan voor openheid en transparantie. We vervolgen deze lijn en gebruiken de pilot ook om zoveel mogelijk de collegevoorstellen openbaar te maken. Het uit de openbaarheid houden is een uitzondering en alleen mogelijk op basis van een goede motivering.

2.2.10. Klimaatbegroting

Inleiding

Met de klimaatbegroting brengen we in beeld welke invloed onze beleidskeuzes hebben op het veranderende klimaat. Beleidskeuzes doen zich op veel beleidsvelden van de deelprogramma's voor. Op deze plek kijken we gemeentebreed naar de beleidskeuzes vanuit de optiek van het klimaat.

We zetten ons in om in 2030 energieneutraal te zijn

We zetten ons in om energieneutraal te zijn

Samen met inwoners, ondernemers en belangenorganisaties gaan we voor een veilige, schone en gezonde woon- en werkomgeving. Een duurzame en energieneutrale omgeving waar mensen zich thuis voelen en meedoen. Het gaat om een grote transitie. We hanteren daarbij een viertal uitgangspunten:

- duurzame maatregelen moeten voor iedereen haalbaar en betaalbaar zijn;
- we stellen hoge eisen aan lokaal eigenaarschap en participatie;
- we zetten maximaal in op energiebesparing;
- voor de resterende energievraag zetten we alle mogelijke duurzame bronnen in: uit de bodem, het water, biomassa, wind en de zon.

We gaan aan de slag met de nieuwe routekaart

De vastgestelde 'Herijkte Routekaart Energieneutraal Bronckhorst' is de richting om hiermee aan de slag te gaan. De routekaart geeft contouren aan voor mogelijke maatregelen. In de routekaart staat welke keuzemogelijkheden en beperkingen er zijn. De maatregelen die we nemen op een rij:

- We brengen het energieverbruik terug met minimaal 5% per jaar
- De duurzame opwek vermeerderen we met minimaal 10% per jaar
- De gemeente geeft het duurzame voorbeeld door zelf stappen te zetten naar een energieneutraal Bronckhorst.

We hebben een gemeentehuis en gemeentewerf die geen aardgas verbruiken en op enkele gemeentelijke gebouwen liggen al zonnepanelen op het dak.

We hebben aandacht voor het klimaat in de deelprogramma's

Bronckhorst wil een energieneutrale gemeente zijn. Dat betekent dat we alleen duurzame energie gebruiken (geen uitstoot van CO₂) bij alle activiteiten in de gemeente. Dit beleid is gemaakt in 2019. Sindsdien werken we hard aan de realisatie van dit doel. De doelen betreffen de hele gemeente, dus onze inwoners maar ook de bedrijven en instellingen. De doelen gaan uit van 45% minder energieverbruik ten opzichte van 2015 en het duurzaam opwekken van het resterend energiegebruik. De opwekking doen we binnen de gemeente.

We hebben een energiedashboard

In deelprogramma 3B Duurzaamheid (2.1.3) staat met welke projecten en activiteiten we willen zorgen dat de CO₂-uitstoot vermindert. We ontwikkelden een energiedashboard dat laat zien waar Bronckhorst staat op weg naar 'energieneutraal in 2030'. Het biedt op een eenvoudige manier direct inzicht in verschillende aspecten. Denk aan: duurzame opwek, energieverbruik en energiebesparing en mobiliteit. In het energiedashboard is te zien dat het aandeel duurzame opwek wel iets stijgt en het energieverbruik licht daalt, maar het behalen van de doelen is nog ver weg.

We hebben aandacht voor het klimaat in de deelprogramma's

Veel klimaatonderwerpen komen aan bod binnen deelprogramma 3B Duurzaamheid (2.1.3). Hieronder laten we zien dat bij veel meer deelprogramma's klimaat een rol speelt. Vanaf deze plek willen we de rode draad hierin ontwikkelen, vasthouden en de klimaatbegroting verder ontwikkelen.

Deel-programma	Ontwikkeling	Gewenst effect
2B	Bloemenbuurt Zelhem verduurzamen	10% besparing aardgas en 15% besparing elektriciteit
2B	Biodiversiteit	Vermindering hittestress en opvang regenwater
2B	VO Vorden, duurzaam bouwen	Energieneutraal gebouw
2B	IHP, duurzaamheidsmaatregelen	10% besparing aardgas en 15% besparing elektriciteit
2B	Mobiliteit 2030	Vermindering fossiele brandstof
2B	Aanleg van fietsstroken bij 60 km wegen	Vermindering fossiele brandstof
3A	Industriepark Zelhem	10% besparing aardgas en 15% besparing elektriciteit

Wat is de organisatiedoelstelling voor energiebeleid?

De doelstelling van ons energiemanagementsysteem is om te komen tot een continue verbetering van de energie-efficiëntie en minder CO₂-uitstoot van de organisatie. De grootste CO₂-vermindering bereiken we door de energie die niet wordt verbruikt.

Wat we wél gebruiken, wekken we duurzaam op

We willen dus in 2030 zoveel mogelijk energie te besparen en evenveel energie opwekken als dat er door onze gemeentelijke organisatie wordt verbruikt. Energie die we niet kunnen besparen, wekken we duurzaam op. Dat betekent:

- we verminderen het energieverbruik met 45% ten opzichte van 2015;
- energie die we niet kunnen besparen, wekken we 100% duurzaam op.

We meten onze CO₂-uitstoot

Wat doen we?

We leveren (direct en indirect) producten en diensten aan onze inwoners, maar we zijn op zichzelf een 'gewone' organisatie. De omvang van onze organisatie is zodanig dat we moeten voldoen aan de Europese Energie Richtlijn (EED). We vinden dat we ook een voorbeeldfunctie hebben naar onze burgers en bedrijven. Daarom behaalden we in 2021 niveau 3 op de CO₂-prestatieladder. Dit betekent o.a. dat we communiceren over onze CO₂-footprint volgens de landelijk norm en beschikken we over kwantitatieve reductiedoelstellingen. Dit is een mooie stap om onze ambitie, om in 2030 energieneutraal te zijn, waar te maken. Met de toetsing van de footprint brengen we het energieverbruik in kaart en houden we kwantitatief bij welke CO₂-

besparende maatregelen ervoor zorgen dat de CO₂-uitstoot jaarlijks daalt. Dit houdt in dat we inzicht hebben in onze eigen energiestromen, zoals het gas-, elektra en brandstofverbruik, maar ook in de zakelijk gereden kilometers. Sinds 2022 laten we ons niet meer certificeren voor de CO₂-prestatieladder, maar monitoren we wel de cijfers. Dit rapporteren we in het jaarverslag.

We halen 70% reductie in 2024

De emissies zijn vastgesteld voor 2021. In 2021 was de CO₂ uitstoot 183,5 ton. Dit is een afname van 67% ten opzichte van het referentiejaar 2018. In ons plan van aanpak met alle reductiemaatregelen staat welke maatregelen we in de komende jaren uitvoeren. In 2024 willen we naar 150 ton. Dit is een afname van meer dan 70% ten opzichte van het referentiejaar 2018. We monitoren dit jaarlijks.

Indicatoren

Effectindicator	Bron	Nul-meting	Jaar nul-meting	Realisatie 2021	Doel 2023	Doel 2024	Doel 2030
CO2 eigen gemeentelijke organisatie	Eigen bronnen	549,7 ton	2018	183,5 ton	165 ton	165 ton	150 ton

3. FINANCIËLE BEGROTING

3.1. Overzichten baten en lasten 2024-2027

3.1.1. Baten en lasten 2024 per programma

Programma	Baten	Lasten	Saldo
Programma 1 Zorg en ondersteuning	6.377	40.833	-34.457
1A Vitale inwoners en samenleving	540	5.467	-4.927
1B Toegang en individuele voorzieningen	5.836	35.366	-29.530
Programma 2 Wonen en leefomgeving	8.820	32.505	-23.686
2A Passend wonen	2.093	2.293	-199
2B Aantrekkelijke leefomgeving	6.726	30.213	-23.487
Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	7.516	9.474	-1.959
3A Economie	417	1.195	-778
3B Duurzaamheid	7.099	8.279	-1.180
Programma 4 Bestuur	344	3.730	-3.386
4A Besturen	344	3.730	-3.386
Totaal programma's	23.056	86.543	-63.487
Algemene dekkingsmiddelen			
- Lokale heffingen	8.755	561	8.194
- Algemene uitkering	67.847	-	67.847
- Dividenden	460	4	456
- Saldo financieringsfunctie	798	612	186
- Overige algemene dekkingsmiddelen	1.252	3.441	-2.189
Totaal algemene dekkingsmiddelen	79.112	4.617	74.494
Overhead	233	12.761	-12.528
Heffing VPB			-
Onvoorzien	-	128	-128
Saldo van baten en lasten	102.401	104.049	-1.648
Onttrekking aan reserves	2.158	-	2.158
Toevoeging aan reserves	-	500	-500
Geraamd resultaat 2023	104.558	104.549	9

+ = overschot; - = tekort

De wijzigingen in onze reserves (Algemene reserve en bestemmingsreserves) geven we hieronder per reserve weer:

Gebruik van (bestemmings)reserves

Omschrijving	Onttrekking	Toevoeging
Programmabegroting:		
Algemene reserve		500
Bestemmingsreserve Minimafonds	5	
Bestemmingsreserve Investeringsagenda kapitaallasten	140	
Bestemmingsreserve Investeringsagenda bijdragen ineens	1.720	
Bestemmingsreserve derving Nuondividend	115	
Bestemmingsreserve gemeentehuis	177	
Totaal	2.158	500
<i>Per saldo onttrekking</i>	<i>1.658</i>	

We hebben drie bijzondere (bestemmings)reserves

In het overzicht van het gebruik van de reserves noemen we de bestemmingsreserve Investeringsagenda kapitaallasten en Investeringsagenda bijdragen ineens. Daarvan geven we jaarlijks op een vaste plek een beeld van de opgaves die we hiervoor in het lopende jaar hebben bij de 'De voortgang in de Investeringsagenda' (3.3.3). Voor alle opgaves komt circa 50% uit de jaarlijkse budgetten en 50% vanuit deze reserves. Uit de reserve betalen we kapitaallasten en bijdragen ineens. Voor subsidies zijn geen kapitaallasten mogelijk; dat zijn bijdragen ineens. Wat we voor de concrete uitvoeringsvoorstellen nodig hebben, leggen we u in afzonderlijke raadsvoorstellen ter instemming voor.

Daarnaast kennen we de bestemmingsreserve Zorg en ondersteuning voor de onvoorspelbaarheden binnen het sociaal domein (gebruik Jeugdhulp, Wmo en Participatie). Wat we hiervoor nodig hebben van reserves, verwerken we in tussenrapportages en de jaarstukken. In de jaarstukken geven we een totaaloverzicht van de genomen besluiten in dat jaar.

3.1.2. We weten wat onze dekkingsmiddelen zijn

Een overzicht van onze dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht	Rekening 2022	Begroting 2023 (na wijziging)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onvoorziene uitgaven (A)	-	123	128	128	128	128
<i>Lokale heffingen</i>						
Onroerendezaakbelastingen woningen	5.767	5.838	5.945	5.945	5.945	5.945
Onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen	1.601	1.617	1.660	1.660	1.660	1.660
Onroerendezaakbelastingen gebruikers niet-woningen	977	988	1.025	1.025	1.025	1.025
Forensenbelasting	60	67	69	69	69	69
Reclamebelasting	141	125	125	125	125	125
Toeristenbelasting	504	340	340	340	340	340
Lokale heffingen (B)	9.049	8.976	9.164	9.164	9.164	9.164
Algemene uitkering	63.806	63.352	67.847	68.225	63.014	61.793
Algemene uitkering (C)	63.806	63.352	67.847	68.225	63.014	61.793
<i>Dividend / winstuitkering</i>						
BNG	165	181	180	180	180	180
Vitens	-	-	-	-	-	-
Alliander	399	280	280	280	280	280
Dividend (D)	564	461	460	460	460	460
Overige algemene dekkingsmiddelen (E)	623	1.259	2.233	2.248	2.548	2.548
Saldo financieringsfunctie (F)	73	101	186	287	360	402
Totaal dekkingsmiddelen (A t/m F)	74.115	74.271	80.018	80.512	75.674	74.495

We leggen uit hoe we aan onze dekkingsmiddelen komen

We gebruiken de financiële middelen voor onze maatschappelijke doelen en voor onze verantwoordelijkheden richting onze inwoners. We lichten ze hieronder toe.

Onvoorziene uitgaven (A)

De begroting heeft volgens de Financiële verordening Bronckhorst een budgetpost voor onvoorziene uitgaven wat één-op-één is gesteld met het aantal inwoners. We gebruiken dit (€ 3,50 per inwoner) voor eenmalige kosten die voldoen aan de drie 'O-criteria': onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar. Met de risico-impactanalyse (2.2.2 paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) volgen we de mogelijke effecten van risico's voor de komende jaren waar het gaat om onvoorziene uitgaven.

Lokale heffingen (B)

Deze inkomsten betalen onze inwoners. Begraafrechten, riool- en afvalstoffenheffing staan hier niet bij. Die opbrengsten zijn bedoeld voor 100% kostendekkendheid voor die diensten. De toeristenbelasting en de reclamebelasting zetten we in voor respectievelijk toeristische uitgaven en subsidie aan ondernemersverenigingen binnen deelprogramma 3A Economie (2.1.3). Over de lokale heffingen leest u meer in de paragraaf Lokale heffingen (2.2.1).

Algemene uitkering (C)

De Algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de belangrijkste inkomstenbron. Voor de Algemene uitkering geldt volledige bestedingsvrijheid, eventuele labelingen van budgetten hierbinnen maken we zelf. De cijfers in deze programmabegroting geven de stand van de Algemene uitkering na de Meicirculaire 2023. We willen dat het Rijk de financiële gaten vanaf 2026 en verder voor gemeenten herstelt. In de risicoparagraaf (2.2.2) houden we er ook rekening mee dat dit niet gebeurt. En dan leggen we u voor de Perspectiefnota 2026 passende maatregelen voor. We pakken dit in 2024 op in aanloop naar die perspectiefnota.

In het onderstaande overzicht ziet u het effect van de Algemene uitkering op de begrotingsruimte. Dit nemen we als gegeven mee in de begrotingsopstelling 2024-2027.

Ontwikkeling Algemene uitkering totaal	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023-2026	63.341	64.590	59.246	59.246
Effecten Septemercirculaire 2022	1.903	249	773	773
Effecten Decemercirculaire 2022	14	15	15	-2.867
Verwerkt in Perspectiefnota 2024-2027	65.258	64.854	60.034	57.152
Effecten Meicirculaire 2023	2.589	3.371	2.980	4.641
Omvang in Programmabegroting 2024	67.847	68.225	63.014	61.793

+ = vergroting financiële ruimte; - = verkleining financiële ruimte

Over de Meicirculaire 2023 hebben we u geïnformeerd in juli 2023. Het resultaat beïnvloedt de begrotingsruimte of - tekort enorm en dat vermelden we bij de financiële positie, verderop in dit hoofdstuk bij een paar aanpassingen in bestaande budgetten (3.3.1).

Dividend / winstuitkering (D)

We nemen deel in zeven bedrijven. Van twee bedrijven (Alliander en BNG) ontvangen we dividend. Meer hierover staat in de paragraaf Verbonden partijen (2.2.6).

Overige algemene dekkingsmiddelen (E)

Onder deze noemer hebben we stelposten staan. We weten dat de besteding of ontvangst komt, maar niet binnen welk taakveld dat is. Het gaat om de volgende budgetreserveringen:

- het flexibele formatiebudget (€ 2,4 mln). Dit bestaat uit inhuur en de voor realisatiekracht beschikbaar gestelde gelden. Voor realisatiekracht (vanuit het programmaplan van december 2022) is € 2,1 mln nog niet aan taakvelden toegerekend (als vacatureruimte of al ingevulde formatie);
- door stijgende energie- en grondstofprijzen verwachten we dat investeringen duurder uitvallen. Voor de hieruit voortkomende hogere kapitaallasten hebben we een stelpost opgevoerd van € 250.000.

Saldo financieringsfunctie (F)

Over de rente-effecten van ons financieringsbeleid leest u meer in de paragraaf Financiering (2.2.4).

Indicatoren en risico's Algemene dekkingsmiddelen

Lokale indicatoren

We hebben geen lokale indicatoren vastgesteld.

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bron	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Gelderland 2023
Gemiddelde WOZ waarde woning (x € 1.000)	CBS 2023	303	352	419	365
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (in euro's)	COELO 2023	877	958	936	876
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	COELO 2023	917	1.013	988	938

Gegevens overgenomen van www.waarstaatjegemeente.nl stand d.d. 13-09-2023

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Extern - Het Rijk gebruikt vanaf 2026 een andere verdelingssystematiek	Het Rijk vanaf 2026 een andere verdelingssystematiek gebruikt. Hierdoor ontstaat er in 2026 een zogenaamd ravijnjaar. Voor 2026 zijn we deels gecompenseerd maar voor 2027 e.v. jaren blijft het gat	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat; Niet financieel - Doelstellingen niet worden gehaald	50%	€ 4.000.000	13,58%	-
Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en macro economische impact	De rijksbegroting wordt aangepast vanwege andere keuzes (zoals meer geld naar defensie) wat kan leiden tot verdere verlaging van het gemeentefonds	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	50%	€ 1.000.000	3,37%	-
Extern - Inflatie	De inflatie onvoldoende wordt gecompenseerd	Financieel - Er een begrotingstekort ontstaat	25%	€ 1.000.000	1,68%	-
Mens - Onjuiste belastingaangifte	Naar aanleiding van controles door de belastingdienst correcties worden opgelegd vanwege onjuiste aangiften OB en BCF	Financieel - Fout wordt geëxtrapoleerd naar de totaal geclaimde btw over de nog niet afgesloten (belasting) jaren en wordt teruggevorderd verhoogd met een boete en rente	30%	€ 300.000	<1,00%	-
Mens - Het onvoldoende vermogen van de medewerkers te signaleren en/of het tot hun taak rekenen de leidinggevende te informeren	Management keuzes maken gebaseerd op onjuiste (management) informatie	Financieel - Middelen op de verkeerde zaken worden ingezet	50%	€ 100.000	<1,00%	-

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Indicatoren en risico's overhead

Lokale indicatoren

Verplichte landelijk vastgestelde indicatoren

Landelijk vastgestelde indicatoren	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Begroting 2024	7,57	7,84	7,84	7,85	8,40
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Begroting 2024	7,28	7,46	7,67	7,59	7,61
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Begroting 2024	706	733	785	762	785
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Begroting 2024	10,1%	9,6%	7,5%	0,99%	0,95%
Overhead (% van totale lasten)	Begroting 2024	10,5%	11,4%	12,1%	12,3%	12,0%

Risico's

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
Technisch - Gehackt worden, fysiek toegang tot het systeem (inbraak op systeem), gijzelsoftware plaatsen (losgeld eis)	Er zich een beveiligingslek voordoet waar misbruik van gemaakt wordt	Financieel - Er extra kosten worden gemaakt; Niet financieel - Een beveiligingslek imagoschade met zich meebrengt op landelijk niveau	25%	€ 3.000.000	5,08%	5 (Landelijk)
Extern - Oorlog Oekraïne-Rusland en militair strategische ontwikkeling tegen NAVO	Zich cyberaanvallen voordoen. De voorbeelden zijn er al met DDOS aanvallen bij overheidsinstellingen en nutsbedrijven maar dat kan veranderen in echte cyberaanvallen	Financieel - Uitval communicatie/ internet optreedt en er geen informatie in brede zin en geen dienstverlening (energiebedrijven, telefoon en internetproviders) is	25%	€ 1.000.000	1,68%	-
Mens - Misleiding/ fraude door de ambtenaar en/of Integriteitskwestie; Organisatie - Personeel past niet meer binnen formatie na reorganisatie; Organisatie - Gebrekkige dossiervorming	Werknemer(s) worden ontslagen	Financieel - Wachtgeldverplichting komt; Niet financieel - Onvrijwillig ontslag leidt tot plaatselijke of regionale imagoschade	50%	€ 250.000	<1,00%	4 (Regionaal)
Technisch - Onbedoeld verstrekken van privacygegevens	Er datalekken ontstaan door ten onrechte verstrekke persoonsgegevens	Financieel - Er claims worden ingediend of boetes volgen die leiden tot	20%	€ 500.000	<1,00%	5 (Landelijk)

Risico-oorzaak (Als gevolg van...)	Risicogebeurtenis (bestaat de kans dat...)	Risicogevolg (met als gevolg dat...)	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Impact financieel (%)	Impact (niet financieel)
		financiële schade; Niet financieel - Het openbaar worden van datalekken schadelijk wordt voor het imago van de organisatie op landelijk niveau				
Extern - Economische situatie	Medewerker fraude pleegt	Financieel - Financiële schade en kosten voor onderzoek ontstaan; Niet financieel - Regionale imagoschade ontstaat	10%	€ 1.000.000	0,67%	4 (Regionaal)

Meer informatie over de risico's vindt u in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2).

Wat mag het kosten

Financiële ontwikkelingen

De financiële ontwikkelingen staan in het overzicht algemene dekkingsmiddelen. Een toelichting op die financiële ontwikkelingen geven we hier. We hebben € 6 mln meer te besteden dan in 2023. De stijging komt vooral vanuit een hogere Algemene uitkering (€ 4,5 mln V) en het voor 2024 verhoogde budget voor realisatiekracht uit programmaplan 2023 (€ 1 mln V). De hogere Algemene uitkering is nodig om de gestegen uitgaven volgens uitgangspunten op te vangen (indexering van lonen en prijzen). Die kostenstijgingen lichten we hieronder toe bij de onderdelen nieuw beleid, investeringsplan, dekking projectkosten uit reserves. De kostenstijging volgens uitgangspunten lichten we verderop toe bij Financiële positie (3.3.1).

Berekening overheadpercentage

In het overzicht hieronder tonen we de totale uitgaven voor de overhead voor de organisatie. Dit besteden we voor sturing en ondersteuning van het primaire proces (taken zoals groenonderhoud of Jeugdzorg). Het totaalbedrag is ook te vinden in het overzicht van baten en lasten in de Financiële begroting (3.1.1).

Overzicht baten en lasten overhead

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten			
Personeelskosten / personeelskosten derden	6.905	6.141	6.634
Energiekosten	106	44	44
Belastingen	1	9	9
Leveringen en diensten	3.820	4.204	4.975
Dotatie voorziening onderhoud	231	238	253
Kapitaallasten	707	719	846
Subtotaal lasten	11.771	11.355	12.761
Doorbelastingen	-	-	-
Totaal lasten	11.771	11.355	12.761

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten			
Vergoedingen voor personeel	89	40	43
Huren	165	177	177
Leveringen en diensten	157	-	-
Verkoop duurzame goederen		-	-
Bijdrage instanties	116	14	14
Totaal baten	526	230	233
Saldo Overhead (taakveld 0.4)	11.245	11.124	12.528
Overheadpercentage	12,1%	12,3%	12,0%

- = kosten; + = baten

De wet geeft een kengetal voor vergelijkingen van programma's of taakvelden

In de voorgeschreven kengetallen wordt de overhead uitgedrukt in een percentage van de totale lasten van de programma's (exclusief reserveringen). De kosten van overhead moeten we apart administreren en zitten niet in de totale lasten van de (deel)programma's zoals getoond in het programmaplan. Voor een beeld van de totale lasten inclusief overhead van een programma tellen we dus het voornoemd percentage bij de totale lasten van de (deel)programma's op.

We gebruiken een ander kengetal voor bijdragen binnen kostprijzen

Voor de berekening van kostprijzen werken we met een ander percentage; de verhouding totale overhead ten opzichte van de totale loonkosten. Dus niet totale lasten van de programma's (exclusief reserveringen). Dan wordt het percentage 69% (2023: 73%). Dit percentage geeft een beter beeld van toe te rekenen kosten, want het is gerelateerd aan de eigen primaire werkzaamheden (loonkosten).

We rekenen geen overhead naar incidentele taken

We rekenen geen loonkosten en daarom ook geen overhead toe aan grondexploitatie, investeringen en projecten. We zien die taken als incidenteel van aard.

Nieuw beleid

Deel progr.	Omschrijving, bedragen in €	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid volgens perspectiefnota					
OH	We moeten vaker procederen in civiele rechtszaken	100	100	100	100
Totaal nieuw beleid volgens perspectiefnota		100	100	100	100
Aanvulling Programmabegroting 2024					
	Dividend BNG en Alliander lager	15	15	15	15
	Aandeel in Algemene uitkering voor indexatie	-2.468	-2.574	-2.130	-2.026
	Uitgangspunten lonen en prijzen	4.220	4.121	4.080	3.947
	Uitgangspunten investeringslasten	-472	-378	-440	118
	Uitgangspunten overig	-127	-83	-82	242
Aanvulling in Programmabegroting 2024-2027		1.153	1.087	1.428	2.281
Totaal structureel		1.253	1.187	1.528	2.381
Totaal incidenteel		-	-	-	-
Saldo		1.253	1.187	1.528	2.381

+ = extra inzet van middelen; - = minder inzet van middelen

Investeringsplan

Omschrijving	Invest. Bedrag	T.I.v voorz.	Netto invest.	Jaar	Termijn	2024	2025	2026	2027
Kassa-systeem hal	30		30	2024	10	-	3	3	3
Audio Visuele middelen	150		150	2025	5	-	1	32	32
Keukeninrichting	70		70	2025	10	-	1	8	8
Overhead	250	-	250			-	5	44	43

Bedragen in €

Dekking projectkosten uit reserves

Omschrijving, bedragen in €	AR/BR*	2024	2025	2026	2027
Storting ravijnjaar 2026	AR	-500	-1.000	2.000	-
Minimafonds	BR	5	5	5	5
Bovenwijkse voorzieningen	BR		25	25	25
Kapitaallasten Investeringsagenda	BR	140	391	517	1.210
Kapitaallasten Investeringsagenda bijdragen ineens	BR	1.720	400	267	-
Derving Nuondividend	BR	115	57	-	-
Huisvesting (gemeentehuis en werf)	BR	177	177	177	177
Saldo mutatie reserves		1.658	56	2.992	1.417

+ = gebruik van reserve; - = bedrag naar reserve

* AR= Algemene reserve, BR = Bestemmingsreserve

Bij het gebruik van de bestemmingsreserve huisvesting gaat het om jaarlijks terugkomende onttrekkingen. De Algemene reserve is in 2021 ingezet voor de vorming van de twee bestemmingsreserves voor de Investeringsagenda. Die twee reserves lichten we verder toe bij de Investeringsagenda (3.3.3).

3.1.3. Baten en lasten 2024-2027 per programma

Programma		Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<u>Zorg en ondersteuning</u>	baten	6.377	6.455	6.747	6.427
	lasten	40.833	40.518	40.390	39.910
	saldo	-34.457	-34.063	-33.643	-33.482
<u>Wonen en leefomgeving</u>	baten	8.820	8.207	8.247	8.231
	lasten	32.505	31.148	31.349	31.988
	saldo	-23.686	-22.940	-23.102	-23.758
<u>Bedrijvigheid en ontwikkeling</u>	baten	7.516	7.121	7.116	7.126
	lasten	9.474	9.084	9.135	9.551
	saldo	-1.959	-1.962	-2.019	-2.425
<u>Bestuur</u>	baten	344	344	344	344
	lasten	3.730	3.721	3.721	3.721
	saldo	-3.386	-3.377	-3.377	-3.377
Totaal programma's		-63.487	-62.343	-62.141	-63.042
Algemene dekkingsmiddelen					
- Lokale heffingen	baten	8.755	8.755	8.755	8.755
	lasten	561	561	561	561
	saldo	8.194	8.194	8.194	8.194
- Algemene uitkering	baten	67.847	68.225	63.014	61.793
	lasten	-	-	-	-
	saldo	67.847	68.225	63.014	61.793
- Dividenden	baten	460	460	460	460
	lasten	4	4	4	4
	saldo	456	456	456	456
- Saldo financieringsfunctie	baten	798	832	817	799
	lasten	612	545	457	396
	saldo	186	287	360	402
- Overige algemene dekkingsmiddelen	baten	1.252	20	20	20
	lasten	3.441	2.228	2.528	2.528
	saldo	-2.189	-2.208	-2.508	-2.508
Totaal algemene dekkingsmiddelen		74.494	74.954	69.516	68.337
<u>Overhead</u>	baten	233	233	233	233
	lasten	12.761	12.752	12.754	12.746
	saldo	-12.528	-12.519	-12.520	-12.513
Heffing VPB	saldo	-	-	-	-
Onvoorzien	saldo	-128	-128	-128	-128
Saldo van baten en lasten (A)		-1.648	-36	-5.273	-7.346
Onttrekking aan reserves		2.158	1.056	2.992	1.417
Toevoeging aan reserves		500	1.000	-	-
Saldo onttrekkingen / toevoegingen aan reserves (B)		1.658	56	2.992	1.417
Geraamd resultaat (A + B)					
Begrotingstekort		-	-	-2.282	-5.929
Begrotingsoverschot		9	20	-	-

3.1.4. Overzicht incidentele baten en lasten 2024-2027 per programma

Baten en lasten zien we als incidenteel wanneer ze de begroting niet meer dan drie jaar achtereenvolgend beïnvloeden, waarvan de einddatum vastligt en die niet strikt noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. We volgen hiermee het Gelders provinciaal toezichtskader 'Kwestie van evenwicht' en de verschenen provinciale handleiding 2021 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten'. Voor de provincie hoeven we in het overzicht niet zichtbaar te maken hoe we de incidentele lasten opvangen (in de exploitatie of uit de reserve).

Van de incidenteel opgenomen baten en lasten geven we het volgende overzicht:

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
<i>Zorg en ondersteuning</i>				
Hervormingsagenda jeugd; uitvoeringsbudget	212			
Programma 1 Zorg en ondersteuning	212	-	-	-
<i>Wonen en leefomgeving</i>				
Verkoop de Mammoet Velswijk	-706			
Boekwaarde de Mammoet Velswijk	703			
Sport, stimulering en ondersteuning	1.720	400	267	
Programma 2 Wonen en leefomgeving	1.717	400	267	-
<i>Bestuur</i>				
Penvoering voor Datalab GO	1.299			
Doorbelasting kosten van Datalab GO	-1.299			
Programma 4 Bestuur	-	-	-	-
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>				
Algemene reserve; sparen voor ravijnjaar 2026	500	1.000		
Algemene reserve; onttrekking voor ravijnjaar 2026			-2.000	
Kapitaallasten Investeringsagenda bijdragen ineens; bijdragen vanuit Sportagenda	-1.720	-400	-267	-
Derving Nuondividend	-115	-57	-	-
Taakstelling onderuitputting / verhogen inkomsten	-300	-300		
Algemene dekkingsmiddelen	-1.635	243	-2.267	-
Saldo incidentele middelen	294	643	-2.000	-

+ = inzet van incidentele middelen; - = bijdrage van derden aan incidentele middelen

Programma 1 Zorg en ondersteuning

Voor de werkzaamheden voor de Hervormingsagenda Jeugd houden we in de begroting een bedrag beschikbaar van € 212.400 beschikbaar (Perspectiefnota 2024-2027).

Programma 2 Wonen en leefbaarheid

We verwachten de verkoop van de Mammoet in Velswijk in 2024 af te ronden. Tegelijkertijd boeken we het pand af als bezitting op onze balans.

Vanuit de Investeringsagenda hebben we middelen beschikbaar voor maatregelen vanuit de Sportagenda. We betalen de bijdragen uit een reserve dat we voor dit doel gevormd hebben (zie bij Algemene dekkingsmiddelen). De bijdragen zijn voor het versterken van de bestuurskracht

van sportverenigingen door de ondersteuning van private (sport)accommodaties en de bijdrage aan het multifunctionele accommodatie Keijenborg.

Programma 4 Bestuur

We huisvesten het regionale Datalab GO en voeren voor hen ook voor de overige ondersteuningstaken het penvoerderschap. Vooralsnog begroten we hiervoor € 1,3 mln voor 1 jaar.

Algemene dekkingsmiddelen

De eenmalige bijdragen voor de sportverenigingen, etc vanuit de Sportagenda (zie hiervoor bij programma 2 Wonen en leefomgeving) dekken we uit de bestemmingsreserve Investeringsagenda bijdragen ineens.

Daarnaast houden we vanuit het Programmaplan 2023-2026 rekening met de besluiten over de invulling van het risico 'Ravijnjaar Algemene uitkering' 2026. Daarvoor storten we vanaf 2023 in totaal € 2 mln in de Algemene reserve en laten dit in 2026 vrijvallen.

Voor de jaren 2024 en 2025 hebben we een taakstelling (€ 300.000) opgenomen voor onderuitputting en/of verhoging van inkomsten.

3.1.5. Overzicht berekening aandeel EMU-saldo

Om als Nederlandse overheid te voldoen aan Europese begrotingsregels moet het begrotingstekort (EMU-saldo) van Nederland beneden de grenswaarde blijven van 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt hierin mee voor 0,4%. Het Rijk heeft geen onderverdeling vastgesteld naar gemeenten, provincies en waterschappen. Het voldoen aan de grenswaarde van 0,4% is een inspanningsverplichting. Een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort leidt niet tot een sanctie.

We overschrijden de norm. Naast reguliere en vervangingsinvesteringen beginnen nu de investeringen van de Investeringsagenda te lopen. Denk hierbij aan de bouw van de VO-school in Vorden, de investeringen in de sportaccommodaties en de reconstructie van wijken.

Nog niet alle projecten van de Investeringsagenda hebben een startdatum

De nog niet specifiek benoemde investeringen uit de Investeringsagenda stellen we op 2026 alsof ze dan plaatsvonden. Daarmee houden we binnen de planperiode de totale kapitaallasten zichtbaar en nemen we dat ruimtebeslag mee. In 2026 zit dan alleen het rentedeel en in 2027 ook de afschrijvingsdeel. Een toelichting op de investeringen leest u verderop bij [Voortgang Investeringsagenda](#) (3.3.3).

In de tabel hieronder leest u de ontwikkeling van ons aandeel in het EMU-saldo.

Berekening EMU-saldo			2024	2025	2026	2027
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-1.648	-36	-5.273	-7.346
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	1.771	1.675	1.620	1.669
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	3.952	3.755	3.876	5.085
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	16.990	6.128	25.441	2.050
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	+	330	337	351	358
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	+				

Berekening EMU-saldo		2024	2025	2026	2027	
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-				
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	+				
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-	1.308	1.132	603	1.062
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
11	Verkoop effecten:					
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)		nee	nee	nee	nee
11b	Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?	-				
Berekening EMU - saldo			-13.893	-1.529	-25.471	-3.346

+ = ruimte binnen norm; - = overschrijding van norm

3.2. Begroting baten en lasten 2024 op kostensoorten

3.2.1. We volgen welke kosten we maken

Voor de jaarlijkse budgetten gebruiken we vaste uitgangspunten voor de stijging van de lonen en prijzen aan de uitgaven- en inkomstenkant en de hoogte van de rentepercentages. In [bijlage 4.3](#) bij deze programmabegroting ziet u een overzicht van de gehanteerde uitgangspunten.

Hieronder tonen we de ontwikkeling van de baten en lasten van de programma's en taakvelden op kostensoorten. In de [toelichting](#) (3.2.2) richten we ons op de laatste twee kolommen.

Rekening van baten en lasten

Kostensoorten	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 jaarschijf 2024	Begroting 2024
Baten				
Algemene uitkering	63.806	62.330	63.341	67.847
Overige inkomensoverdrachten	11.903	6.027	5.993	10.155
Belastingen	13.501	13.472	13.472	14.043
Overige opbr., huren en pachten, leges	9.374	8.403	8.121	8.371
Dividend, winstuitkering	564	475	475	460
Verkoop grond en overige duurzame goederen	1.323	1.239	20	727
Totaal baten	100.471	91.946	91.422	101.603
Lasten				
Personeelskosten	26.343	25.645	25.630	30.080
Afschrijvingen	3.022	2.889	3.207	3.952
Inkomensoverdrachten	36.845	33.673	33.696	35.013
Kosten derden	24.422	25.106	22.879	31.889
Dotaties voorzieningen	1.241	1.885	1.708	1.771
Aankoop grond en overige duurzame goederen	933	-	-	-
Totaal lasten	92.807	89.199	87.120	102.705
Rente				
Rente baten	189	123	127	103
Rente lasten	693	674	669	649
Saldo rente lasten	503	551	542	546
Activering mutaties grondexploitaties	-423	62	-	-
Saldo van baten en lasten	7.584	2.134	3.760	-1.648
Toevoegingen en onttrekkingen reserves				
Toevoeging reserves	3.464	-	-	500
Onttrekking reserves	4.625	822	1.035	2.158
Geraamd resultaat	8.745	2.956	4.795	9

+ = begrotingsoverschot; - = begrotingstekort

3.2.2. Wat geven we anders uit dan verwacht voor 2024

In de toelichting op kostensoorten vergelijken we de ramingen 2024 met de ramingen die we in het programmabegroting van 20 oktober 2022 voor de jaarschijf 2024 opnamen.

Algemene uitkering

De Algemene uitkering is gebaseerd op de Meicirculaire 2023. Over de ontwikkeling van de Algemene uitkering leest u meer in het [overzicht algemene dekkingsmiddelen](#) (3.1.2) en de [financiële positie](#) (3.3.1).

Algemene uitkering	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Algemene uitkering gemeentefonds	63.341	67.847
Totaal Algemene uitkering	63.341	67.847

Overige inkomensoverdrachten

We laten hier de rijksvergoedingen zien en de eigen bijdragen. De vergoedingen zijn bedoeld voor de uitvoering van de inkomensregelingen, de uitvoering van de energietransitie en de regeling Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De twee laatste activiteiten verklaren de toename van de bijdrage van het Rijk.

Daarnaast is de begroting (baten en lasten) van het Datalab GO in onze begroting opgenomen. De doorbelastingen daarvoor aan de deelnemende gemeenten valt onder overige bijdragen overheidsinstanties.

Overige inkomensoverdrachten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Bijdragen Rijk	5.210	8.188
Verhaal / terugvorderingen	407	346
Eigen bijdragen	356	376
Overige bijdragen overheidsinstanties	20	1.245
Totaal overige inkomensoverdrachten	5.993	10.155

Belastingen

De opbrengsten van de verschillende belastingen, met uitzondering van de reclamebelasting, indexeerden we voor prijsstijging. De ondernemersfondsen willen de reclamebelasting niet indexeren. De toeristenbelasting is nu in overeenstemming met de verwachte opbrengst op basis van het aantal overnachtingen per jaar. De rioolheffing hebben we hier bij de belastingen opgenomen omdat het geen variabele tariefdelen bevat. Over de ontwikkeling van de belastingen leest u meer in de [paragraaf Lokale heffingen](#) (2.2.1).

Belastingen	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Onroerende zaakbelastingen:		
- woningen	5.838	5.945
- niet woningen, eigenaren	1.617	1.660
- niet woningen, gebruikers	988	1.025
Toeristenbelasting	340	340
Forensenbelasting	67	69
Reclamebelasting	125	125
Rioolheffing:		
- woningen	4.052	4.383
- niet woningen	444	496
Totaal belastingen	13.472	14.043

Huren en pachten, leges en overige opbrengsten

Voor de diensten voor afval willen we dat de tarieven kostendekkend zijn, voor (bouw-) vergunningen en de andere diensten berekenen we de prijsstijging door.

Huren en pachten, leges en overige opbrengsten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Pachten	28	30
Huren:		
- woningen	27	29
- overige gebouwen	744	744
- gronden	11	11
Leges:		
- bestemmingsplannen, bouw, sloop en vrijstellingen	1.381	1.377
- rijbewijzen en reisdocumenten	251	247
- overige leges	126	118
Overige opbrengsten:		
- afvalstoffenheffing	3.840	3.977
- opbrengst grondstoffen (naast afvalstoffenheffing)	286	304
- lijkbezorgingsrechten	611	625
- overig	276	392
- detacheringen wsw-ers	500	475
- detacheringen overig	40	43
Totaal overige opbrengsten en leges	8.121	8.371

Dividend, winstuitkering

We krijgen van twee bedrijven dividend. Meer informatie leest u in de [paragraaf Verbonden partijen](#) (2.2.6).

Dividend, winstuitkering	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Bank Nederlandse Gemeenten	120	180
Alliander	355	280
Totaal dividend	475	460

Verkoop grond en overige duurzame goederen

We verkopen de grond van De Mammoet in Velswijk. Dat levert geen financiële ruimte op want de opbrengst is nodig om de balanswaarde af te boeken.

Verkoop grond en overige duurzame goederen	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Opbrengst duurzame goederen	20	20
Grondverkopen		707
Totaal verkoop grond en overige duurzame goederen	20	727

Personeelskosten

De vergoedingen aan raadsleden en buitengewone ambtenaren burgerlijke stand staan onder de kostenpost vergoedingen. Het begrip personeelskosten is van toepassing voor het college, de griffie en het overige ambtelijk personeel. We houden rekening met een Cao-loonstijging van 5,2%. Meer informatie over personeel leest u in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#) (2.2.5).

Personeelskosten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Vergoeding raads- en commissieleden	398	410
College	574	622
Griffie	294	327

Personeelskosten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Ambtenaren burgerlijke stand	9	10
Gemeentelijke organisatie	21.798	26.252
Wsw	2.556	2.460
Totaal personeelskosten	25.630	30.080

Afschrijvingen

De afschrijvingen volgen gerealiseerde investeringen. Op de investeringen schrijven we af op basis van de verwachte gebruiksduur. In de beleidsbegroting (2.1) staan in de diverse programma's de afzonderlijke investeringen vanuit de Investeringsagenda en de vervangingsinvesteringen genoemd. Deze samen vormen het investeringsplan 2024-2027.

Afschrijvingen	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Programma 1 Zorg en ondersteuning	2	23
Programma 2 Wonen en leefomgeving	2.284	2.970
Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling	242	256
Overhead	678	702
Totaal afschrijvingen	3.207	3.952

Inkomensoverdrachten

Bij de afgifte van rijbewijzen en reisdocumenten heffen we leges waarvan een deel bestemd is voor het Rijk. De afdracht aan het Rijk staat hieronder. De uitkeringen in geld (Participatiewet) dalen op basis van de ontwikkelingen. Daarentegen stijgen de uitkeringen in natura door aanpassingen van tarieven. Tegenover de sociale uitkeringen en verstrekkingen staan bijdragen van het Rijk en vergoedingen en verhaal op cliënten (onder 'overige inkomensoverdrachten'). Naast inkomensoverdrachten aan individuen geven we ook bijdragen aan overheidsinstellingen, die financieel van ons afhankelijk zijn, zoals de verbonden partijen. Ook daar zien we de invloed van de hoge inflatie.

Inkomensoverdrachten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Afdracht leges	104	104
Sociale uitkeringen in geld	5.425	4.891
Sociale uitkeringen in natura	17.328	18.231
Subsidies:		
- raadsfracties	7	7
- dierenopvang	52	56
- VVV	124	152
- Yunio	501	572
- bibliotheken	647	666
- overige subsidies	3.942	4.166
Bijdragen gemeenschappelijke regelingen:		
- Regio Achterhoek	257	270
- VNOG	2.374	2.556
- GGD	687	756
- Laborijn	1.645	1.720
- ECAL	273	309
- overige bijdragen	10	227
Gemeentelijke bijdragen:		
- VNG	165	175
- overige gemeentelijke bijdragen	-	-

Inkomensoverdrachten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
- kwijtschelding gemeentelijke belastingen	155	155
Totaal inkomensoverdrachten	33.696	35.013

Kosten derden

Onder de kosten van derden namen we ook de budgetten van het (nog) niet uitgewerkte nieuw beleid op. Die budgetten komen vooral voort uit het Programmaplan 2023-2026. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

- personeelskosten realisatiekracht (€ 1.046.000)
- diverse voorstellen voor programma Zorg en ondersteuning (€ 1.799.000)
- onderwijsachterstanden beleid (€ 100.000)
- onderhoud bomen, groenvlakken, bos en landschapselementen en bestrijding Vogelkers (€ 582.700)
- energiemaatregelen (€ 2.704.000)
- uitwerking van de wet openbare overheid (€ 203.000)
- voor investeringen hebben we een stelpost voor stijgende kapitaallasten vanwege inflatie (€ 250.000) en energiestijgingen (€ 410.000)
- de bijdragen aan de multifunctionele accommodatie Keijenborg en stimuleren van sport en ondersteuning van private (sport) accommodaties van de Investeringsagenda (€ 1.720.000).

Kosten derden	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Onderzoek en advisering derden	288	305
Gemeentelijke belastingen en overige heffingen	353	353
Gas, water, elektra en brandstoffen	675	714
Inkoop materiaal, gegevens en overig	1.039	1.123
Onderhoud	2.428	2.628
Inzamelen en verwerken afval	2.522	2.652
Nog uit te werken beleid	1.986	9.173
Overige kosten derden	13.587	14.941
Totaal kosten derden	22.879	31.889

Dotaties voorzieningen

Om de kosten van onderhoud van gemeentelijke gebouwen en sporthallen gelijkmatig in de exploitatie op te nemen, gebruiken we onderhoudsvoorzieningen. In de tariefstelling voor rioolheffing en de afvalstoffenheffing houden we rekening met toekomstige vervangingsinvesteringen. De dotatie (het 'spaarbedrag') voegen we toe aan de betreffende voorziening om vanuit de voorziening vervolgens de kosten van de vervangingsinvesteringen te dekken.

Dotaties voorzieningen	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Pensioen- en wachtgeldverplichtingen	127	135
Sportaccommodaties	334	354
Gemeentelijke gebouwen	557	591
Vervangingsinvesteringen riolering	691	691
Totaal dotaties	1.708	1.771

Rente

Voor de leningen die we nu hebben lopen als 'opgenomen leningen', betalen we gemiddeld 4,5% rente. Over het verloop van de leningen leest u meer in de balans (paragraaf 3.3.2).

Rentebaten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Rente baten	123	99
Personeelshypotheke	4	4
Rente baten	127	103

Rentelasten	Jaarschijf 2024 uit MJB 2023-2026	Begroting 2024
Leningportefeuille	502	502
Rekening-courant, kortlopende leningen en kosten	57	37
Beheerkosten SVn	26	27
Toevoeging rente voorziening afkoop onderhoud graven	83	82
Rente lasten	669	649

Toevoegingen en onttrekkingen reserves

Een specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen geven we in het overzicht van baten en lasten 2024 per programma (3.1.1).

3.3. Onze financiële positie voor 2024-2027

3.3.1. De financiële ontwikkelingen leggen we uit

Wat is vandaag ons begrotingsbeeld

In onderstaand overzicht ziet u de begrotingsruimte.

Begrotingsruimte

Ontwikkeling financiële positie (€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027
Beeld bij Perspectiefnota 2024-2027	1.047	521	1.073	-1.831
Wijzigingen vanuit de 1 ^e tussenrapportage 2023	130	130	130	130
Strategie "gat" 2026 corrigeren			-2.500	
Correctie 2027 (saldo structureel en incidenteel herstellen)				-4.023
Gecorrigeerd beeld voor Meicirculaire 2023	1.176	651	-1.297	-5.724
Wijzigingen vanuit de Meicirculaire 2023	120	627	1.077	2.850
Beeld na Meicirculaire 2023	1.296	1.278	-220	-2.874
Uitgangspunten (autonome aanpassingen)	-1.287	-1.258	-2.062	-3.055
Aanpassingen programmabegroting 2024-2027	-1.287	-1.258	-2.062	-3.055
Begrotingsruimte Programmabegroting 2024	9	20	-2.282	-5.929

+ = begrotingsoverschot; - = begrotingstekort

In de eerste regel staat het financieel beeld dat we schetsten in de Perspectiefnota 2024-2027. Uw laatste actuele informatie van de financiële positie kreeg u in de Actieve informatievoorziening over de Meicirculaire 2023 (juli 2023) en ziet u hierboven terug bij 'Beeld na Meicirculaire 2023'. Bij de doorrekeningen van bestaande budgetten (indexeren, verbonden partijen en verloop in investeringslasten) gebruiken we vastgestelde uitgangspunten (bijlage 4.3).

In de begroting zitten geen nieuwe voorstellen

Na de Perspectiefnota doen we geen nieuwe voorstellen voor extra taken of budget. Nieuwe ontwikkelingen melden we bij de 2^e tussenrapportage 2023 en vormt de inhoud voor de 1^e begrotingswijziging 2024. Die wijziging bespreekt u als onderdeel van de 2^e tussenrapportage 2023 in december 2023. Voor een gedeelte van het tekort hadden we voor 2026 al een strategie doorgevoerd van sparen in 2023 tot en met 2025 voor het ravijnjaar 2026. Dat is onderdeel van de begrotingsruimte bij 'Beeld na Meicirculaire 2023'. Wanneer duidelijkheid van het Rijk uitblijft, komen we met voorstellen voor de dekking van het tekort bij de Perspectiefnota.

Het financiële beeld is vanaf 2026 zorgelijk

We hadden een sluitende meerjarenbegroting 2024-2027 voor de jaren 2024 en 2025 met de voorstellen in de Perspectiefnota. Met de extra middelen vanuit de Meicirculaire 2023 kregen we meer begrotingsruimte, die we ook nodig hebben om de hoge loon- en prijsstijging gedeeltelijk te compenseren.

We volgen het advies van de VNG om voor 2026 en verder de grote tekorten te presenteren. En met ons alle gemeenten, zodat duidelijk is dat de middelen die wij ontvangen niet in lijn zijn met de taken die wij moeten uitvoeren.

De effecten voor de begrotingsruimte door de 2^e tussenrapportage 2023 en de Septembercirculaire 2023 volgen in december 2023

In de cijfers verwerken we niet de 2^e tussenrapportage 2023 en de Septembercirculaire 2023. In de 2^e tussenrapportage 2023 volgen de wijzigingen op bestaande budgetten met effecten voor latere jaren. Besluitvorming daarover vindt nog plaats (2^e tussenrapportage) of informatie moet nog komen (circulaire). Besluitvorming daarover is gepland voor december 2023.

We doen alleen aanpassingen door uitgangspunten te volgen

Jaarlijkse budgetten wijzigen beperkt

Een belangrijke factor voor de financiële positie vormt altijd de ontwikkeling van de Algemene uitkering. De Meicirculaire 2023 laat een verhoging van het rijksbudget zien voor Bronckhorst om de gestegen kosten voor goederen en lonen op te vangen.

In onderstaand overzicht staan de wijzigingen in budgetten na de Perspectiefnota 2024-2027 en de Meicirculaire 2023:

Autonome aanpassingen 2024-2027	2024	2025	2026	2027
Indexering uitgaven	-2.648	-2.633	-2.633	-2.633
Indexering inkomsten	663	750	791	923
Salarissen	-2.235	-2.238	-2.238	-2.238
Actualisatie indexatie	-4.220	-4.121	-4.080	-3.947
Vrije middelen Algemene uitkering voor indexatie	2.468	2.574	2.130	2.026
Wijzigingen investeringsplan na Perspectiefnota	472	378	440	-118
Samenwerkingsverbanden	-422	-460	-623	-762
Overig	415	371	71	-253
Totaal	-1.287	-1.258	-2.062	-3.055

positief = minder uitgaven; negatief = meer uitgaven

De indexering van kosten en stijgende salarissen vragen meer dan € 4 mln

Voor de kosten van indexering en loonstijgingen krijgen we een vergoeding van het Rijk via de Meicirculaire 2023. Het overige deel komt vanuit de begrotingsruimte. De totale indexering vraagt € 2 mln en de loonstijging € 2,2 mln.

De stijgende Algemene uitkering gaat op aan loon- en prijsstijgingen

Jaarlijks houdt het Rijk rekening met een loon- en prijscomponent bij de bepaling van de Algemene uitkering. Wat we niet gebruiken voor de compensatie van loon- en prijsstijgingen vermelden we al in de Actieve informatievoorziening over de Meicirculaire in juli 2023. We zien dat we vanaf 2026 gaan inleveren. We volgen de lijn van de VNG om nu daarvoor niet met oplossingen te komen. Met de gekozen strategie in de programmabegroting 2023-2026 lossen we al eenmalig € 2 mln op met de gespaarde bedragen in 2023 tot en met 2025. Hoe het uiteindelijk gaat worden, weten we niet omdat de gemeentefinanciën ook controversieel is verklaard. Tot die tijd benoemen we de gewijzigde systematiek en de eventuele consequenties in de [risicoparagraaf \(2.2.2\)](#).

De vervangingsinvesteringen vragen meer voorbereidingstijd

In deze programmabegroting ziet u ook dat de latere of vroegere start van vervangingsinvesteringen uit 2022 en 2023 tot een ander beslag op de begrotingsruimte leiden, deels als gevolg van gebrek aan (levering van) materiaal en menskracht. De langere voorbereidingstijd betekenen lagere kapitaallasten voor 2024 t/m 2026. De actualisatie volgt de uitkomsten van de Jaarstukken 2022.

We schuiven de horizon voor de Investeringsagenda op met een jaar

Voor de Investeringsagenda zijn de voorstellen uitgewerkt; het merendeel van het kredietbedrag heeft een concrete bestemming. Besluitvorming met een eerdere of latere besteding leidt ertoe dat het geraamde voordeel na 2024 anders wordt. Vanuit de Investeringsagenda beginnen de eerste investeringen te lopen voor de VO Vorden (voorbereiding), reconstructies (Steenderen) en multifunctionele accommodatie Keijenborg (eenmalige bijdrage).

De verbonden partijen vragen ook hogere bijdragen

Ook onze verbonden partijen vragen meer bijdrage voor de loon- en prijsstijgingen. Zo is voor de Veiligheidsregio € 182.000 meer nodig en voor de GGD € 69.000.

Vervangingsinvesteringen

Voor de begroting maken de lasten van het vervangingsinvesteringen deel uit van de geautoriseerde budgetten per programma. De investeringen van de Investeringsagenda hebben niet die directe goedkeuring voor uitvoering. Voor ieder voorstel van de Investeringsagenda ontvangt u van ons een afzonderlijk raadsvoorstel waarin de uitwerking van die opgave staat en de totale financiering daarvan. In de programmabegroting en in de jaarstukken maken we duidelijk hoe de Investeringsagenda (3.3.3) zich ontwikkelt.

We noemen de vervangingsinvesteringen en de geraamde projecten gedetailleerd bij de programma's (2.1) en Algemene dekkingsmiddelen en overhead (3.1.2) bij het onderdeel 'Wat mag het kosten'.

De investeringen zijn als volgt over de programma's verdeeld:

Geplande investeringen (exclusief Investeringsagenda)

Programma naam	Investering	2024	2025	2026	2027
Zorg en ondersteuning	-	-	-	-	-
Wonen en leefomgeving	32.696	37	326	655	1.632
Bedrijvigheid en ontwikkeling	8.067	-	5	63	511
Bestuur	-	-	-	-	-
Middelen en overhead	250	-	5	44	43
Totaal kapitaallasten investeringen	41.013	37	336	762	2.186

+ = stijging budget; - = daling budget

Reserves

De Algemene reserve zetten we in voor investeringen die bijdragen aan onze doelen. Voor de inhoudelijke toelichting op de omvang van de Algemene reserve verwijzen we naar de toelichting op de balanspositie (3.3.2). De projecten met een bijdrage uit de Algemene reserve voldoen aan de bestedingscriteria volgens de nota Reserves en voorzieningen Bronckhorst.

Hieronder leest u hoeveel kosten we dekken met een bijdrage vanuit de Algemene reserve of bestemmingsreserves en hoe ze over de programma's zijn verdeeld:

Geplande projecten

Programma naam	2024	2025	2026	2027
Zorg en ondersteuning	5	5	5	5
Wonen en leefomgeving	-	25	25	25
Bedrijvigheid en ontwikkeling	-	-	-	-
Bestuur	-	-	-	-
Middelen en overhead	1.658	56	2.992	1.417
Totaal projecten	1.663	86	3.022	1.447

+ = gebruik van reserve; - = bedrag naar reserve

De reserves gebruiken we voor de Investeringsagenda (die we bij de feitelijke uitvoering verdelen over de verschillende programma's) en de kapitaallasten voor het gemeentehuis en de werf in Hengelo (dekkingsmiddelen en overhead). Voor de dekking van de kapitaallasten van de Investeringsagenda gebruiken we de gelijknamige bestemmingsreserve. De ontwikkelingen binnen de Investeringsagenda vindt u verderop in dit hoofdstuk bij 'Investeringsagenda'. De Algemene reserve loopt uiteindelijk af naar de solvabiliteitsgrens van 30% van het totale vermogen.

In oktober legden we de totale Investeringsagenda van € 42,6 mln aan uw raad voor waarmee we de komende jaren Bronckhorst op het gebied van onderwijs, sport, bedrijventerreinen en leefbaarheid meer aantrekkelijk en toekomstbestendig maken.

We hebben de risico's in beeld

De financiële positie van Bronckhorst is gezond. Natuurlijk kijken we jaarlijks of we maatregelen moeten treffen om risico's te beheersen. Risicomanagement heeft onze blijvende aandacht. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (2.2.2) las u hierover meer.

3.3.2. De balans in het kort

Balansprognose

De geprognosticeerde balansposities, aan het einde van een kalenderjaar, staan in het volgende overzicht:

Activa	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste activa						
Materiële vaste activa	55.419	62.869	75.907	78.281	99.845	96.811
Financiële vaste activa	11.896	11.883	11.805	11.793	11.685	11.673
Viottende activa						
Grondexploitatie (voorraden)	769	500	500	500	500	500
Rekening-courantverhouding met het Rijk	20.124	9.671	-	-	-	-
Vorderingen op openbare lichamen	5.824	4.250	4.250	4.250	4.250	4.250
Overige vorderingen	3.084	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Liquide middelen	329	250	250	250	250	250
Overlopende activa	6.030	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal	103.476	94.173	97.462	99.824	121.281	118.234
Passiva	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Eigen vermogen						
Algemene reserve	34.614	24.355	24.855	25.855	23.855	23.855
Bestemmingsreserves	32.574	37.230	35.073	34.017	33.025	31.497
Voorzieningen	10.641	11.323	11.211	11.260	11.830	11.623
Vaste schulden						
Leningportefeuille	12.805	11.765	10.858	8.532	6.261	5.544
Op te nemen leningen	-	-	6.166	11.060	37.410	37.015
Viottende passiva						
Overige schulden	8.147	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Overlopende passiva						
Verplichtingen	1.989	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Voorschotbedragen specifiek bestedingsdoel	2.706	1.000	800	600	400	200
Totaal	103.476	94.173	97.462	99.824	121.281	118.234

Toelichting activa

Vaste activa

Onder de materiële vaste activa zetten we de investeringen met een economisch nut en de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. De financiële vaste activa zijn kapitaalverstrekkingen en uitgeleende gelden aan verbonden partijen en overige leningen, waaronder duurzaamheidsleningen en de personeelshypotheken.

Investeringen hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn, kunnen bijdragen aan het realiseren van opbrengsten of verkoopbaar zijn. De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut zijn alle materiële investeringen, die niet vallen onder investeringen met een economisch nut. Hiermee bedoelen we wegen, bruggen en openbaar groen.

Ontwikkeling vaste activa

Voor de bepaling en weergave van onze vaste activa in deze programmabegroting nemen we de geraamde investeringen vanuit de beschikbare kredieten tot en met 2023, de vervangingsinvesteringen en de investeringen uit de Investeringsagenda mee. De geraamde

investeringen en de kapitaallasten daarvan staan in de programma's (2.1) en de financiële begroting (3.1.2) genoemd. De kapitaallasten van die investeringen verwerken we in de ramingen van de programma's. Vervangingsinvesteringen in riolering en afval komen ten laste van de hiervoor gevormde voorziening. Op basis van de Investeringsagenda, het vervangingsplan en de beschikbare kredieten tot en met 2023 investeren we de komende jaren in totaal € 61,5 mln. Bij de financiële activa verwerken we de aflossingen van leningen.

Viottende activa

Onder de viottende activa zetten we onze bezittingen die 'vlot' (binnen een jaar) weer weg zijn of in geld omgezet kunnen worden. Daarmee staan viottende activa eigenlijk recht tegenover de vaste activa die langer dan een jaar in ons bezit zijn.

Voorraden kavels

De beschikbare kavels worden verkocht. De gepresenteerde waarde heeft betrekking op de restwaarde van de gebiedsontwikkeling Industripark Zelhem. Hier tegenover staat een voorziening.

Rekening-courantverhouding met het rijk

De rekening-courantverhouding geeft het financieringsoverschot weer (zie ook 2.2.4 paragraaf Financiering). Het financieringsoverschot ontstaat doordat we meer geld hebben dan dat we nodig hebben voor de financiering van ons bezit. Het overschot moeten we beleggen als 'schatkistbankieren' bij het Rijk. Door de investeringen, de uitvoering van de Investeringsagenda en het gebruik van de Algemene reserve, bestemmingsreserves en voorzieningen loopt dat financieringsoverschot terug en verwachten we te gaan lenen vanaf 2024 (aantrekken financieringsmiddelen).

Vorderingen op openbare lichamen, overige vorderingen, liquide middelen en overlopende activa

Voor deze balans nemen we voor deze posten een stelpost op. De cijfers leiden we af uit de laatst bekende Jaarstukken (2022).

Toelichting passiva

Eigen vermogen

Reserves

Soorten	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve	24.355	24.855	25.855	23.855	23.855
Bestemmingsreserves	37.230	35.073	34.017	33.025	31.497
Totaal	61.585	59.928	59.872	56.880	55.351

Ontwikkeling reserves in 2024

Specificatie	Saldo begin jaar	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde jaar
Algemene reserve	24.355	500		24.855
Algemene reserve	24.355	500	-	24.855
Duurzaam ruimtegebruik bedrijventerreinen	112			112
Minima	27		5	22
Bovenwijkse voorzieningen	2.604			2.604
Investeringsagenda kapitaallasten	25.753		140	25.613
Investeringsagenda bijdragen ineens	2.387		1.720	667
Openeinde-regelingen Zorg en ondersteuning	1.700			1.700
Derving Nuon dividend	172		115	57
Gemeentehuis	4.475		177	4.298
Bestemmingsreserves	37.230	-	2.158	35.073
Totaal reserves	61.585	500	2.158	59.928

Algemene reserve

De Algemene reserve hebben we voor het opvangen van onverwacht tegenvallers. Daarnaast kijken we, binnen de verslaggevingsregels, naar passende mogelijkheden om de reserve in te zetten om structureel een meerwaarde te creëren voor Bronckhorst. Meer hierover leest u in de paragraaf Financiering (2.2.4) en bij de Investeringsagenda (3.3.3).

Bestemmingsreserves

Dit is het deel van het eigen vermogen waarvoor we een bestedingsdoel vastlegden; het heeft een bepaalde bestemming. Deze reserves zijn niet zo vrij besteedbaar als de Algemene reserve, maar de bestemming kan altijd worden aangepast.

Duurzaam ruimtegebruik bedrijventerreinen

De bestemmingsreserve is ontstaan uit het overschot aan middelen van het in 2017 afgesloten revitaliseringsproject bedrijventerreinen. De nog beschikbare middelen zetten we in als dekking voor de gebiedsontwikkeling industriepark Zelhem.

Minima

De reserve is bedoeld voor het verstrekken van eenmalige bijdragen aan inwoners voor het opvangen van onverwachte kosten, waarvoor ze geen beroep kunnen doen op bestaande regelingen (bijstand). We geven een bijdrage van maximaal € 5.000 per betreffende inwoner.

Bovenwijkse voorzieningen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen die ruimtebeslag tot gevolg hebben, vragen we een bijdrage van de aanvrager op basis van de Nota Bovenwijkse voorzieningen. De vergoedingen storten we in de gelijknamige reserve. Uit de vergoedingen bekostigen we uitgaven buiten de grenzen van een feitelijk exploitatiegebied. In februari 2013 is het exploitatieplan vastgesteld met het kostendekkingsplan.

Investeringsagenda kapitaallasten / Investeringsagenda bijdragen ineens

In de Programmabegroting 2021-2024 is de vorming van de bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda vastgesteld. Bij het vaststellen van de Sportagenda in 2021 werd deze reserve ook ingezet voor bijdragen die we ineens betalen. Om de reserve inzichtelijk te houden en beter te monitoren, is de bestemmingsreserve gesplitst in een reserve voor dekking van kapitaallasten en een reserve voor bijdragen voor investeringen ineens. Het gebruik en de inzet van de twee reserves beschrijven we bij 'De voortgang in de investeringsagenda' (3.3.3) en we nemen dit op in de Nota Reserves en voorzieningen. Met deze bestemmingsreserves financieren

we de toekomstige opgaven van Bronckhorst (deels) en blijft onze Algemene reserve nog robuust genoeg.

Openeinde-regelingen Zorg en ondersteuning

Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2022-2025 vormden we de egalisatiereserve 'Openeinde-regeling Zorg en ondersteuning'. De aanleiding was en is nog steeds de moeilijk te voorspellen zorgkosten. De bestemmingsreserve gebruiken we om uitschieters in de zorgkosten van de openeinde regelingen voor de Wmo, Jeugdzorg en arbeidsparticipatie, negatief dan wel positief, op te vangen (egaliseren).

Derving Nuon dividend

Een deel van de boekwinst op de Nuon-aandelen zonderden we af in deze bestemmingsreserve. De reserve valt jaarlijks gedeeltelijk vrij ten gunste van de exploitatie om het gemis aan dividendbaten op te vangen. De laatste bijdrage is in 2025.

Gemeentehuis

Voor de (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van het gemeentehuis en de gemeentewerf vormden we uit de opbrengst van de verkoop van de voormalige gemeentehuizen en de werkplaats in Hengelo deze reserve. Jaarlijks komt een gedeelte vrij ten gunste van de exploitatie. Daarnaast is 2/3e deel van de 'IZA-middelen' (kapitaaluitkering van de zorgverzekering) in deze bestemmingsreserve gestort voor de dekking van kapitaallasten van de aangebrachte (extra) personeelsvoorzieningen.

Voorzieningen

In Bronckhorst kennen we drie soorten voorzieningen. Voorzieningen hebben we voor verplichtingen en voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Soorten	2023	2024	2025	2026	2027
Egalisatievoorzieningen	3.249	3.102	3.075	3.576	3.320
Risicovoorzieningen	4.014	3.984	3.943	3.902	3.861
Voorziening middelen derden	4.060	4.124	4.242	4.351	4.442
Totaal	11.323	11.211	11.260	11.830	11.623

Ontwikkeling voorzieningen in 2023

Specificatie	Saldo begin jaar	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde jaar
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.808	586	659	1.735
Onderhoud sportaccommodaties	1.442	354	428	1.368
Egalisatievoorzieningen	3.249	941	1.088	3.102
Wethouders wachtgeld/pensioen vóór herindeling	1.269		99	1.170
Pensioen wethouders	2.744	135	65	2.814
Risicovoorzieningen	4.014	135	164	3.984
Re-integratietrajecten	110			110
Rioolheffing, vervangingsinvesteringen	4	691	695	-
Rioolheffing, tariefegalisatie	461			461
Afvalstoffenheffing, vervangingsinvesteringen	1			1
Afvalstoffenheffing, tariefegalisatie	673			673
Afkoop onderhoud graven	2.730	412	288	2.854
Reparatie 3e jaar WW	20			20
Verplichtingen voormalig personeel Delta	56		56	-
Verlofsparen	5			5
Voorziening middelen derden	4.060	1.103	1.039	4.124
Totaal voorzieningen	11.323	2.179	2.291	11.211

Egalisatievoorzieningen

Met een egalisatievoorziening vormen we een buffer voor kosten van bedrijfsuitoefening, die pas in de toekomst tot een piek in de uitgaven leiden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties

Zo hebben we voor de jaarlijkse exploitatielasten van het onderhoud voor de gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties een voorziening. Stortingen berekenen we op basis van het onderhoudsplan en die zijn het gemiddelde van wat er voor de gekozen onderhoudsplanperiode nodig is aan budget. Alle onderhoudskosten dekken we uit de voorziening. Meer hierover is te lezen in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Risicovoorzieningen

Bij risicovoorzieningen gaat het om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden. We kennen twee risicovoorzieningen.

Wethouders wachtgeld/pensioen vóór herindeling

Dit betreft de uit te keren pensioenen en wachtgeldten aan wethouders van de voormalige gemeenten. De omvang van de voorziening bepalen we periodiek op basis van actuariële berekeningen.

Pensioen wethouders

Bij de opbouw van pensioenen voor wethouders van Bronckhorst storten we jaarlijks een bedrag, overeenkomend met de toename van de opgebouwde rechten, in de voorziening. De uitbetaling van de pensioenen komt ten laste van de voorziening.

Voorziening middelen derden

Bij deze middelen van derden (geen overheidslichamen) ligt de bestemming vast. De derde (bijvoorbeeld inwoners voor teveel afvalstoffenheffing) heeft het bedrag voor een doel verstrekt en het moet dan ook daaraan besteed worden. We kennen negen voorzieningen voor middelen van derden.

Re-integratietrajecten

Op het salaris van ons personeel houden we de premie in voor 'Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten' (WGA) en storten deze in de voorziening. Uit de voorziening bekostigen we re-integratietrajecten.

Rioolheffing, vervangingsinvesteringen

In de tariefberekening voor rioolheffing houden we rekening met een dotatie aan de voorziening voor vervangingsinvesteringen. Deze gespaarde middelen gebruiken we om de vervangingsinvesteringen te doen. Meer hierover is te lezen in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Rioolheffing, tariefegalisatie

We zorgen voor het afvoeren van huishoudelijke afvalwater en regenwater en hebben ook de zorgplicht voor het grondwater. De heffing is maximaal kostendekkend. Bij het opmaken van de jaarstukken kunnen positieve dan wel negatieve afwijkingen blijken. De overschotten voegen we toe aan de voorziening. De tekorten verrekenen we met deze voorziening tot maximaal de omvang van de voorziening.

Afvalstoffenheffing, vervangingsinvesteringen

Uit het resultaat op de afvalstoffenheffing 2021 vormden we een voorziening voor vervangingsinvesteringen. Ook een deel van het resultaat van 2022 is toegevoegd aan de voorziening. De voorziening voor vervangingsinvesteringen gebruiken we voor de vervanging van ondergrondse containers.

Afvalstoffenheffing, tarievenegalisatie

De lasten voor de inzameling en verwerking van afvalstoffen dekken we door heffingen met als uitgangspunt kostendekkendheid. Bij het opmaken van de jaarstukken kunnen positieve dan wel negatieve afwijkingen blijken. De overschotten voegen we toe aan de voorziening. De tekorten verrekenen we met deze voorziening tot maximaal de omvang van de voorziening.

Afkoop onderhoud graven

Het onderhoud van graven kan worden afgekocht. De afkoopsommen storten we in deze voorziening. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij, wat we als dekking van de onderhoudskosten gebruiken. Meer hierover is te lezen in de Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (2.2.3).

Reparatie 3^e jaar WW

De opbouw en de maximale duur van de WW-uitkering zijn per 1 januari 2016 verkort door wijzigingen in de Wet werk en zekerheid. In de Cao Gemeenten 2016-2017 is afgesproken om deze versoberingen van de WW te repareren. Om de reparatie-uitkering te bekostigen, heffen we vanaf 1 januari 2018 een kostendekkende werknemerspremie waarmee we zelf het derde jaar WW kunnen financieren. De geïnde premie storten we in deze voorziening. Eventuele uitkeringen bekostigen we hieruit.

Verplichtingen voormalig personeel Delta

In 2021 is de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Delta geliquideerd. Voor de resterende personele verplichtingen troffen de nog resterende deelnemende gemeenten Bronckhorst, Lochem en Voorst een voorziening. We dragen ook namens de andere gemeenten de zorg voor de financiële afwikkeling.

Verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen ze, passend bij hun levensfase, hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld.

Vaste schulden

Onder de post vaste schuld vallen opgenomen leningen met een looptijd van één jaar of langer dan een jaar. Van het verloop, de jaarlijkse rentelast en de resterende looptijd van onze lopende leningenportefeuille kunnen we het onderstaande beeld geven.

Verloop leningen

Ontwikkeling	2024	2025	2026	2027
Schuldrest per 1 januari	11.765	10.858	8.532	6.261
Reguliere aflossingen	907	2.326	2.271	717
Vervroegde aflossingen				
Schuldrest per 31 december	10.858	8.532	6.261	5.544
Rentelast boekjaar	501	431	337	273
Gemiddeld rentepercentage	4,5%	4,4%	4,5%	4,6%

Looptijd schuldrestant per 31 december

- looptijd < 5 jaar	3.604	2.594	740	340
- looptijd tussen 5 en 10 jaar	900	-	-	-
- looptijd langer dan 10 jaar	6.354	5.938	5.521	5.104

Op de aangetrokken geldleningen (bestaande leningenportefeuille) betalen we gemiddeld 4,5% rente. Zodra we gaan lenen voor de Investeringsagenda veranderen hier de bedragen en percentages.

Vlottende passiva / Overlopende passiva

Onder deze posten vallen leningen en verplichtingen met een looptijd van minder dan één jaar. Voor de balans namen we de vlottende passiva en overlopende passiva als stelpost op. De cijfers leiden we af uit de Jaarstukken (2022).

Jaarlijks terugkerende verplichtingen

De jaarlijks terugkerende, arbeidskosten gerelateerde, verplichtingen, die ieder jaar ongeveer van hetzelfde volume zijn (niet opgenomen vakantiedagen, wachtgelden, e.d.), nemen we mee in de exploitatie. Voor pensioenen en wachtgelden van (voormalige) wethouders hebben we voorzieningen gevormd. De omvang van deze voorzieningen toetsen we regelmatig en we passen de omvang zo nodig aan.

3.3.3. De voortgang in de Investeringsagenda

Bij de programmabegroting 2021-2024 stelde uw raad de Investeringsagenda vast met een vastgelegde bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda van € 32,6 mln. Daarbij maakten we ook afspraken over de solvabiliteit, het meenemen van de raad bij concrete voorstellen, het volgen van de bestedingen en de inzet van de begrotingsruimte en bestemmingsreserve. We vinden het belangrijk om te blijven investeren in economische en maatschappelijke voorzieningen op het gebied van onderwijs, sport, leefbaarheid en bedrijventerreinen. Bij de vaststelling van het programmaplan 2023-2026 is daarom € 10 mln aan dit bedrag toegevoegd. De totale Investeringsagenda komt daarmee op € 42,6 mln.

We volgen de vastgestelde Investeringsagenda

We maakten een inventarisatie van investeringen die we de komende tijd op ons af zien komen. Deze inventarisatie volgt uit vastgestelde beleidsdocumenten, zoals het Integraal HuisvestingsPlan onderwijs (IHP), de omgevingsvisie en de sportagenda. Daarnaast betreffen het uitgaven vanuit de Investeringsagenda Leefbaarheid (waaronder werkzaamheden van het project Vitale Kernen), de Investeringsagenda Bedrijventerreinen en initiatieven vanuit de samenleving. Deze inventarisatie met daarbij een overzicht van onze voornemens op de korte en lange termijn legden we voor aan uw raad in oktober.

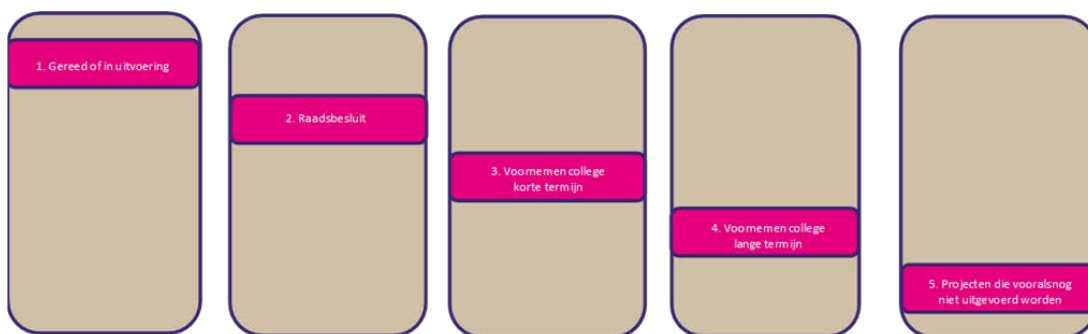
We weten wat we voor de verschillende projecten uitgeven

De projecten uit de Investeringsagenda deelden we op in vijf categorieën. Indien er koppelkansen zijn tussen categorie 3 en 4 kunnen deze uitwisselbaar zijn.

1. Projecten die gereed of in uitvoering zijn;
2. Projecten waarover al een raadsbesluit is genomen;
3. Projecten waar we als college voornemens zijn om op korte termijn invulling aan te geven;
4. Projecten waar we als college voornemens zijn om op lange termijn invulling aan te geven;
5. Projecten die vooralsnog niet uitgevoerd worden.

Het uitgangspunt is dat de categorieën 1 t/m 4 in de komende jaren stapje voor stapje opschuiven. Lange termijn wordt op een gegeven moment korte termijn, korte termijn wordt raadsbesluit en raadsbesluit wordt gereed of in uitvoering.

In het volgende schema verdeelden we de projecten per categorie. Hiermee geven we direct ook inzicht in de bestedingen.

herstructurering Industriepark Zelhem	€ 388.000
reconstructie J.F. Otmanstraat Steenderen	€ 1.195.000
herinrichting Bloemenbuurt Zelhem	€ 550.000
aanleg rode fietsstroken Eldrik en Drempt	€ 250.000
herinrichting Marktplein Steenderen	€ 380.000
bijdrage Heiligenbeeldenmuseum Kranenburg	€ 15.000
Totaal	€ 2.778.000

nieuwbouw Voortgezet Onderwijs Vorden	€ 10.700.000
herinrichting zomerweg Achter Drempt	€ 1.300.000
sportagenda (verduurzamen gemeentelijke sportaccommodaties De Kamp, 't Jebbink en De Hooge Wessel)	€ 5.000.000
sportagenda verbetering private accommodaties	€ 228.000
sportagenda duurzame maatschappelijke organisaties	€ 600.000
Nieuwbouw Multifunctionele Accommodatie Keijenborg	€ 1.400.000
Totaal	€ 19.228.000

IHP, nieuwbouw scholen Zelhem	€ 8.300.000
IHP, nieuwbouw school Halle	€ 2.500.000
Zelhem, herinrichting Smidsstraat Magnoliaweg	€ 1.000.000
Vorden, vergroenen en verkeersveilig maken Zutphenseweg en Dorpsstraat	€ 300.000
Halle, renovatie/nieuwbouw Meisterskamp	€ 500.000
Restant impulsbudget t.b.v. gebiedsgerichte aanpak sport en leefbaarheid extra geld gebiedsgerichte aanpak sport en leefbaarheid	€ 775.000 € 200.000
Totaal	€ 13.575.000

uitbreiding en revitaliseren bedrijventerreinen	€ 1.500.000
Zelhem, herinrichting markt	€ 1.500.000
verkenning en uitvoering verduurzamen/ nieuwbouw de Pol Zelhem	€ 3.000.000
Zelhem, Herinrichting parkje bieb Steenderen, aanpassing Burgemeester Smitstraat	€ 400.000 € 600.000
Totaal	€ 7.000.000

inschatting mogelijke toekomstige investeringen onderwinstuiving extra kosten verduurzamen gemeentelijke binnensport accommodaties	€ 9.915.000 € 1.500.000
Totaal	€ 11.415.000

De categorieën 1 en 2 uit het schema zijn besluiten uit de raad. De onderbouwing van de investeringen uit de categorieën 3, 4 en 5 baseren we op de uitgangspunten en afwegingskaders volgend uit de vastgestelde beleidsdocumenten (te weten het IHP, de sportagenda en de omgevingsvisie en het vastgestelde afwegingskader leefbaarheid) en op een aantal lopende afspraken. In de raadsvergadering van oktober 2023 namen we u mee in de verdere onderbouwing. De bedragen in het schema zijn een inschatting op basis van kengetallen of haalbaarheidsonderzoeken (prijspeil 2023). Bij de financiële doorrekening op lange termijn houden we rekening met landelijke indexeringsgetallen.

Voor de projecten uit categorie 3 (korte termijn) en categorie 4 (lange termijn) geldt dat we bij de uitwerking zoeken naar koppelkansen met andere vormen van financiering. Voorbeelden hiervan zijn geraamd onderhoud, de reserve Bovenwijkse voorzieningen of beschikbare subsidies.

We zetten jaarresultaten in

De investeringen uit de categorie 3, 4 en 5 van de Investeringsagenda kennen nog niet de goedkeuring voor uitvoering. In oktober vroegen we uw raad om de indeling uit het schema als richtinggevend kader vast te stellen. Gemeente en samenleving krijgen zo voor de middellange en lange termijn duidelijkheid over de benodigde investeringen vanuit een gezamenlijke visie en afweging. Op die manier zijn we ook beter in staat (financieel) te plannen. Voor ieder voorstel ontvangt uw raad uiteraard een afzonderlijk raadsvoorstel waarin de uitwerking van de opgave staat en de totale financiering daarvan. Op basis daarvan wordt het definitieve besluit genomen over deze investering.

Wanneer we de categorieën 1 t/m 4 bij elkaar optellen, is er sprake van een totale investering van € 42.506.000. De totale Investeringsagenda is daarmee voor 20 tot 40 jaar vastgelegd. Om die reden stelden we uw raad in oktober 2023 voor om volume toe te voegen aan de Investeringsagenda wanneer we een positief jaarresultaat realiseren. We kiezen er dan

voor om 50% van dit resultaat toe te voegen aan de Investeringsagenda. Hiermee groeit de Investeringsagenda jaarlijks wanneer de trend van positieve resultaten zich doorzet.

De kanttekening is dat er, mede met het vooruitzicht op het ravijnjaar, op basis van de huidige berekeningen de komende jaren waarschijnlijk geen sprake is van een positief resultaat, maar van een negatief resultaat. Daarnaast is het streven altijd om realistisch te begroten, waardoor we niet begroten naar een positief resultaat. In dat geval wordt het volume van de Investeringsagenda niet gevuld en is er geen ruimte voor eventuele aanvullende investeringen. Met deze inventarisatie voor de lange termijn, is ons beeld dat er voorlopig geen extra investeringen nodig zijn.

4. BIJLAGEN

4.1. Kerngegevens

Maatstaven	1-1-2023	1-1-2023	1-1-2024	
	Schatting	Werkelijk	Schatting	
Sociale structuur				
<i>Aantal inwoners</i>	36.000	36.280	36.350	
vanaf 18 jaar en ouder	30.150	30.429	30.600	
<i>Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:</i>				
Pw (Participatiewet incl. bbz (voorheen Wwb))	247	258	247	
Periodieke uitkeringen ingevolge de IOAW	18	15	18	
Periodieke uitkeringen ingevolge de IOAZ	2	3	3	
<i>Aantal leerlingen</i>				
Leerlingen Voortgezet Onderwijs	360	400	409	
Fysieke structuur				
<i>Oppervlakte gemeente</i>	28.642	28.642	28.642	ha
Land	28.348	28.348	28.348	ha
Binnenwater	294	294	294	ha
<i>Lengte van wegen</i>				
Asfaltwegen	499,00	498,00	498,00	km
Betonwegen (buitengebied)	6,80	7,10	7,10	km
Klinkerwegen	166,00	167,00	167,00	km
Zandwegen	181,00	181,00	181,00	km
<i>Verharde wegen (asfalt- beton en klinkerwegen):</i>				
In de kom	157,00	157,00	157,00	km
Buiten de kom	514,00	514,00	514,00	km
<i>Groenbeheer binnen de bebouwde kom</i>				
Bomen	13.311	13.385	13.385	st
Bermen	119.815	119.416	119.416	m2
Gazons	517.620	510.951	510.951	m2
Bosplantsoen	257.620	258.959	258.959	m2
Hagen	14.118	14.092	14.092	m1
Plantsoen	100.877	101.018	101.018	m2
<i>Aantal woningen (BAG code en -gebruiksdoel)</i>				
01 woonfunctie	16.345	16.372	16.380	
11 bijeenkomstfunctie	202	200	202	
31 gezondheidszorgfunctie	558	557	558	
41 industrie functie	1.761	1.761	1.759	
51 kantoorfunctie	236	236	236	
61 logiesfunctie	453	455	455	
71 onderwijsfunctie	35	35	35	
76 sportfunctie	48	48	48	
81 winkelfunctie	349	349	348	
91 overige gebruiksfunctie	699	699	696	

4.2. Samenstelling bestuursorganen

Gemeenteraad

Zetelverdeling	Zetels	%
GBB	8	32%
CDA	6	24%
VVD	4	16%
PvdA	2	8%
GL	2	8%
D66	2	8%
CU-SGP	1	4%
Totaal	25	100%

De saamenstelling van de raad leest u op de gemeentelijke website.

College van burgemeester en wethouders

Marianne Besselink - burgemeester

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving
- Communicatie algemeen
- Recreatie, toerisme en evenementen
- Demografische ontwikkeling
- Burgerzaken
- Bedrijfsvoering (P&O, I&A, facilitaire zaken)

Evert Blaauw - wethouder GBB (1e loco)

- Zorg (Jeugd, Wmo, volksgezondheid)
- Sport, vrijwilligerswerk, bibliotheek, kunst en Cultuur
- Armoedebestrijding
- Bronckhorst inclusief
- Investeringsagenda leefbaarheid
- Doelgroepenvervoer
- Dienstbare overheid
- Verbindend werken

Gebiedswethouder Midden en West

Wilko Pelgrom - wethouder CDA (2e loco)

- Landschappelijke kwaliteit en landbouw
 - Energietransitie
 - Klimaat
 - Openbare ruimte (wegen en groen, riolering en water)
 - Mobiliteit, verkeer en vervoer
 - Accommodatiebeleid, Integraal Huisvestingsplan onderwijs, gemeentelijk vastgoed
 - Grondstoffenbeleid
 - Dienstverlening
 - Omgevingsprogramma Energietransitie en klimaatadaptatie
 - Omgevingsprogramma Landschappelijke kwaliteit en erfgoed
 - Cultuurhistorie en monumenten
 - Dienstbare overheid
- Gebiedswethouder Bronckhorst Noord

Emmeke Gosselink - wethouder GBB (3e loco)

- Vitale kernen
 - Wonen
 - Verduurzamen woningvoorraad
 - Ruimtelijke ordening
 - Grondzaken
 - Omgevingsprogramma Wonen
 - Implementatie Omgevingswet
 - Regionale samenwerking
 - Dienstbare overheid
- Gebiedswethouder voor Bronckhorst Oost

Antoon Peppelman - wethouder PvdA (4e loco)

- Economie, ondernemerschap
 - Bedrijventerreinen
 - Arbeid en participatie, minimabeleid
 - Onderwijs (niet zijnde gebouwen)
 - Financiën, subsidies
 - Algemene juridische en bestuurstaken
 - Omgevingsprogramma Werklocaties
 - Dienstbare overheid
- Gebiedswethouder voor Bronckhorst Zuid

Bart Drewes - directeur/gemeentesecretaris

4.3. Begrotingsuitgangspunten

Omschrijving uitgangspunt	
Lasten (algemeen)	
Prijsstijging (inflatie)	6,2% (pbbp* in Meicirculaire 2023 van 3% plus nacalculatie 2023)
Dotaties onderhoudsvoorzieningen	6,2% (pbbp* in Meicirculaire 2023 van 3% plus nacalculatie 2023)
Subsidies	Algemene subsidieverordening indexering met 6,2%. Voor gesloten budgetovereenkomsten gelden de indexatiebepalingen in de overeenkomsten
Gemeenschappelijke regelingen	Beginstand volgens Programmabegroting 2024-2027
Salarissen	Indexering met 5,2% voor Cao-stijging en stijging sociale lasten (loonvoet sector overheid). Daarnaast doorrekening van periodieke verhogingen
Kapitaallasten	Bestaande gegevens in Programmabegroting 2023-2026, aangevuld met het vervangingsinvesteringsplan van de Perspectiefnota 2024-2027
Baten (algemeen)	
Belastingen onroerende zaken (OZB)	6,2% (pbbp* in Meicirculaire 2023 van 3% plus nacalculatie 2023)
Overige belastingen	6,2% (pbbp* in Meicirculaire 2023 van 3% plus nacalculatie 2023)
Rechten	Tarieven zijn kostendekkend, op begraafplaatsen na
Leges	6,2% (pbbp* in Meicirculaire 2023 van 3% plus nacalculatie 2023) tot maximaal kostendekkend en rekening houdend met wettelijke voorschriften voor reisdocumenten en rijbewijzen
Overige opbrengsten	3% (pbbp* in Meicirculaire 2023 van 3% plus nacalculatie 2023). Voor gesloten overeenkomsten gelden de indexatiebepalingen in de overeenkomsten
Overige uitgangspunten	
Stelpost onvoorzien	€ 3,50 per inwoner
Prijspeil meerjarenperspectief	Constante prijzen (prijspeil jaarschijf 2023)
Algemene uitkering gemeentefonds	Meicirculaire 2023
Eenheden algemene uitkering	Vanuit feitelijke aantallen eenheden op 1-1-2023 prognose voor de stand op 01-01-2024
Kostenverdeling	Afdelingsplannen 2023
Deel van de Algemene reserve voor bufferfunctie (risicovermogen)	€ 11.500.000
Rente extern	
Bestaande opgenomen leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Nieuw op te nemen leningen	3,70%
Bestaande verstrekte leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
<i>Rekening courant</i>	
- krediet	1maands Euriborrente plus 0,21%, medio 2023
- tegoed	1maands Euriborrente min 0,25%, medio 2023
Kortlopende uitzettingen / schatkistbankieren	Eonia
Leverancierskrediet	0% en betaling binnen 14 dagen
Rente intern	
<i>Rentetoevoeging reserves</i>	
- bestemmingsreserve afkoop onderhoud graven	3,00%
<i>Renteverdeling</i>	
- investeringen grondexploitatie	1,76%
- investeringen overig	1,50%
<i>*prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product</i>	

4.4. Overzicht baten en lasten per taakveld

Inleiding

Per programma laten we in overzichten zien welke taakvelden binnen een deelprogramma vallen met daarbij de baten en lasten voor 2024. De overzichten (vanuit de financiële administratie) zijn informatief bedoeld. De inhoud van de taakvelden is volgens het BBV zodat de vergelijkbaarheid met de overige gemeenten beter wordt.

1A Vitale inwoners en samenleving

1A VITALE INWONERS EN SAMENLEVING	Baten	Lasten	Saldo
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	262	3.679	-3.417
7-1 Volksgezondheid	278	1.788	-1.511
Totaal	540	5.467	-4.927

1B Toegang en individuele voorzieningen

1B TOEGANG EN INDIVIDUELE VOORZIENINGEN	Baten	Lasten	Saldo
6-2 Wijkteams	5	2.205	-2.200
6-3 Inkomensregelingen	5.087	7.448	-2.361
6-4 Begeleide participatie	475	4.914	-4.439
6-5 Arbeidsparticipatie	-	780	-780
6-6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	12	1.836	-1.824
6-71a Huishoudelijke hulp (WMO)	257	4.575	-4.318
6-71b Begeleiding (WMO)	-	2.993	-2.993
6-71c Dagbesteding (WMO)	-	1.329	-1.329
6-71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-
6-72a Jeugdhulp begeleiding	-	228	-228
6-72b Jeugdhulp behandeling	-	3.346	-3.346
6-72c Jeugdhulp dagbesteding	-	521	-521
6-72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-	-
6-73a Pleegzorg	-	346	-346
6-73b Gezinsgericht	-	376	-376
6-73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	1.595	-1.595
6-74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	1.738	-1.738
6-74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	75	-75
6-74c Gesloten plaatsing	-	-	-
6-81a Beschermd wonen (WMO)	-	-	-
6-81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	95	-95
6-82a Jeugdbescherming	-	922	-922
6-82b Jeugdreclassering	-	44	-44
Totaal	5.836	35.366	-29.530

2A Passend wonen

2A PASSEND WONEN	Baten	Lasten	Saldo
8-2 Grondexploitaties (niet-bedr.terreinen)	8	73	-65
8-3 Wonen en bouwen	2.086	2.220	-134
Totaal	2.093	2.293	-199

2B Aantrekkelijke leefomgeving

2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING	Baten	Lasten	Saldo
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	126	391	-265
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	-	3.037	-3.037
1-2 Openbare orde en veiligheid	7	685	-678

2B AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING	Baten	Lasten	Saldo
2-1 Verkeer en vervoer	190	6.927	-6.737
2-2 Parkeren	-	35	-35
2-5 Openbaar vervoer	-	63	-63
4-1 Openbaar basisonderwijs	-	220	-220
4-2 Onderwijshuisvesting	36	1.270	-1.234
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	158	1.634	-1.477
5-1 Sportbeleid en activering	210	2.369	-2.158
5-2 Sportaccommodaties	392	1.346	-954
5-3 Cultuur-presentatie, productie, particip	-	202	-202
5-4 Musea	36	21	-21
5-5 Cultureel erfgoed	-	441	-441
5-6 Media	72	779	-707
5-7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	67	3.988	-3.922
7-2 Riolering	4.729	3.675	1.054
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	625	584	42
8-1 Ruimtelijke ordening	114	2.546	-2.432
Totaal	6.762	30.213	-23.451

3A Economie

3A ECONOMIE	Baten	Lasten	Saldo
3-1 Economische ontwikkeling	-	528	-587
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	92	-108
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	72	-66
3-4 Economische promotie	417	503	-115
Totaal	417	1.195	-778

3B Duurzaamheid

3B DUURZAAMHEID	Baten	Lasten	Saldo
7-3 Afval	4.281	3.372	909
7-4 Milieubeheer	2.818	4.907	-2.089
Totaal	7.099	8.279	-1.180

4A Besturen

4A BESTUREN	Baten	Lasten	Saldo
0-1 Bestuur	-	2.336	-2.336
0-2 Burgerzaken	344	1.393	-1.049
Totaal	344	3.730	-3.386

Algemene dekkingsmiddelen

AD_AU Algemene uitkering	Baten	Lasten	Saldo
0-7 Algemene uitkering ov.uitk.Gemeentefonds	67.847	-	67.847
Totaal	67.847	-	67.847

AD_DIV Dividenden	Baten	Lasten	Saldo
0-5D Treasury, dividenden	460	4	471
Totaal	460	4	456

AD_LOKHEF Lokale heffingen	Baten	Lasten	Saldo
0-61 OZB woningen	5.945	428	5.517
0-62 OZB niet-woningen	2.685	102	2.583
0-64 Belastingen overig	125	31	94
Totaal	8.755	561	8.194

AD_OV Overige algemene dekkingsmiddelen	Baten	Lasten	Saldo
0-8 Overige baten en lasten	1.252	3.568	-2.617
Totaal	1.252	3.568	-2.317

AD_RENTE Saldo financieringsfunctie rente	Baten	Lasten	Saldo
0-5R Treasury, rente	798	612	186
Totaal	798	612	186

Overhead

OVERH Overhead	Baten	Lasten	Saldo
0-4 Overhead	233	12.761	-12.528
Totaal	233	12.761	-12.528

Wijzigingen reserves

MR_R Stortingen en onttrekkingen reserves	Baten	Lasten	Saldo
0-10 Mutaties reserves	2.158	500	1.658
Totaal	2.158	500	1.658

Afkortingenlijst

Afkorting	Betekenis
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRP	Basisregistratie Personen
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
DBO	Dorpsbelangenorganisatie
Digid	Digitale Identiteit
EED	Europese Energie Richtlijn
EMU	Economische en Monetaire Unie
Fido	Wet financiering decentrale overheden
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
I&A	Info- & Automatisering
IZA	Integraal Zorgakkoord
MJOP	Meerjarenonderhoudsplanung
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
OZB	Onroerendezaakbelasting
P&O	Personeel & Organisatie
PMD	Plastic, Metaal en Drankkartons
POH	Praktijkondersteuner huisartsen
RPA	Robotic Process Automation
RPWA	Regionaal Programma Werklocaties Achterhoek
SDG	Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelen)
SSW	Systeemoverzicht Stedelijk Water
Suwi	Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland
VO	Voortgezet onderwijs
WGA	Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WTPO	Watertakenplan Olburgen
WW	Werkloosheidswet